Ministerul Educației

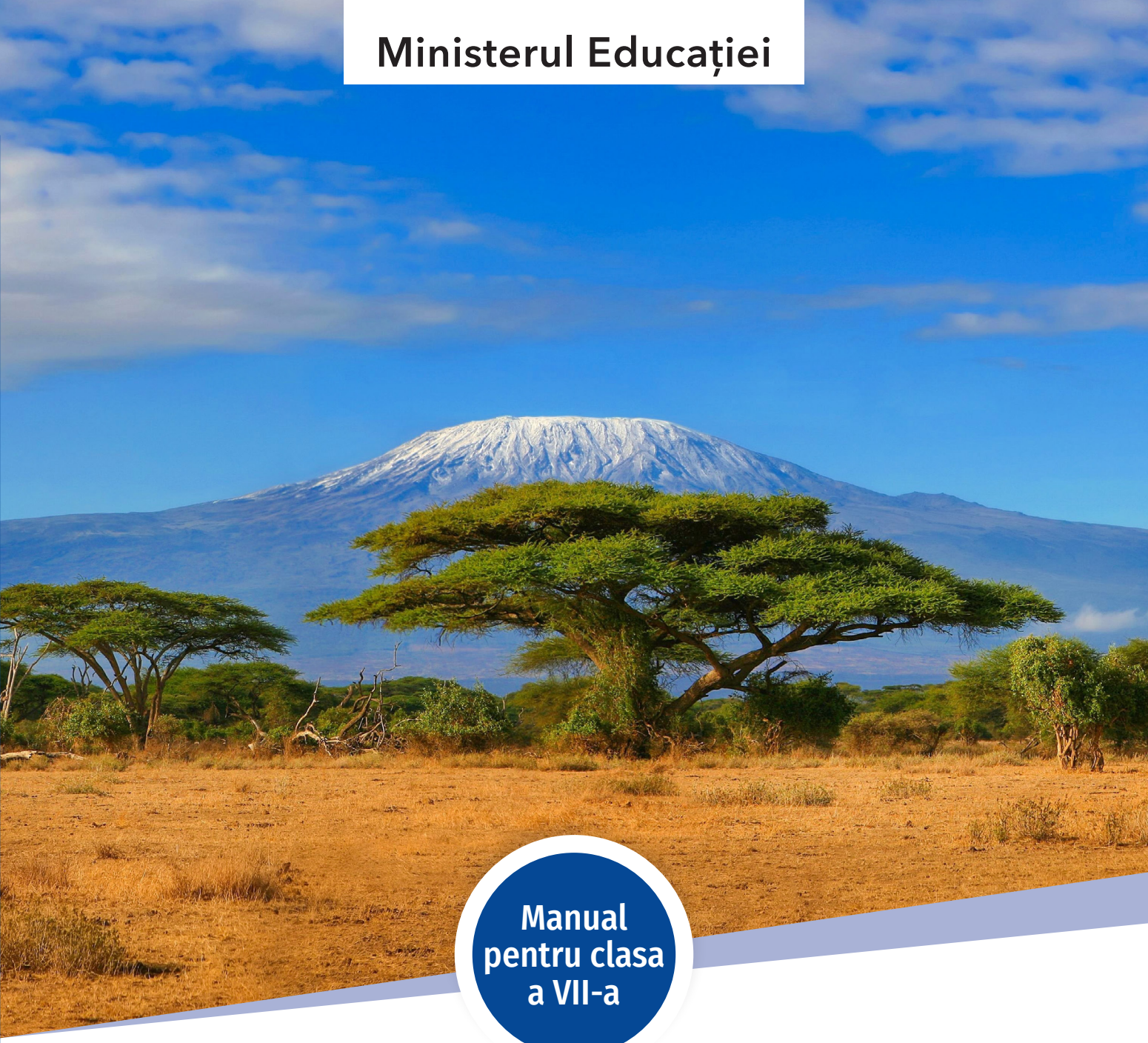

Manual pentru clasa a VII-a

Geografie

Octavian Mândruț • Alexandru Nedelea
Ștefania Voicu • Irina Vînturiș

CORINT LOGISTIC

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 3393 din 28.02.2017.

numărul 119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Ministerul Educației

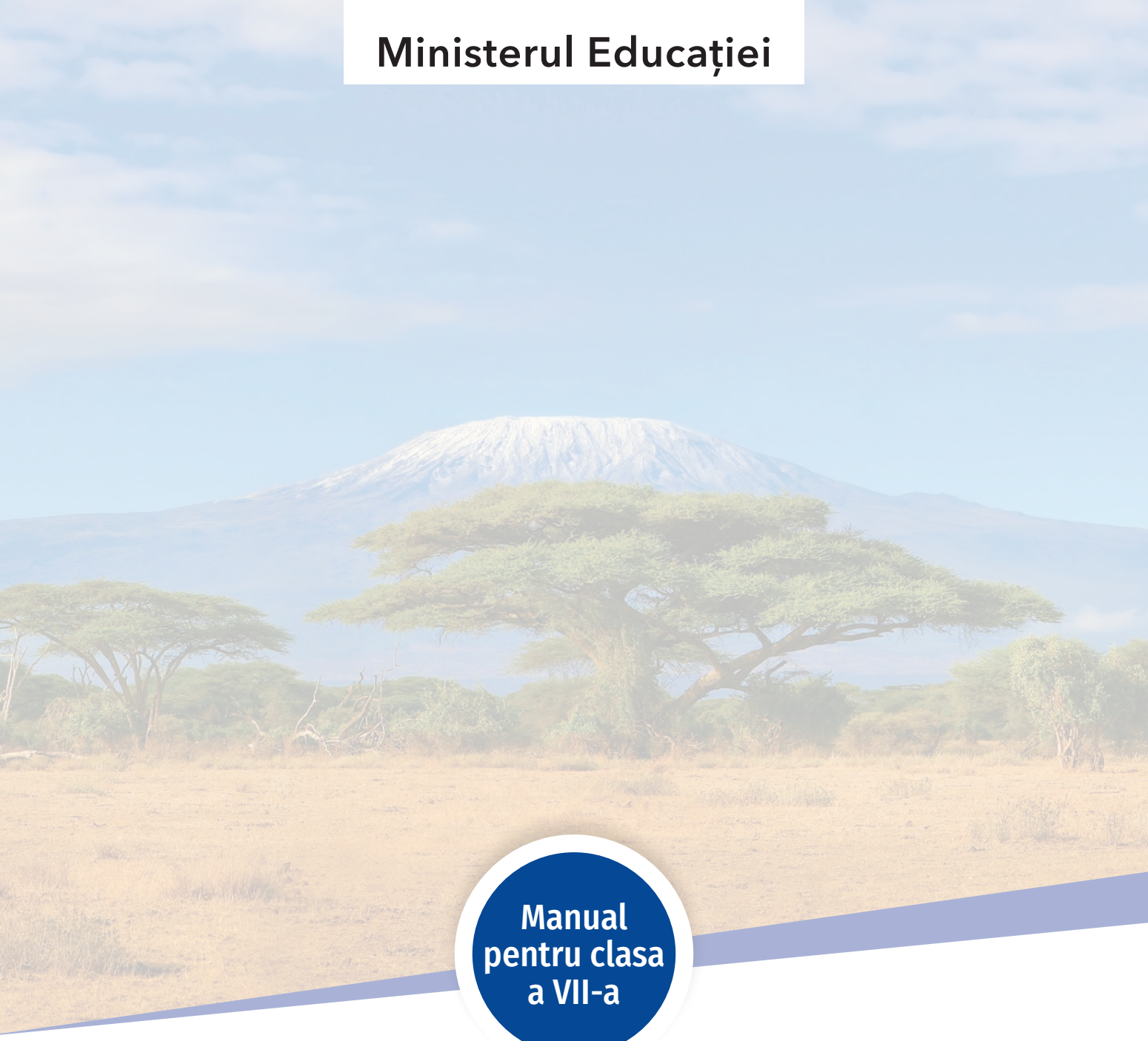

Manual pentru clasa a VII-a

Geografie

Octavian Mândruț • Alexandru Nedelea
Ștefania Voicu • Irina Vînturiș

CORINT LOGISTIC

CUVÂNT-ÎNAINTE

Până acum ați învățat la geografie multe lucruri interesante și utile referitoare la planeta noastră, Terra și la continentul în care ne situăm, Europa. De asemenea, ați dobândit priceperea de a identifica și de a interpreta informații referitoare la elementele naturale și umane ale planetei.

Anul trecut ați început studierea continentelor cu Europa, iar sfera cunoștințelor și a competențelor voastre s-a amplificat.

În raport cu Europa, celelalte continente pot fi denumite și considerate continente „extraeuropene”, iar pe acestea le veți studia în acest an școlar.

Pentru a înțelege geografia acestor continente, trebuie să utilizați cunoștințe dobândite la alte discipline pe care le studiați: matematică, istorie, biologie, fizică, științe sociale.

De asemenea, va trebui să utilizați surse de informare care extind orizontul cunoașterii voastre (atlase, cărți, internet, telefonul mobil, reviste, TV).

Parcurgând geografia continentelor extraeuropene (Asia, Africa, America de Nord și de Sud, Antarctica, Australia și Oceania), veți ajunge să înțelegeți mai bine lumea în care trăim.

Autorii

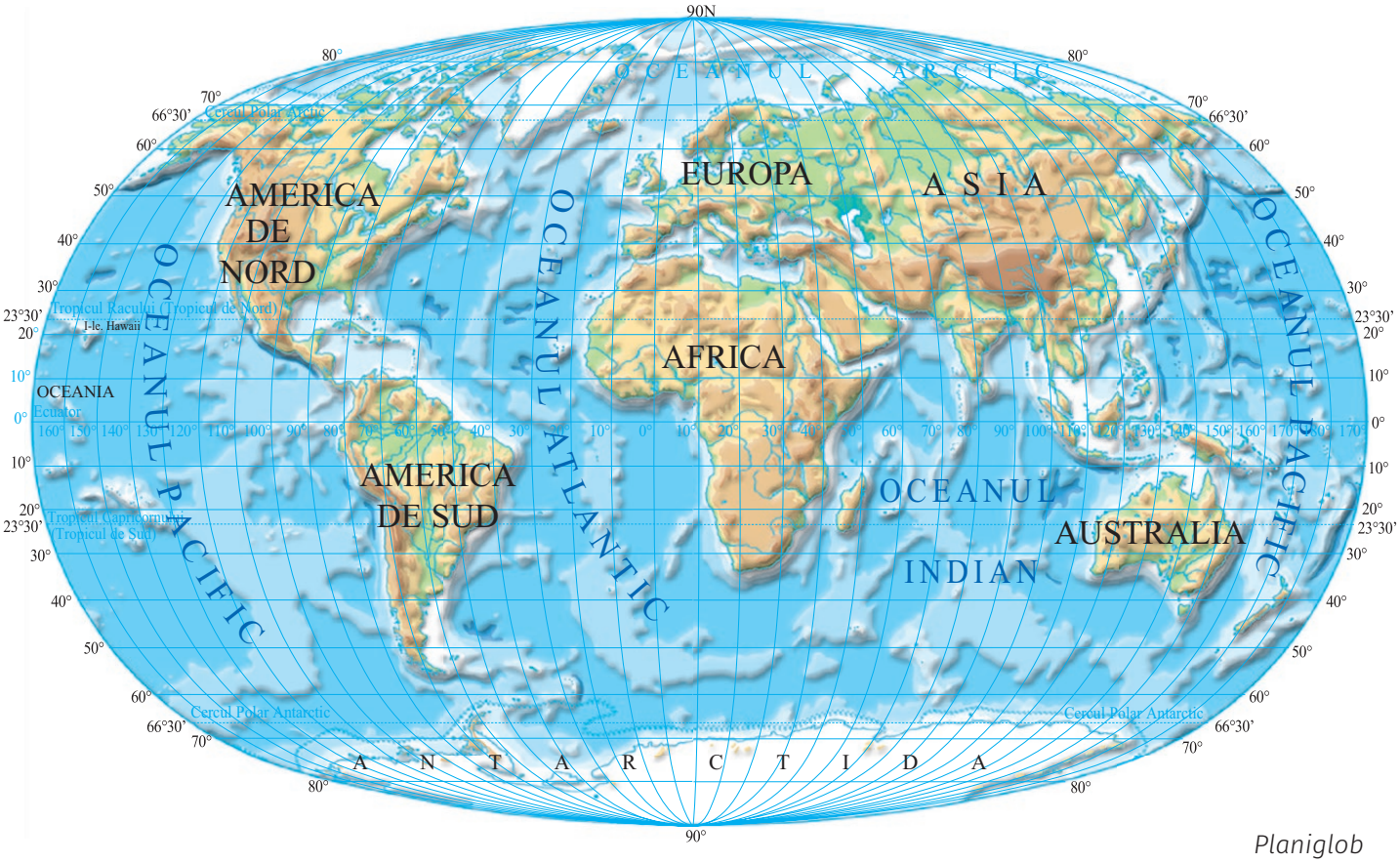

Planiglob

Cuprins

GEOGRAFIA CONTINENTELOR EXTRAEUROPENE

Cuvânt-înainte ... 3
Competențe generale și competențe specifice ... 6
Ghid de utilizare a manualului ... 7
Recapitulare și Test inițial ... 8

1. ASIA ... 11
Asia. Caracterizare geografică ... 12
Poziția geografică ... 13
Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya ... 14
Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri ... 18
Diferențieri climatice. Musonii ... 20
Contraste biogeografice ... 22
Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională) ... 24
Harta politică ... 26
Marile aglomerări umane ... 28
Resursele naturale ... 30
Activități economice. Contraste economice regionale ... 32
Autoevaluare ... 34
Studiu de caz. Particularități geografice ale unor state (la alegere) ... 35
Turcia ... 36
Israel ... 37
Japonia ... 38
China ... 39
Proiect ... 41
Asia în lumea contemporană ... 42
Recapitulare și evaluare ... 44
Dacă vreți să știți mai mult ... 46

2. AFRICA ... 47
Africa. Caracterizare geografică ... 48
Poziția geografică – simetrie latitudinală ... 49
Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african ... 50
Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale ... 52
Specificul demografic ... 54
Harta politică și marile orașe ... 56

Studiu de caz. Problemele Africii în lumea contemporană. Sahara ... 58
Caracterizarea geografică a unor state ... 60
Egipt ... 60
Republica Africa de Sud ... 61
Recapitulare și evaluare ... 62
Dacă vreți să știți mai mult ... 64

3. AMERICA DE NORD ȘI AMERICA DE SUD ... 65
America de Nord și America de Sud. Caracterizare geografică ... 66
Poziția geografică ... 67
Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin ... 68
Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri ... 70
Diferențieri climatice ... 72
Diferențieri biogeografice ... 74
Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală) ... 76
Harta politică și contraste teritoriale între state ... 78
Forme de aglomerare urbană ... 80
Diferențieri economice regionale ... 82
Studiu de caz. Particularități geografice ale unor state ... 84
Statele Unite ale Americii ... 84
Canada ... 86
Brazilia ... 87
Proiect ... 88
Recapitulare și evaluare ... 90
Dacă vreți să știți mai mult ... 92

4. AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA ... 93
Australia și Oceania. Caracterizare geografică ... 94
Australia – caracterizare geografică generală ... 94
Oceania – particularități geografice ... 95
Antarctica – elemente de identitate geografică ... 96
Studiu de caz. Unicitatea biogeografică australiană ... 97
Recapitulare și evaluare ... 98
Dacă vreți să știți mai mult ...

5. ELEMENTE DE GEOGRAFIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ... 101
Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea ... 102
Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane ... 105
Schimbări globale ale mediului ... 107
Proiect și investigație ... 109
Recapitulare și evaluare ... 110
Dacă vreți să știți mai mult ... 112
Recapitulare finală ... 114
Evaluare finală ... 117
Autoevaluare ... 120

Competențe generale și competențe specifice

1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice

1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite

1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice

2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice

2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice

3. Studierea spațiului geografic, realizând corelații cu informații dobândite la alte discipline școlare

3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe

3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS

3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare

3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

4.1. Utilizarea unor metode de investigare

4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile geografice

4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic

4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic

Datele geografice și statistice principale sunt în acord cu următoarele lucrări:

- *Die Welt – Universalatlas*, Kunth, München, 2020.
- *Atlas socio-économique des pays du monde*, Larousse, Paris, 2021.
- *Calendario Atlante de Agostini 2024 (120° Anno)*, Instituto Geografico de Agostini, Novara, 2023.

SEMNE CONVENȚIONALE FOLOSITE ÎN MANUAL

Elemente naturale

- Munţi
- Podişuri, platouri şi dealuri
- Câmpii
- Vârfuri
- Vulcani
- Lacuri

M. – Mare; G. – Golf; I. – Insulă;
Arh. – Arhipelag; Pen. – Peninsulă; C. – Cap; Str. Strâmtoare

Orașe

- peste 10 mil. loc.
- 5 –10 mil. loc.
- peste 1 mil. loc.
- 500 000 – 1 mil. loc.
- 100 000 – 500 000 loc.
- alte oraşe

Activități economice

- rafinării
- siderurgie
- centre industriale
- hidrocentrală
- atomocentrală
- termocentrală
- industrie aeronautică
- industrie navală

Resurse naturale

- Minereu de fier
- Petrol
- Gaze naturale
- Cărbuni superiori
- Cărbuni inferiori
- Marmură
- Alte materiale de construcţie

- Cu Cupru
- Pb Plumb
- Zn Zinc
- Hg Mercur
- S Sulf
- Mn Mangan
- Cr Crom

- Ni Nichel
- Au Aur
- Ag Argint
- K Potasiu
- Na Sare

- U Uraniu
- Sn Staniu
- Al Aluminiu
- D Diamante
- Ph Fosfaţi

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

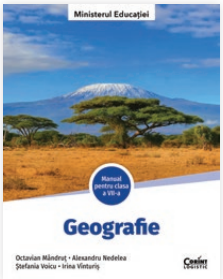

+

Simboluri folosite în varianta digitală

Rezolvă

Privește

Vizionează

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

Lecție

Titlul untății de învățare
Titlul lecției
Observați și rezolvați
Textul explicativ
Știați că?

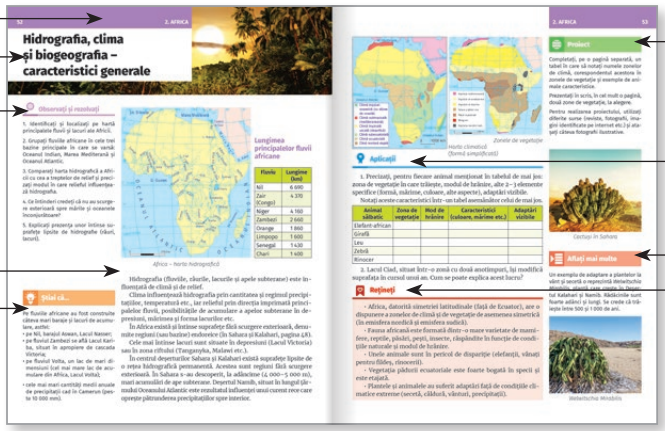

Proiect
Aplicații
Aflați mai multe
Reținți

Recapitulare și evaluare

Studiu de caz

Proiect

Dacă vreți să știți mai mult

RECAPITULARE ȘI TEST INIȚIAL

Recapitulare

1. Cunoașterea lumii în care trăim

Lumea în care trăim (planeta și continentele sale) a fost cunoscută succesiv din timpuri istorice până astăzi.

Cunoașterea lumii s-a bazat pe curiozitatea oamenilor de a vedea dincolo de orizontul din jurul lor.

Reamintiți-vă și explicați:

- momente ale cunoașterii planetei;
- ce reprezintă descoperirile geografice;
- ce metode noi sunt utilizate în prezent pentru cercetarea și cunoașterea planetei.

Hartă a lumii din secolul al XVIII-lea

2. Antroposfera – omul și activitățile sale

Antroposfera cuprinde oamenii care locuiesc planeta, activitățile lor, precum și rezultatul acestor activități (localități, economie, căi de comunicație).

Populația Terrei a crescut aproape continuu, fiind în prezent de aproape 8 miliarde de locuitori.

Populația planetei se referă la evoluția numărului de locuitori, la repartiția lor geografică, diversitatea (etnică, lingvistică, religioasă), deplasările, precum și la modul de locuire.

Explicați:

- de ce considerăm antroposfera ca o „sferă” a planetei noastre;
- de ce rezultatele activității oamenilor pot fi considerate o parte a antroposferei;
- rolul resurselor naturale în activitățile oamenilor.

3. Europa – identitate geografică

Europa este un continent relativ mic în privința întinderii, dar bine populat.

Multe elemente ale evoluției și dezvoltării omenirii își au originea pe acest continent.

Europa are caracteristici naturale favorabile pentru locuirea umană (poziția în zona temperată, relief, fluvii, vegetație, mediu natural).

De asemenea, are o diversitate umană (etnică, lingvistică, religioasă) rezultată din evoluția populației sale în cursul istoriei.

Reamintiți-vă și precizați:

- care sunt caracteristicile ce exprimă identitatea continentului nostru;
- care sunt elementele unei prezentări geografice a unui stat.

Europa – imagine din spațiu

4. Europa în lumea contemporană

Europa are multe realizări în toate domeniile științei și culturii, în tehnologii, literatură, pictură, arhitectură, muzică, teatru, film, filosofie.

Uniunea Europeană reprezintă cea mai importantă grupare economică (și politică) la nivel mondial.

Reamintiți-vă și precizați:

- câteva exemple semnificative în domeniile științei și culturii din Europa;
- spațiile geografice situate în continuitatea Europei, spre sud, sud-est, est, nord și vest.

Test inițial

I. Notați, pe o pagină separată, răspunsul corect pentru fiecare dintre următoarele întrebări, identificând litera corespunzătoare acestuia, după modelul 1. – a, 2. – b, 3. – c.

1. Prima călătorie spre India realizată de Vasco da Gama (1497–1499) s-a realizat străbătând:
a. Oceanul Arctic; c. sudul Africii;
b. Oceanul Pacific; d. sudul Americii de Sud.

2. Cea mai vorbită limbă pe Terra, după numărul de persoane care o utilizează, este limba:
a. chineză (mandarin); c. hindi;
b. engleză; d. spaniolă.

3. Revoluția industrială din seolul al XIX-lea a apărut în:
a. Anglia; c. Grecia;
b. China; d. India.

4. Fosta capitală multimilenară (denumită succesiv Bizanț, Constantinopol și Istanbul) este situată în:
a. Africa; c. Asia;
b. America; d. Europa.

5. În cazul unui stat care are 15 mil. loc. și o suprafață de 150 000 km², densitatea populației este de:
a. 1 loc./km²; c. 100 loc./km²;
b. 10 loc./km²; d. 1 000 loc./km².

5 x 2 puncte = 10 puncte

O imagine de ansamblu – globul geografic

II. Precizați dacă propozițiile de mai jos sunt adevărate sau false. Notați, pe o pagină separată, A, dacă sunt adevărate sau F, dacă sunt false.

1. Prin Eurasia înțelegem continentul format din Asia și Europa.
2. Limita naturală dintre Asia și Europa o reprezintă Munții Urali.
3. Peninsula Italică este străbătută de Munții Pirinei.
4. Dunărea curge de la est la vest.
5. Ungaria și Serbia sunt țări care nu au ieșire la mare.
6. Marea Mediterană are acest nume, deoarece este situată la mijlocul lumii cunoscute în Antichitate.
7. San Marino este cea mai veche republică.
8. Cel mai populat oraș european este Paris.
9. Uniunea Europeană cuprinde 40 de state.
10. România și Republica Moldova fac parte din Europa Sudică.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

III. Aveți în vedere statele din coloana din stânga (A, ... J) și elementele geografice din coloana din dreapta (1, ... 12). Corelați fiecare stat cu elementul geografic corespunzător, notând combinația corectă (de exemplu, A. – 1).

A. Austria	1. Barcelona;
B. Grecia	2. Budapesta;
C. Italia	3. Dunărea;
D. Norvegia	4. Fiorduri;
E. Olanda	5. Helsinki;
F. Portugalia	6. Insula Creta;
G. Rep. Moldova	7. Nipru;
H. Spania	8. Nistru;
I. Ucraina	9. Oceanul Atlantic;
J. Ungaria	10. Paris;
	11. Rotterdam;
	12. Sicilia.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

Europa – vedere de ansamblu

IV. Comparați următoarele elemente geografice, precizând câte o asemănare și o deosebire între ele:

a. Munții Alpi și Munții Carpați;
b. Peninsula Iberică și Peninsula Italică;
c. Elveția și Austria;
d. Fluviul Rin și fluviul Dunărea;
e. Olanda și Danemarca.

5 x 2 puncte = 10 puncte

V. Elaborați un text de 5–10 rânduri, în care să prezentați specificul geografic al unei țări europene, la alegere, precizând:

- poziția geografică în cadrul continentului;
- două elemente ale mediului natural;
- capitala țării și un alt oraș;
- două elemente referitoare la economie;
- un element de interes turistic;
- importanța internațională a țării;
- o asemănare sau o deosebire față de țara noastră.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

VI. Completați textul următor cu termenii corespunzători, la alegere dintre cei de mai jos, astfel încât afirmațiile din text să fie corecte.

În extremitatea nordică a Europei, dar și a Asiei, spre Oceanul Arctic, există o vegetație de ..... (1.)....., urmată, spre sud, de .....(2.)..... . Oceanul Arctic, situat în partea de nord a Europei și a Asiei, este un ocean rece, care comunică larg cu .....(3.)..... . Statele eurasiatice, situate atât în Europa, cât și în Asia, sunt Turcia, Federația Rusă și .....(4.)..... . Cel mai mic stat din lume, ca întindere și număr de locuitori, este .....(5.)..... .

Termeni: *Andorra, deșert, Islanda, Kazahstan, Mongolia, Oceanul Atlantic, Oceanul Indian, Oceanul Pacific, San Marino, stepă, taiga, tundră, Vatican (statul papal).*

5 x 2 puncte = 10 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte

TOTAL TEST = 100 de puncte

Fișa de observare a activității și a comportamentului

Este foarte util să vă evaluați comportamentul în procesul de învățare, la finalul unităților de învățare, completând câte o fișă de observare, după modelul celei de mai jos. Acest lucru vă va ajuta să vă apreciați corect și să vă îmbunătățiți aspecte ale modului de a învăța, de a participa la activități, de a realiza sarcinile necesare și de a obține cele mai bune rezultate. Adunați aceste fișe în portofoliul vostru, alături de toate temele realizate.

Comportamentul meu	Întotdeauna	Deseori	Uneori	Rareori	Deloc
Am fost atent la explicațiile primite					
M-am pregătit pentru fiecare lecție					
Am realizat cu atenție activitățile în clasă					
Am colaborat cu colegii în grupele de lucru					
Am urmat indicațiile oferite					
Am cerut informații suplimentare când am avut nevoie					
Am înțeles explicațiile primite					
Mi-a plăcut ce am învățat					
Doresc să știu mai multe despre temele învățate					

ASIA

1

Începem studiul continentelor extraeuropene cu Asia, continentul situat spre est, în continuarea Europei.

Asia este cel mai întins și mai populat continent al planetei.

Privind un planiglob, observăm că există o continuitate clară între cele două continente și par să formeze împreună un singur continent de mari dimensiuni, Eurasia. Proporția aproximativă din totalul întinderii acestuia este de 1/5 pentru Europa și 4/5 pentru Asia.

În Asia se află cei mai înalți munți, toate tipurile de climă ale Terrei, concentrări mari ale populației, resurse bogate, activități economice foarte importante, cele mai mari porturi din lume, vechi civilizații și o istorie bogată.

În prezent, Asia are un rol tot mai important în lumea contemporană.

În urma parcurgerii acestei unități, veți reuși:

- să prezentați aspectele geografice principale ale Asiei;
- să utilizați hărți și alte surse de informare pentru lărgirea orizontului de cunoaștere;
- să localizați evenimente istorice care au avut loc în ambele continente (Europa și Asia);
- să analizați în mod critic informațiile dobândite;
- să comparați elemente geografice ale Asiei cu cele referitoare la Europa;
- să identificați și să interpretați orice informație care v-ar putea fi utilă în învățare și în activitate;
- să apreciați rolul popoarelor Asiei în dezvoltarea civilizației.

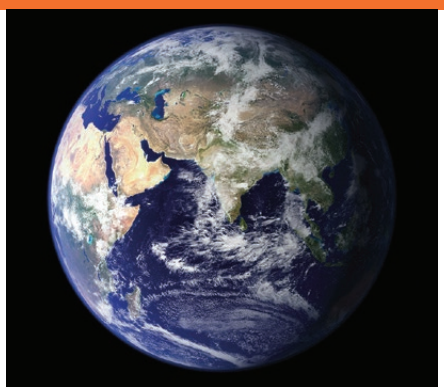

Terra în spațiul cosmic

Himalaya

Marele Zid Chinezesc

ASIA
Caracterizare geografică

Observați și rezolvați

1. Urmăriți planiglobul alăturat și, pe baza acestuia, precizați:
- ce este planiglobul și ce este reprezentat pe acesta;
- cum se numesc liniile imaginare trasate pe planiglob;
- spre ce direcții sunt localizate continentele și oceanele în raport cu Asia.

2. Urmăriți tabelele de mai jos.

Continente	Suprafața	
	mil. km²	% uscat
Asia	45,0	29,8
Africa	29,2	20,2
America de Nord	24,1	16,2
America de Sud	17,8	11,9
Antarctica	14,0	9,3
Europa	10,3	6,9
Australia și Oceania	8,5	5,7
Total	**148,9**	**100**

Continente	Populația	
	mil. loc. (2022)	% din total
Asia	4 700	60,3
Africa	1 383	14,9
America de Nord	591	7,9
America de Sud	430	5,8
Europa	723	10,5
Australia și Oceania	45	0,6
Total	**7 872**	**100**

Comparați, pe baza datelor din tabele, întinderea și populația Asiei, în raport cu a celorlalte continente.

Prezentați oral cele observate.

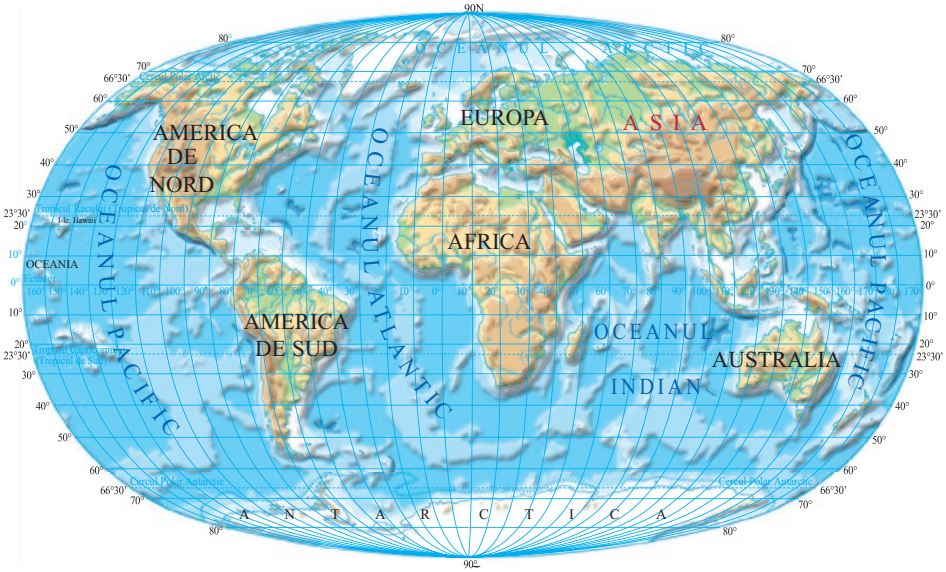

Planiglobul fizic

Privind Terra ca întreg, continentul nostru, Europa, are aspectul unei peninsule a Asiei, formând împreună cu aceasta o întindere aproape continuă, denumită Eurasia.

Continuitatea dintre Europa și Asia a determinat și o anumită imprecizie în stabilirea limitelor dintre aceste două continente.

Continentul asiatic se întinde în emisfera nordică (cea mai mare parte), în emisfera sudică și foarte puțin în emisfera vestică. Este înconjurat de oceane și mări și are mari insule, peninsule și arhipelaguri.

Între Europa (situată în nord), Africa (în sud) și Asia (în est) se află Marea Mediterană. În jurul acesteia, în Antichitate, se situa principalul spațiu de civilizație și cultură, denumit Lumea Veche. Prin comparație, după marile descoperiri geografice, continentele de la vest au format Lumea Nouă.

Aplicații

Urmăriți planiglobul de mai sus și precizați:
- poziția geografică a Asiei;
- pozițiile reciproce ale celorlalte continente reprezentate în raport cu Asia.

Poziția geografică

Asia - distanțe și puncte extreme, țărmuri, mări, peninsule și insule

în vest	26°04' long. E	Capul Baba
în nord	77°43' lat. N	Capul Celeuskin
în est	170° long. V	Capul Dejnev
în sud	11° lat. S	Ins. Roti

Punctele extreme ale Asiei

Capul Dejnev și Strâmtoarea Bering

Golful Oman

Limitele exterioare ale Asiei sunt:

• spre est, Oceanul Pacific, mările care aparțin acestuia, arhipelagurile și golfurile bazinului oceanic;

• spre sud-est, limita ajunge până la continentul australian, prin extensiunea Arhipelagului Indonezian;

• spre sud, în Oceanul Indian, se prelungesc cele trei mari peninsule sudice: Arabică, India și Indochina;

• spre nord se află Oceanul Arctic;

• spre vest, limita o reprezintă Munții Ural, fluviul Ural, Marea Caspică, Munții Caucaz, Marea Neagră, Marea Egee, Marea Mediterană.

Aplicații

1. Identificați și denumiți următoarele articulații ale țărmurilor: oceane, mări și golfuri; peninsule; arhipelaguri și insule.

2. Prezentați limita dintre Europa și Asia.

3. Utilizând tabelul alăturat:

• calculați diferența de latitudine între Capul Celeuskin și Insula Roti.

• calculați diferența de longitudine între Capul Baba și Capul Dejnev.

Rețineți

• Asia este cel mai întins și mai populat continent al planetei.

• Europa are aspectul unei mari peninsule a Asiei, formând împreună Eurasia.

Aflați mai multe

Cunoașterea Asiei de către europeni s-a făcut atât prin traversarea continentului, cât și după secolul al XV-lea, prin ocolirea Africii. Regiunile situate spre Oceanul Indian au fost cunoscute de navigatori europeni. Fernando Magellan, după ocolul Pământului, a atins Arhipelagul Filipine. Ca efect al continuității dintre Europa și Asia, mai multe grupuri de populații au pornit din Asia, pentru a ajunge în Europa, în mai multe momente succesive.

Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya

OCEANUL ARCTIC
EUROPA
AFRICA
AUSTRALIA
OCEANUL PACIFIC
OCEANUL INDIAN
Câmpia Siberiei de Vest
Podișul Siberiei Centrale
Câmpia Siberiei de Nord
Câmpia Precaspică
Câmpia Turanului
Podișul Iran
Podișul Dekan
Podișul Qing Zang (Tibet)
Câmpia Indo-Gangetică
Câmpia Chinei de Est
Câmpia Mekong
Câmpia Indului
Podișul Gobi (Shamo)
Podișul Pamir
Podișul Arabiei
Pen. Arabica
Pen. India
Pen. Indochina
Pen. Kamceatka
Pen. Malacca
Arhipelagul Japonez
Arhipelagul Indonezian
Arh. Filipine
M-ții Ural
M-ții Caucaz
M-ții Elburz
M-ții Zagros
M-ții Hindukuș
M-ții Tian-Shan
M-ții Altai
M-ții Kunlun
M-ții Nan-Shan
M-ții Himalaya
M-ții Gați de Est
M-ții Gați de Vest
Marea Barents
Marea Kara
Marea Laptev
Marea Bering
Marea Ohotsk
Marea Japoniei (M. de Est)
Marea Galbenă
Marea Chinei de Est
Marea Chinei de Sud
Marea Filipinelor
Marea Sulawesi
Marea Andaman
Marea Banda
Marea Timor
Marea Java
Marea Arabiei
G. Bengal
G. Oman
G. Aden
G. Persic
G. Thailandei (Siam)
Golful Persic
Marea Roșie
Marea Caspică
Marea Neagră
M. Mediterană
Canalul de Suez
Canalul Panama
Cercul Polar Arctic
Ecuator
L. Baikal
L. Aral
L. Balhaș
L. Zaisan
L. Taimar
L. Tunguska Inferioară
L. Tunguska Pietroasă
Vulc. Kliucev 4750
Vf. Elbrus 5642
Mt. Ararat 5137
Vf. Föji 3776
Vf. Chomolungma (Everest) 8848
Vf. Jaya 5030
Vulc. Kerinți 3805
Vulc. Krakatau 813
I. Taiwan 3951
I. Hainan 2820
I. Sri Lanka 2524
I. Sumatera
I. Java
I. Kalimantan
I. Sulawesi
I. Mindanao
I. Noua Guinee
I. Timor
I. Roti
I. Sahalin
I. Cipru
I. Socotra
I. Laccadive
I. Andaman
I. Nicobar
I. Maldive
I. Kurile
I. Aleutine
I. Noua Siberie
I. Vranghel
C. Dejnev
C. Celeuskin
C. Baba
C. Comorin
C. Piar
Pen. Sinai
Pen. Coreea
Pen. Malacca
Desertul Nefud
Desertul Karakum
Desertul Kizilkum
Desertul Thar
Desertul Rub al Khali
Desertul Lut
Desertul Taklamakan
Desertul Atacama
Desertul Namib
Desertul Sahara
Desertul Gobi
Desertul Kalahari
Desertul Victoria
Desertul Great Sandy
Desertul Great Victoria
Desertul Simpson
Desertul Tanami
Desertul Gibson
Desertul Sturt Stony
Desertul Mojave
Desertul Sonora
Desertul Chihuahua
Desertul Great Basin
Desertul Mohave
Desertul Colorado
Desertul Sechura
Desertul Atacama
Desertul Patagonia
Desertul Kyzylkum
Desertul Karakum
Desertul Taklamakan
Desertul Gobi
Desertul Thar
Desertul Rub al Khali
Desertul Lut
Desertul Kalahari
Desertul Namib
Desertul Sahara

Aplicații

Continent	Altitudinea maximă (m)	Altitudinea medie (m)
Asia	8 848	950
America de Sud	6 960	580
America de Nord	6 194	720
Antarctica	4 897	2 600
Africa	5 895	750
Europa	5 642	340
Australia (și Oceania)	5 030	350

1. Urmăriți tabelul de mai sus și precizați: criteriul de ordonare a continentelor; altitudinile Asiei (medie și maximă) în comparație cu celelalte continente; ordinea descrescătoare a continentelor după altitudinea medie.

Asia – principalele unități de relief

2. Urmăriți harta de mai sus și precizați ce unități de relief fac parte din fiecare treaptă principală, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Treapta de relief	Unități de relief (2–4 exemple)
Munți și podișuri foarte înalte (peste 3 000 m)	
Munți și podișuri (1 000–3 000 m)	
Dealuri și podișuri joase (200–1 000 m)	
Câmpii (0–200 m)	

3. Precizați direcțiile lanțurilor de munți, în raport cu direcțiile cardinale (N–S, V–E) și intercardinale (NV–SE, NE–SV).

Vocabular

Laurasia – vechi continent din emisfera nordică, format din fragmente situate în America de Nord, Europa și Asia.

Gondwana – vechi continent din emisfera sudică (Africa, Podișul Braziliei, Podișul Arabiei, Podișul Deccan, Australia, Antarctica).

Aflați mai multe

Asia este formată din fragmente ale unor vechi continente (plăci tectonice): un continent nordic, denumit Laurasia și un continent sudic, denumit Gondwana. Între aceste fragmente ale celor două mari plăci tectonice s-a format un lanț montan orientat predominant de la nord-vest spre sud-est. Acesta are aproape aceeași vârstă cu Munții Alpi și Munții Carpați din Europa, fiind rezultatul ciocnirii acestor două plăci tectonice. Lanțul alpino-himalayan cuprinde pe teritoriul Asiei: Munții Caucaz, Podișul Pamir, Munții Karakorum, Munții Himalaya, continuând spre est și sud-est, în Peninsula Indochina și Arhipelagul Indonezian.

Vulcanii situați în Asia (spre Oceanul Pacific) fac parte din Cercul de Foc al Pacificului.

Cercul de Foc al Pacificului este cea mai întinsă și mai activă zonă vulcanică de pe Terra. Concentrează peste 60 dintre vulcanii activi existenți în prezent.

Gândire critică

Pe baza celor învățate în clasele anterioare, răspundeți la următoarele întrebări:

a. Cum s-au deplasat cele două plăci tectonice și continentele, pornind de la forma lanțului alpino-himalayan?

b. Care credeți că este legătura dintre deplasarea plăcilor tectonice și Cercul de Foc al Pacificului?

Observați și rezolvați

Urmăriți fotografiile alăturate și, pe baza acestora:

1. prezentați pe scurt fiecare imagine, precizând unde este situată, care este principalul aspect vizibil ce duce la modificarea reliefului;

2. prezentați o altă unitate de relief din Asia, la alegere, utilizând diferite surse de informare (internet, enciclopedii, reviste), precizând:
• unde este situată;
• ce altitudini are;
• forme de relief întâlnite.

Podișul Tibet

Munții Karakorum

Câmpia Indului

Munții Altai

Știați că?

Vârf	Înălțime (m)
Chomolungma	8 848
K2 (Chogori)	8 611
Kangchenjunga	8 586
Lhotse I	8 516
Makalu	8 463
Lhotse II	8 400
Cho Oyu	8 201
Dhaulagiri	8 167
Manaslu	8 163
Nanga Parbat	8 126

Cele mai înalte vârfuri din Asia

Gândire critică

Analizați tabelul de mai sus, cu cele mai mari înălțimi ale planetei, care au peste 8 000 m. În urmă cu câteva milioane de ani, aceste vârfuri aveau 4 000–5 000 m. Explicați cum credeți că s-a ajuns la înălțimile actuale?

Aplicații

Analizați textul următor.

Forțele interne (care duc la deplasarea plăcilor tectonice, formarea vulcanilor, apariția lanțurilor muntoase, coborârea și ridicarea scoarței) și acțiunea agenților externi (râuri, fluvii, ghețari, temperatură, vânturi, precipitații) au determinat crearea mai multor tipuri și forme de relief: relief vulcanic (cu cratere, conuri și erupții vulcanice), relief de acumulare (în depresiuni și câmpii), relief litoral (estuare, delte), relief deșertic (cu acumulări de nisip, dune) și altele.

Pe baza acestui text, a hărților din manual și a altor surse, realizați următoarele activități:

a. Completați, pentru Asia, un tabel asemănător celui de mai jos.

Tip de relief	Forme de relief	Exemple de unități de relief
Relief tectonic	lanțuri montane	
Relief vulcanic	vulcani	
Relief de acumulare	câmpii	
Relief litoral	delte, estuare	
Relief deșertic	nisip, dune	

b. Descrieți, pe scurt, un tip de relief dintre cele de mai sus, la alegere. Utilizați surse diferite de informare (internet, reviste).

c. Enumerați factorii care duc la formarea reliefului.

Munții Himalaya

Urmărind treptele de relief ale Asiei, reprezentate pe diferite hărți, se observă în partea centrală a continentului o regiune destul de întinsă, cu înălțimi foarte mari. Harta alăturată redă această treaptă de relief. Aici litosfera planetei are cea mai mare grosime.

Această regiune înaltă a planetei cuprinde Podișul Pamir (denumit și „acoperișul lumii”, cu peste 7 000 m), din care se desprind în direcții diferite alte lațuri muntoase: Munții Karakorum, Munții Himalaya, Munții Hindukuș, Munții Kunlun, Munții Tian-Șan și Podișul Tibet.

Himalaya reprezintă cea mai înaltă unitate de relief a planetei. Are o direcție principală predominantă de la nord-vest spre sud-est.

Munții Himalaya sunt mărginiți la nord de cursurile superioare ale fluviilor Indus și Brahmaputra. Se continuă cu Munții Karakorum, Munții Hindukuș și Podișul Tibet. La cele două extremități (nord-vest și sud-est), Munții Himalaya sunt mărginiți de sectoarele transversale ale fluviilor Indus și Brahmaputra, iar spre sud, de Câmpia Gangelui.

Himalaya este denumită „Țara zăpezilor” datorită aspectului alb pe care zăpada și ghețarii îl dau unui privitor din Câmpia Gangelui.

Lungimea Munților Himalaya (de la NV la SE) este de 2 400 km, iar lățimea este de 200–300 km.

Altitudinea medie este de peste 6 000 m. Are 40 de vârfuri mai mari de 7 000 m și 13 vârfuri care depășesc 8 000 m.

areale cu înălțimi de peste 3 000 m

Munții Himalaya

Gândire critică

Munții Himalaya și regiunile înconjurătoare (Karakorum, Pamir, Tibet etc.) nu au vulcani (activi sau lipsiți de activitate), așa cum au principalele lanțuri montane recente ale Terrei.

Care credeți că poate să fie explicația pentru acest fapt? Discutați în clasă opiniile voastre.

Rețineți

- Asia, cel mai întins și cel mai populat continent, are și cele mai mari înălțimi ale reliefului planetei noastre (Himalaya, Karakorum, Pamir).
- Asia cuprinde fragmente din vechiul continentul nordic, Laurasia și din cel sudic, Gondwana. Ca rezultat al deplasării unor fragmente ale plăcilor tectonice aparținând celor două continente s-a format lanțul alpino-himalayan.
- Partea centrală a Asiei este o regiune foarte înaltă (cu altitudini mai mari de 3 000 m).
- Asia are întinse depresiuni, câmpii și podișuri interioare.

Aflați mai multe

Altitudinile munților și ale vârfurilor acestora sunt măsurate de la nivelul oceanului (considerat de 0 m). Vârfurile prezentate în tabelul de la pagina anterioară sunt raportate la acest nivel, ajungând astfel să măsoare peste 8 000 m, iar Chomolungma (cu 8 848 m) să fie considerat cel mai înalt vârf al planetei.

Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri

Asia – principalele fluvii, lacuri, mări și oceane

Observați și rezolvați

Analizați harta alăturată și, pe baza acesteia, realizați următoarele cerințe.

1. Identificați și notați câte un fluviu care se varsă în:
- Marea Caspică;
- Golful Bengal;
- Golful Persic.

2. Notați 5– 6 denumiri de mări situate la exteriorul Asiei.

3. Precizați care sunt legăturile pe mare ale Asiei cu Oceanul Atlantic.

4. Enumerați 3–4 denumiri de lacuri interioare ale Asiei.

Asia are toate domeniile hidrografiei: oceane, mări, fluvii, râuri, lacuri, mlaștini, ghețari, banchiză (pe marginea Oceanului Arctic), ape subterane, dar și areale (regiuni) întinse fără scurgere exterioară.

Există fluvii cu dimensiuni mari (ca lungime și debit), întinse regiuni ocupate de mlaștini (Câmpia Siberiei de Vest), ghețari montani (în Pamir, Karakorum și Himalaya), lacuri de tipuri diferite etc.

Tipuri de lacuri:

• lacuri glaciare – situate în munții foarte înalți (pe locul unor ghețari);

• lacuri tectonice (Lacul Baikal, Marea Moartă), situate în regiuni de ruptură a scoarței;

• lacuri hidroenergetice (pe Chang Jiang, Angara, Enisei și pe câteva râuri mai mici);

• lacuri provenite dintr-o întindere mai mare (Marea Caspică, Lacul Aral, Lacul Balhaș).

Aplicații

1. Analizați harta de la pagina anterioară, cu principalele fluvii, lacuri, mări și oceane și completați, pe o pagină separată, un tabel asemănător celui de mai jos, după model.

Oceane	Mări și golfuri (exemple)
Oceanul Arctic	Marea Laptev
Oceanul Pacific	
Oceanul Indian	

2. Completați un tabel asemănător celui de mai jos, utilizând cele două hărți din lecție.

Oceane	Fluvii și râuri care se varsă în fiecare ocean
Oceanul Indian	
Oceanul Arctic	
Oceanul Pacific	

3. Analizați datele de mai jos, care redau lungimea și debitul principalelor fluvii asiatice.

Fluviul	Lungimea (km)
Chang Jiang	6 300
Obi – Irtâș	5 410
Huang He	5 464
Mekong	4 500
Amur	4 420
Lena	4 400
Enisei	4 100
Indus	3 180

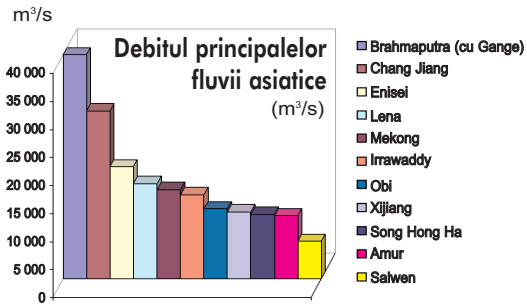

Pe baza acestor date, selectați și notați, pe o pagină separată:
a. fluviile care au o lungime mai mare de 4 500 km;
b. două fluvii cu cele mai mari debite;
c. fluviile prezente în tabel și în grafic; ce caracteristici au acestea?
d. fluvii mai mici cu debite foarte mari.

Rețineți

- Asia are fluvii importante prin lungimea și debitul lor.
- În Asia de Sud-Est există fluvii cu debite foarte mari (de exemplu, Brahmaputra, Mekong), ca rezultat al cantității mari de precipitații.
- Marea Caspică este considerată cel mai întins lac al planetei.
- Marea Moartă este situată sub nivelul mării (cu aproape 400 m) și are cea mai ridicată salinitate.
- Munții înalți din Asia Centrală au ghețari.
- Suprafața mărilor Oceanului Arctic este acoperită în mod frecvent de banchiză.

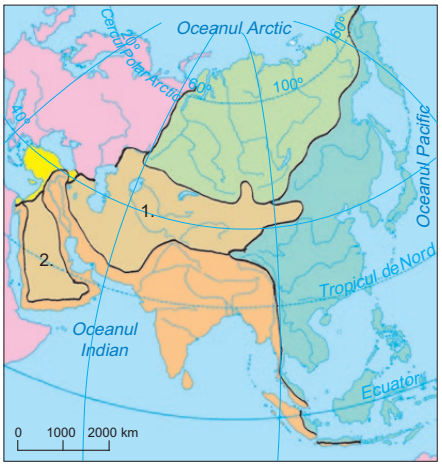

Bazinul Oceanului Arctic
Bazinul Oceanului Pacific
Bazinul Oceanului Indian
Bazinul Oceanului Atlantic
Bazine închise (endoreice)
1. Asia Centrală;
2. Peninsula Arabică.

Vocabular

Bazin închis (endoreic) – bazin hidrografic fără scurgere exterioară.

Salinitate – concentrarea de săruri dizolvate în apa mării sau a lacurilor.

Aflați mai multe

Fluviul Gange este considerat fluviul sfânt al hindușilor.

Nivelul Mării Caspice a scăzut din Antichitate până în prezent cu aproape 30 m.

Întinderea mare a mlaștinilor din Câmpia Siberiei de Vest (de aproximativ 2 mil. km²) este datorată altitudinilor foarte reduse ale celei mai mari părți a câmpiei (sub 200 m) și caracterului sinuos al fluviilor (Obi, Irtâș).

Huang He este denumit și „Fluviul Galben”, din cauza particulelor de loess (de culoare galbenă) pe care le transportă.

Diferențieri climatice. Musonii

Observați și rezolvați

1. Analizați harta alăturată, reprezentând tipurile de climă ale Asiei. Pe baza hărții și a legendei acesteia, precizați:
a. tipurile de climă, de la sud la nord;
b. tipurile de climă situate pe aceeași latitudine, de la vest la est;
c. cum sunt influențate tipurile de climă de mărimea continentului;
d. enumerați factorii generali care credeți că determină clima Asiei;
e. enumerați regiunile care au climat montan.

2. Urmărind harta de mai jos, precizați regiunile și tipurile de climă cu cele mai mici cantități de precipitații.

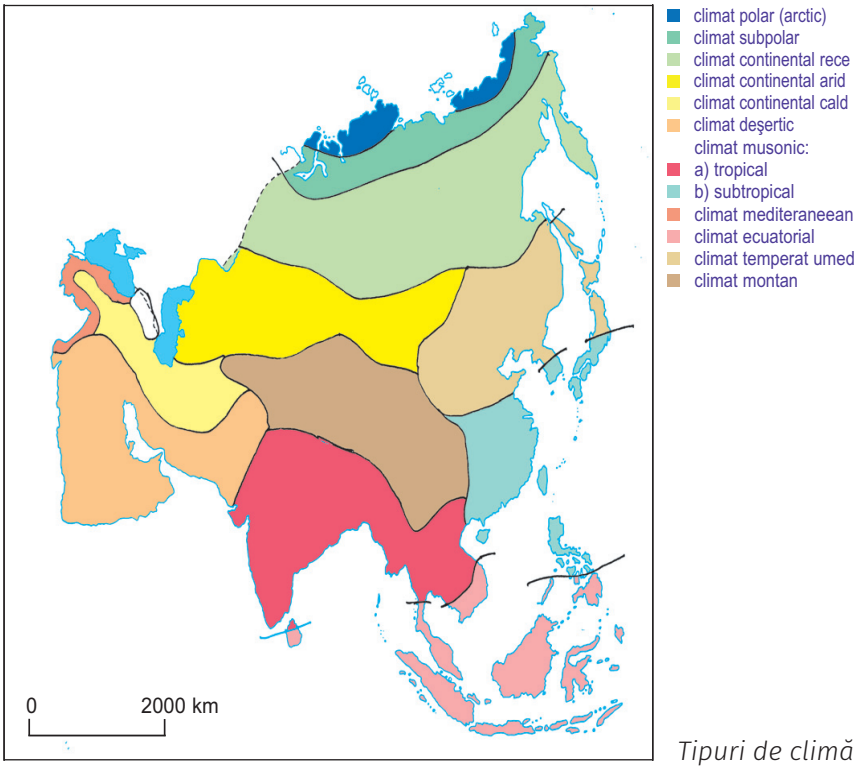

Tipuri de climă

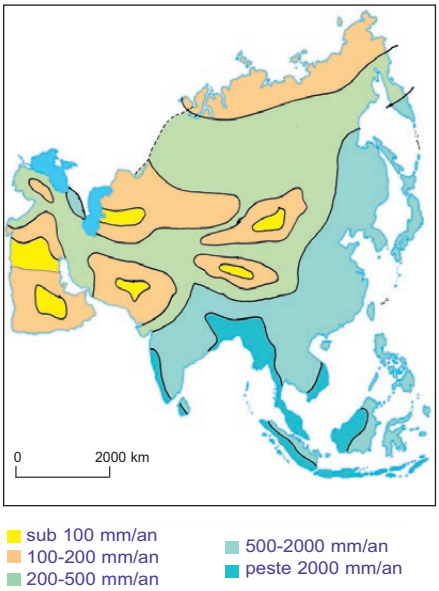

Precipitații medii anuale

Tipurile de climă

Asia, ca rezultat al poziției și întinderii, are aproape toate tipurile de climă ale planetei.

Harta tipurilor de climă, reprezentată mai sus, are un aspect generalizat și simplificat. Permite identificarea diferitelor tipuri climatice majore și localizarea lor.

Harta precipitațiilor medii, redată alăturat, localizează arealele cele mai secetoase (sub 200 mm/an) și cele mai ploioase (peste 2 000 mm/an).

Factorii climatici generali sunt: dispunerea în latitudine, radiația solară și circulația generală a aerului. În afara factorilor zonali, clima Asiei este influențată și de: Oceanul Arctic (prin temperaturi scăzute); munții înalți din Asia Centrală (prin întinderea lor); izolarea părții centrale a continentului de pătrunderea maselor de aer cu precipitații; alternarea presiunii aerului între Oceanul Indian și continent (datorită căreia se formează musonii).

Caracteristici ale tipurilor de climă

Climat	Temperatura medie (°C)		Precipitații (mm)	Regiuni
	iulie	ianuarie		
Ecuatorial	> 20	> 25	2 000	Arhipelagul Indonezian
Musonic a. tropical	20–25	25–30	> 2 000	Asia de Sud și Peninsula Indochina
b. subtropical	20–25	15–20	500–2 000	China de Est
Mediteraneean	20–25	între 10 și 5	200–500	Țărmul Mării Mediterane
Deșertic	20–25	10–15	< 200	Asia de Sud-Vest
Continental cald	20–25	0–5	< 200	Asia de Vest
Continental arid	20–25	–10	< 200	Asia Centrală
Continental rece	10–20	–10... – 20	200–500	Asia de Nord (partea centrală)
Subpolar	10	–30... – 40 și < – 40	< 200	Asia de Nord (Cercul Polar)
Climat arctic	10	< – 30	< 200	extremitatea nordică
Climat montan	< 20	– 20	200	Pamir – Tibet – Himalaya

Activitate de grup

Organizați-vă în grupe de câte 2–3 elevi. Alegeți, pentru fiecare grupă, câte un tip de climă, dintre cele de mai sus. Fiecare grupă va realiza, pe baza datelor din tabel și a hărților, o caracterizare a climatului respectiv, precizând: factorii principali care determină clima, temperatura medie a lunilor iulie și ianuarie, precipitațiile medii, regiunile reprezentative. Ilustrați cu fotografii sugestive. Câte un elev din fiecare grupă va prezenta, pe scurt, caracteristicile tipului de climă ales.

Rețineți

• Clima Asiei este determinată de factori generali (latitudine, poziție, radiație solară), dar și de alți factori (cum ar fi relieful, curenții oceanici, izolarea unor regiuni), care creează un anumit specific al climei în cadrul continentului.

• Principalele mișcări ale aerului sunt: alizeele, musonii și vânturile polare.

• În Asia de Sud și de Sud-Est există areale cu precipitații foarte ridicate (de peste 2 000 mm/an).

• În partea de sud și de sud-est a Asiei, datorită alternării presiunii aerului între Oceanul Indian și continent se formează musonii, care aduc cantitități mari de precipitații în sezonul ploios.

• Fluviile din sud-estul Asiei (Brahmaputra, Irrawaddy, Salwen, Mekong, Son Hong Ha, Xijiang), situate în regiunile cu precipitații mari, determinate de musoni, au debite foarte mari.

Vocabular

Musoni – vânturi puternice care bat sezonier, între Oceanul Indian și continentul asiatic, câte șase luni în fiecare direcție; în „sezonul musonic” (vara), musonul aduce mari cantități de precipitații, formate deasupra Oceanului Indian, spre Asia de Sud și de Sud-Est.

Sezonul ploios, Varanasi, India

Aflați mai multe

Temperatura minimă absolută a fost înregistrată în Asia de Nord (stația Oimeakon din Federația Rusă) și a avut valoarea de – 71,0°C; a fost considerat mult timp „polul frigului”.

Cele mai mari cantități de precipitații anuale s-au înregistrat în India (localitatea Cherrapunji, din Assam), fiind de peste 26 000 mm/an. Acest loc este considerat „polul precipitațiilor”.

Contraste biogeografice

Observați și rezolvați

Analizați harta alăturată și, pe baza acesteia:

1. enumerați principalele zone de vegetație, de la sud la nord, în lungul meridianului cu cea mai mare lungime;
2. enumerați principalele zone, de la vest la est, în lungul Tropicului de Nord.

Activitate individuală

Alegeți câte o zonă de vegetație, dintre cele reprezentate pe hartă. Utilizați și date din tabelul de la pagina următoare (unde nu sunt incluse cele datorate altitudinii).

Precizați, pentru acea zonă, următoarele:

- poziția în latitudine și în Asia;
- tipul de climă;
- cantitatea de precipitații;
- temperatura medie vara/iarna;
- plante caracteristice și câte 2–3 exemple de animale.

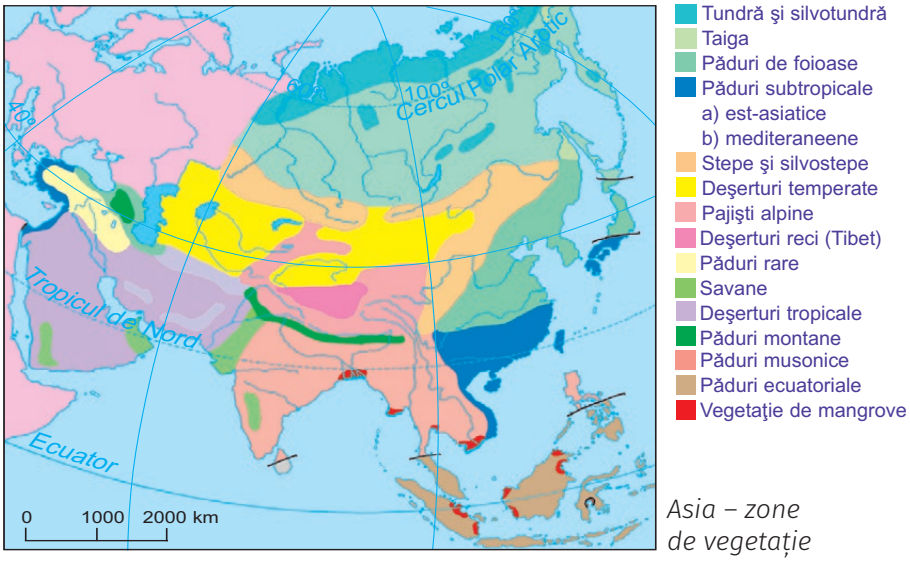

Asia – zone de vegetație

Asia cuprinde toate zonele de vegetație ale Terrei.

Vegetația Asiei este determinată într-o măsură foarte mare de condițiile climatice. Există o suprapunere între cele două componente naturale: zonele de vegetație și zonele de climă. Se adaugă însă anumite condiții (de relief și hidrografie) care diversifică și fragmentează învelișul vegetal. Astfel, vegetația rară din Podișul Tibet este determinată de altitudine și de temperaturi scăzute, iar vegetația de mangrove de oscilațiile nivelului mării.

Asia are suprafețe asemănătoare savanelor, „deșerturi reci” (în Tibet), deșerturi temperate (în interior), suprafețe întinse de pajiști alpine și formațiuni vegetale temperate, toate acestea formând un specific al zonalității biogeografice.

Vegetația etajată pe munții înalți are caracter și aspect azonal.

Fauna urmărește zonele de vegetație, dar are o repartiție mai extinsă, ca rezultat al posibilităților ei de deplasare.

Deșertul Gobi

Aplicații

1. Urmărind harta de mai sus, denumiți și localizați principalele zone de vegetație, de la Oceanul Arctic la Ecuator.

2. Enumerați zonele (arealele) de vegetație de la vest (Peninsula Asia Mică) la est (Peninsula Coreea), în lungul paralelei de 40° lat. N.

Zone biogeografice (exemple)	Plante caracteristice (exemple)	Animale reprezentative (exemple)
Pădure ecuatorială	mahon, abanos, arborele-de-cauciuc, palmier	maimuțe (gibon, urangutan), rinocer, piton, jaguar
Păduri musonice	palmier, teck, santal, frasin, mesteacăn, bambus	elefantul-indian, bivolul-indian, maimuțe, rinocer
Deșerturi tropicale	ierburi rare, palmieri (în oaze), arbuști	antilope, insecte, reptile, dromader
Deșerturi temperate	rogoz, pelin, saxaul, curmal	reptile, rozătoare, păsări, cămilă, iac
Stepe și silvostepe	graminee, arbuști	cal-sălbatic, reptile, rozătoare, dropia, antilopa-saiga
Păduri subtropicale est-asiatice	laur, magnolii, palmier	maimuțe, rinocer, reptile, păsări
Păduri de foioase	stejar, fag–asiatic, arțar, carpen	tigru-de-Amur, panda, urs-brun, leopard
Taiga (conifere)	pin, brad, cedru, molid–siberian, zadă	ren, elan, urs-brun, vulpe, samur, jder, tigru-siberian
Tundră și silvotundră	mușchi, licheni, afin, mesteacăn-pitic	urs-alb, ren, leming, vulpe-polară

Zone biogeografice în Asia

Portofoliu

O caracterizare biogeografică

1. Alegeți o unitate de relief dintre: Munții Himalaya, Podișul Tibet, Podișul Siberiei Centrale, Podișul Arabiei, Câmpia Gangelui, Câmpia Chinei de Est, Podișul Deccan.

2. Aveți în vedere: numele unității de relief, o caracteristică a acesteia, climatul predominant, un element de hidrografie, vegetația predominantă, animale caracteristice.

3. Identificați în diferite surse alte date geografice, fotografii și hărți referitoare la această regiune.

4. Realizați, pe baza acestora, o prezentare biogeografică de cel mult o pagină, pe care să o adăugați în portofoliul personal.

Rețineți

• Vegetația este influențată de climă, poziția în cadrul continentului și de altitudinea reliefului.

• Principalele zone biogeografice se întind, sub forma unor fâșii paralele între ele, de la pădurea ecuatorială (situată în lungul Ecuatorului) până la vegetația de tundră și silvotundră (situată în extremitatea nordică a continentului).

Vocabular

Azonal – fenomen situat în afara zonelor latitudinale.

Biogeografic – termen referitor la repartiția geografică a vegetației și faunei.

Pădure subtropicală

Aflați mai multe

Repartiția animalelor este condiționată de factorii climatici, de zonele de vegetație, dar și de posibilitatea de procurare a hranei.

Procurarea hranei reprezintă și o cauză a modificării unor caracteristici pe care le au animalele (modul și viteza deplasării, agilitatea vizuală, forța, mirosul etc.).

Marile zone de vegetație pot fi asociate în formațiuni mai mari, denumite biomuri. Acestea sunt cele mai întinse diviziuni ale biosferei.

Solurile sunt condiționate de climă, de zonele de vegetație (peste care se suprapun), de faună (mai ales de microorganisme), de caracteristicile substratului (roci), de relief și de factorul timp (acestea formându-se într-un timp îndelungat).

Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională)

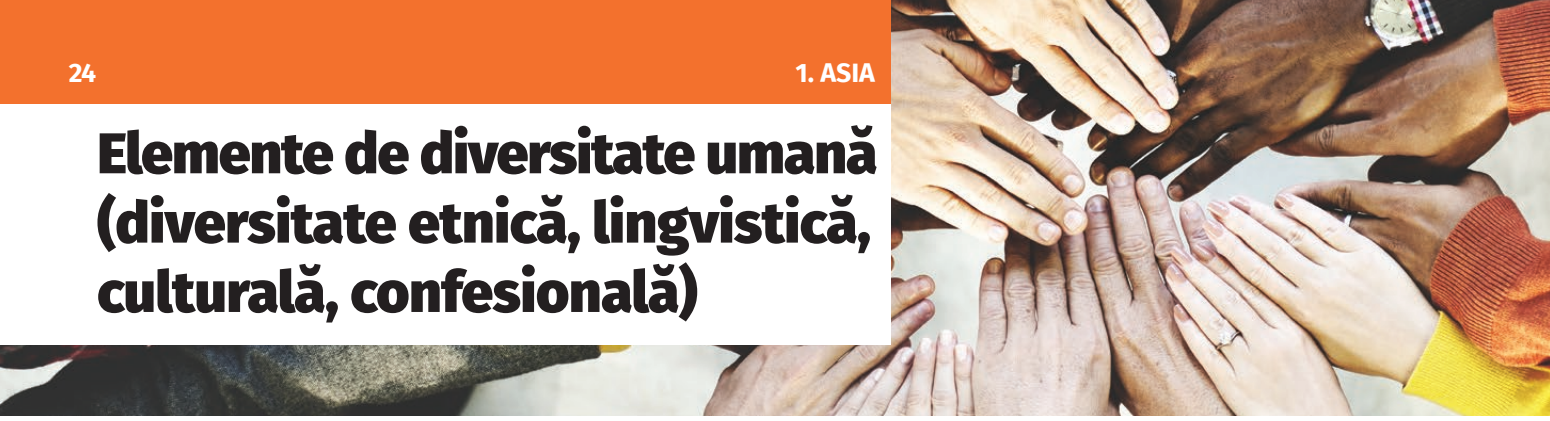

Observați și rezolvați

1. Analizați harta alăturată și, pe baza acesteia, precizați unde sunt localizați vorbitorii limbilor:
• indo-europene;
• semito-hamite;
• chinezo-tibetane.

2. Explicați repartiția limbilor slave (rusa) în Asia.

3. Cum credeți că poate fi apreciat numărul de locuitori care vorbesc o anumită limbă, folosind această hartă?

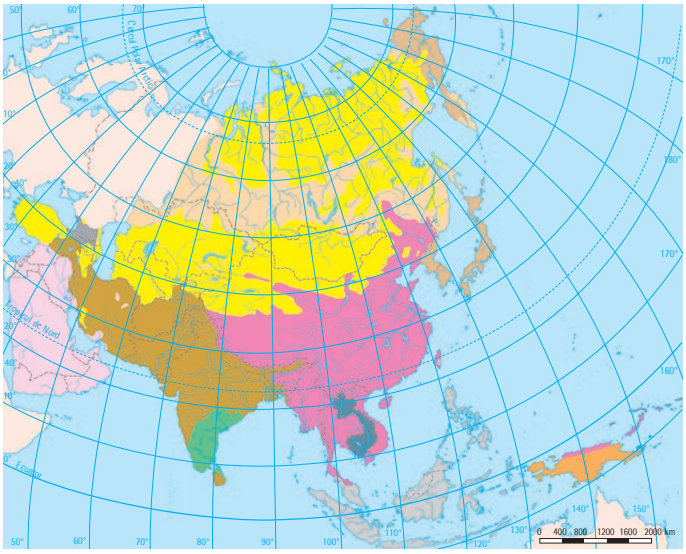

Asia – limbi vorbite

Limbi indo-europene:
- a. indiana, persana
- b. slave (rusa)
- Uralo-altaice
- Chinezo-tibetane (chineză, tibetană, birmană)
- Malaezo-polineziene
- Semito-hamite (ebraică și arabă)
- Caucaziene
- Dravidiene
- Khmere
- Paleoasiatice (coreeană, japoneză etc.)
- Australiana și papuașa

Aplicații

Pe baza celor învățate până acum la istorie și din lecturile voastre, menționați ce culturi și civilizații au existat în Mesopotamia, China, India și în alte locuri din Asia (Asia Mică, Asia Centrală).

Templu budist

Harta de mai sus redă, generalizat, principalele grupe de **limbi vorbite** în Asia.

Popularea Asiei a avut loc cu câteva milenii în urmă. Mesopotamia, țărmul mediteraneean, Asia Mică, Valea Indului și China de Est au fost nuclee de civilizație în neolitic, apoi în Antichitate.

În prezent, în Asia sunt peste 100 de popoare.

Sub aspect **etnic** există populații semitice, indo-europene, chino-tibetane, mongole etc.

Sub aspectul **diversității confesionale**, există mai multe religii predominante. Religia mozaică și cea creștină sunt originare din Israel, iar religia islamică, din Peninsula Arabică.

Principalele religii sunt:

• islamică, în Asia de Vest, Asia Centrală, Asia de Sud (Pakistan, Bangladesh), Asia de Sud-Est (Indonezia);
• hindusă, în sudul Asiei (India);
• budistă, practicată în Coreea de Sud, China și Mongolia;
• în Asia de Nord și Asia Centrală există grupuri animiste;
• ortodoxă, pe teritoriul Federației Ruse și în Munții Caucaz (Georgia, Armenia);
• catolică (Filipine);
• confucianismul, taoismul (în China) și șintoismul (în Japonia);
• în Israel se practică religia iudaică (mozaică).

Diversitatea etnică și lingvistică au fost și sunt influențate de mai mulți factori geografici, cum ar fi: posibilitățile de deplasare a populațiilor (cu limba și caracteristicile etnice) pe spații întinse, barierele impuse de existența unor regiuni aride sau montane, condițiile climatice din regiunile reci, relativa izolare a teritoriilor insulare, diferite evenimente istorice, sporul natural al populațiilor etc.

Ierusalim

Mecca

Aplicații

Analizați imaginile de mai sus și, pentru fiecare, precizați ce reprezintă pentru religia respectivă. De asemenea, menționați ce limbă se vorbește predominant în aceste orașe.

Rețineți

• Populația Asiei are mai multe elemente de diversitate umană: repartiția geografică, densitatea populației, creșterea demografică, diversitate etnică, religioasă și lingvistică.

• Un popor, sub aspect etnic, presupune origine și evoluție comună a locuitorilor pe un anumit teritoriu, o componentă lingvistică și, frecvent, o omogenitate religioasă.

• Cea mai numeroasă familie lingvistică este cea chino-tibetană și, în cadrul acesteia, mandarina (cea mai vorbită în China).

• Teritoriul statului Israel este locul de origine a două religii mondiale, în ordinea apariției: religia mozaică sau iudaică (predominantă în Israel) și religia creștină (în prezent, cea mai numeroasă în lume).

• Din Peninsula Arabică este originară religia islamică (sau mahomedană); centrul religios principal este Mecca.

• Combinarea unor elemente de diversitate (etnică, lingvistică și confesională) pe un anumit teritoriu a determinat formarea unor culturi diferite (arabă, chineză, persană, indiană etc.).

• Diversitatea culturală se formează în timp. Elementul principal al acesteia este componenta etnică, la care se adaugă limba vorbită.

Vocabular

Animism – formă primitivă a religiei, bazată pe credința în spirite și în existența unor duhuri ale obiectelor, ale plantelor, ale vietăților etc.

Etnic – referitor la un grup cu o identitate și origine comună, cu o limbă utilizată în mod predominant și un teritoriu pe care locuiește.

Confesiune – religie practicată în cadrul unei comunități umane.

Aflați mai multe

Componenta culturală a existenței comunităților umane se manifestă prin opere literare scrise (care transmit principalele valori de la o generație la alta), folclor, tradițiile și concepțiile oamenilor, construcțiile arhitecturale, religioase și civile, alte produse culturale (pictură, sculptură).

Cultura se transmite de la o generație la alta. În prezent se difuzează foarte ușor la distanțe mari și se poate spune că are un caracter global.

Harta politică

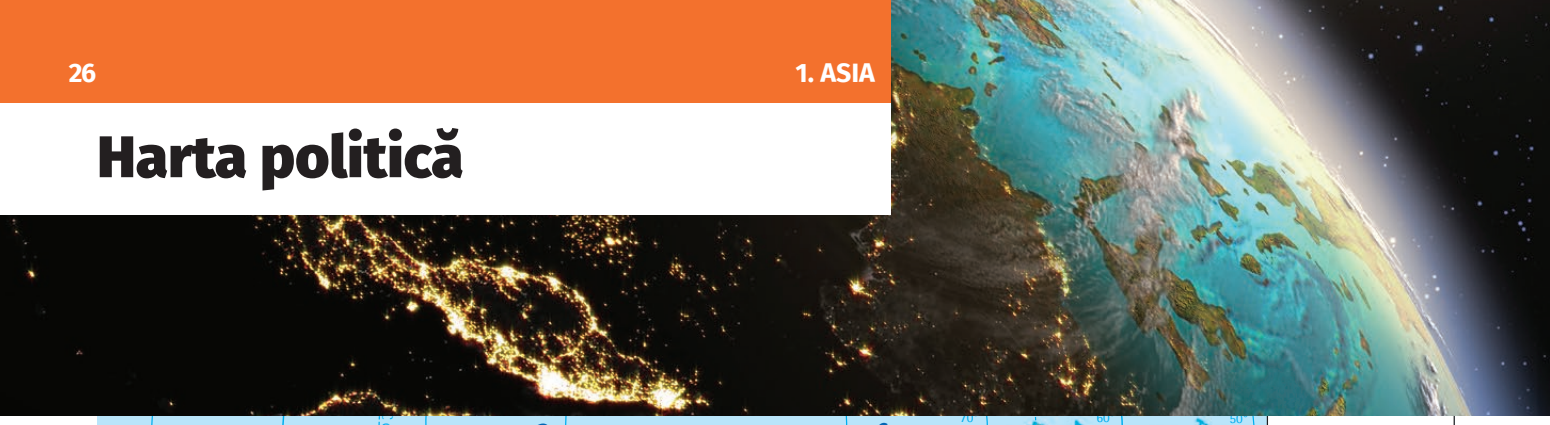

Cifrele de pe hartă reprezintă:

1. CIPRU
2. LIBAN
3. GEORGIA
4. ARMENIA
5. AZERBAIDJAN
6. BAHRAIN
7. KUWAIT
8. BANGLADESH
9. BHUTAN
10. BRUNEI
11. TIMORUL DE EST
12. TADJIKISTAN
13. KIRGHIZSTAN
14. ISRAEL
15. IORDANIA
16. SINGAPORE

Observați și rezolvați

1. Urmărind harta de mai sus, localizați țările cu suprafețe foarte mari și țările foarte populate.

2. Identificați, denumiți și localizați țările care nu au ieșire la mare.

3. Localizați și denumiți țările insulare.

Harta politică a Asiei cuprinde 48 de state. Trei se întind atât în Asia, cât și în Europa (Federația Rusă, Kazahstan, Turcia), o țară africană se întinde și în Asia (Egipt, prin Peninsula Sinai), iar suprafața insulei Noua Guinee este împărțită de două state.

Pe continentul asiatic se află cele mai populate țări ale planetei (China și India) și două dintre cele mai întinse state (Federația Rusă și China).

Statele pot fi grupate poziționa sau după forma de guvernământ, influența în lume etc.

Cele mai întinse state

Țara	Suprafața (km²)
Federația Rusă (partea asiatică)	12 860 000
China	9 573 000
India	3 287 500
Kazahstan	2 576 000
Arabia Saudită	2 150 000
Indonezia	1 892 000
Iran	1 622 000
Mongolia	1 564 000
Pakistan	796 000
Turcia	756 000

Cele mai populate state (2022)

Țara	Populația (mil. loc.)
China	1 412,6
India	1 407,6
Indonezia	275,7
Pakistan	241,5
Bangladesh	169,9
Japonia	125,0
Filipine	110,2
Vietnam	99,5
Turcia	85,3
Iran	84,0

Aplicații

Urmăriți tabelele de mai sus și rezolvați următoarele cerințe.

1. Localizați țările din fiecare tabel.
2. Identificați și denumiți țările prezente în ambele tabele.
3. Comparați harta alăturată cu harta politică a Asiei de la pagina anterioară și realizați un tabel asemănător celui de mai jos.

Asia – ansambluri regionale și țări

Grupe poziționale de țări	Țări (exemple)
Asia de Nord	Federația Rusă (partea asiatică)
Asia de Vest și de Sud-Vest	
Asia Centrală	
Asia de Sud	
Asia de Est	
Asia de Sud-Est	

Rețineți

- China și India sunt cele mai populate țări ale lumii.
- Federația Rusă este cel mai întins stat din lume, iar China este al treilea.
- Există țări foarte întinse cu o populație redusă numeric (Mongolia, Kazahstan, partea asiatică a Federației Ruse).
- Pot fi identificate mai multe grupări de state după poziția lor pe continent.

Vocabular

Geografie politică – domeniu al geografiei care se ocupă cu studiul statelor.

Grupare pozițională – grupare a statelor după poziția geografică și apropierea dintre ele.

Islamabad, capitala Pakistanului

Dhaka, capitala Bangladeshului

Aflați mai multe

În formarea statelor asiatice au intervenit, de-a lungul istoriei, mai multe situații. Asia de Nord a reprezentat o regiune de interes pentru Rusia, care și-a extins teritoriul și în această parte, mai puțin populată.

Criteriul religios a fost determinant în formarea a trei state sud-asiatice, după anul 1947, prin dobândirea independenței față de englezi (India, preponderent hindus, Pakistan și Bangladesh, musulmane), populația fiind predominant indiană. Conflictul dintre India și Pakistan în regiunea Kashmir este încă actual.

Marile aglomerări umane

Observați și rezolvați

Urmăriți harta alăturată și, pe baza acesteia:
1. precizați 3–4 areale cu densitatea populației foarte ridicată;
2. menționați arealele cu o densitate redusă a populației;
3. explicați ce factori determină repartiția geografică a populației.

Calcutta, India

Singapore

Aplicații

1. Utilizând tabelul alăturat, precizați criteriul de ordonare a statelor.

2. Localizați pe o hartă statele prezentate în tabel.

Asia – densitatea populației

Concentrarea populației este rezultatul combinării mai multor factori: condiții de climă, prezența apei, relieful jos care permite activitățile agricole, tradițiile grupurilor umane de a avea mai mulți copii și chiar credințele religioase.

Modul de concentrare a populației îmbină caracteristici ale cauzelor de mai sus. Principalul mecanism de creștere și concentrare a populației îl reprezintă sporul natural. În prezent, în cazul multor state asiatice, acesta a rămas foarte ridicat (între 1 și 1,5%). Un spor natural ridicat, în condițiile unei populații mari, duce la ridicarea gradului de concentrare a acesteia. Cel mai bun exemplu îl reprezintă Câmpia Gangelui (în India) și zona de deltă Gange-Brahmaputra, pe teritoriul statului Bangladesh.

Țara	Populația (mil. loc.)	Suprafața (km²)	Densitatea (loc./km²)
Singapore	4,1	728	5 595
Maldive	0,4	298	1 284
Bangladesh	169,8	147 570	1 151
Taiwan	23,2	36 190	643
Liban	5,5	10 400	525
Coreea de Sud	51,7	100 220	516
Israel	9,7	20 900	464
India	1 407,6	3 250 800	433

Aglomerația urbană	Populația (mil. loc.)
Shanghai	21,9
Beijing	21,9
Dhaka	19,6
Mumbay	18,4
Shenzen	17,4
Delhi	16,4
Guangzhou	16,1
Karachi	14,8
Calcutta	14,1
Tokyo	14,0
Manila	13,5
Lahore	11,1
Jakarta	10,7

Principalele aglomerații urbane din Asia (2023)

Aplicații

Urmăriți harta și tabelul de mai sus și, pe baza acestora:

1. Denumiți și localizați 6–8 orașe amplasate pe hartă și care nu sunt în tabel.
2. Identificați orașele care sunt situate în interiorul continentului.
3. Identificați orașele situate în India și pe cele situate în China.
4. Amplasați pe o hartă de contur (fără denumiri) orașele asiatice cu o populație de peste 5 milioane de locuitori.

Portofoliu

Realizați o scurtă caracterizare a unui oraș, dintre cele din tabel, la alegere, de cel mult o jumătate de pagină, pe baza unor surse diferite (manual, cărți, internet), precizând elementele geografice principale: localizarea pe glob și în cadrul țării, populația (cu aproximație), diversitatea umană (etnică, religioasă, lingvistică etc.), economia, specificul față de alte concentrări umane. Ilustrați cu diferite fotografii.

Rețineți

- Populația Asiei nu este răspândită în mod uniform, concentrarea acesteia fiind rezultatul combinării mai multor factori.
- Concentrarea populației pe un anumit teritoriu poate avea forma orașelor, dar există și aglomerări mari în regiuni rurale.
- Asia, deși se întinde pe o suprafață de aproximativ 30% din cea a uscatului, concentrează 60% din populația planetei.

Vocabular

Aglomerare umană – formă de concentrare a populației pe un anumit teritoriu.

Metropolă – oraș foarte mare, de importanță internațională, care are o influență asupra unui teritoriu întins și populat.

Megalopolis – formă de concentrare a orașelor apropiate, foarte mari, pe un teritoriu limitat (de exemplu, megalopolisul japonez).

Shenzen

Știați că?

Cele mai vechi concentrări de populație (orașe), de acum 4 000–5 000 de ani, sunt: Ierihon, Ur, Uruk, Babylon, Nippur, Ninive (în Orientul Apropiat), Harappa, Mohenjo Daro (pe Valea Indului) și Xian (China). În Evul Mediu s-au dezvoltat alte orașe: Beijing (în China), Buhara și Samarkand (în Asia Centrală), Medina și Mecca (în Peninsula Arabică), Pataliputra (în India), Ierusalim.

În prezent, concentrările urbane din Asia au peste 2,3 miliarde de locuitori (1/2 din populația continentului).

Se consideră că aglomerația de orașe mari situată în centrul insulei japoneze Honshu (Hondo), între Tokyo și Osaka, formează un megalopolis, denumit *megalopolisul japonez*.

Resursele naturale

Observați și rezolvați

Pe harta alăturată sunt localizate câteva resurse neregenerabile ale scoarței terestre situate în Asia. Aceasta nu sugerează cât de mult sunt extrase și în ce cantități, ci doar unde sunt situate.

Analizați această hartă și completați un tabel asemănător celui de mai jos.

Regiunea geografică	Resurse ale scoarței terestre
Asia de Est (China)	
Regiunea Golfului Persic	
Câmpia Siberiei de Vest	
Arhipelagul Indonezian	
Peninsula Indochina	
Peninsula India	

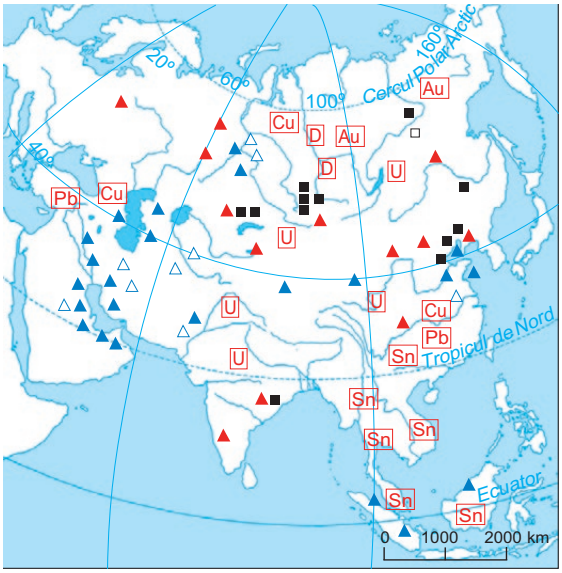

Asia – resurse ale scoarței terestre

Resursele naturale pot fi grupate, geografic, în două categorii:

a. resurse ale mediului natural (fizico-geografice);

b. resurse ale scoarței terestre (energetice și minerale).

Asia, în întregul ei, are cele mai mari resurse ale scoarței terestre: petrol (70% din totalul mondial), gaze naturale, cărbuni superiori, minereuri de fier, minereuri neferoase (staniu, cele mai mari pe glob, aur, cupru, plumb), precum și uraniu și diamante.

Asia are, dintre resursele regenerabile ale mediului natural: terenuri agricole întinse, păduri, un mare potențial hidroenergetic, pășuni întinse, resurse biotice (pe continent și în mările înconjurătoare), energie solară, energie eoliană etc.

Resursele naturale ale Asiei, bogate și diversificate, au contribuit la crearea unor contraste economice regionale. În China de nord-est s-a dezvoltat o industrie siderurgică bazată pe exploatarea cărbunilor superiori. Similar, în estul Indiei, unde există o regiune de extracție a cărbunilor, minereurilor feroase și industrie siderurgică. În jurul Golfului Persic, resursele petroliere au dus la apariția unor instalații de transport al petrolului, porturi și industrie petrochimică. Resursele de petrol și gaze naturale din Câmpia Siberiei Occidentale au impus construirea unor conducte pentru transportul acestora. Dezvoltarea economică a Kazahstanului a avut la bază exploatarea și prelucrarea huilei și, recent, a petrolului.

Extragerea petrolului, China

Urmăriți tabelul de mai jos.

Resurse energetice și minerale	Principalele țări producătoare (exemple)
Cărbuni superiori	China, India, Indonezia, Kazahstan, Federația Rusă
Gaze naturale	Federația Rusă, Iran, Qatar, China, Arabia Saudită, Indonezia, Malaysia, Turkmenistan, EAU etc.
Petrol	Arabia Saudită, China, Iran, Irak, Federația Rusă (partea asiatică), EAU, Kuwait, Kazahstan, Qatar
Uraniu	Kazahstan, Federația Rusă, China, India, Uzbekistan
Minereu de fier	China, India, Iran, Kazahstan, Mongolia, Turcia
Staniu	China, Myanmar, Vietnam, Malaysia, Laos, Indonezia

În acest tabel, statele sunt menționate în ordinea descrescătoare a cantității extrase din fiecare resursă.

Pe baza tabelului de mai sus și a hărții de la pagina anterioară, completați un tabel asemănător următorului model.

Statul	Resurse ale scoarței terestre (exemple)
India	minereu de fier, cărbuni superiori, uraniu
Kazahstan	
Federația Rusă	
Arabia Saudită	
Iran	

Aplicații

1. Menționați la ce se utilizează fiecare resursă neregenerabilă dintre cele enumerate până acum.

2. Terenurile arabile, care reprezintă 20% din întinderea Asiei (și mai puțin de ½ din întinderea lor totală pe glob) asigură produse agroalimentare pentru 60% din populația planetei. Cum explicați această constatare?

3. Comparați zona Golfului Persic și Peninsula India sub raportul resurselor naturale, al populației și al nivelului de trai, identificând asemănări și deosebiri între acestea.

Rețineți

- Asia are resurse foarte mari, bogate și diversificate.
- Pe continentul asiatic sunt concentrate cele mai mari rezerve de cărbuni, petrol, gaze naturale, uraniu, hidroenergie, păduri, pășuni și minereuri neferoase.
- În regiunea Golfului Persic se află peste 60% dintre rezervele mondiale de petrol.
- Mările și oceanele din jurul Asiei au resurse deosebit de bogate de viețuitoare marine, îndeosebi pește.

Vocabular

Resursă – orice element sau parte din interiorul scoarței terestre sau de la suprafața acesteia care, prin transformare sau în mod direct, poate fi utilizată de oameni pentru prelucrare sau alimentație.

Resurse neregenerabile – resurse care se formează în intervale foarte mari de timp; prin utilizare intensă se epuizează.

Resurse regenerabile – resurse care se formează în mod continuu (păduri, hidroenergie etc.).

Rezerve – cantitate a resurselor care poate să fie exploatată în condițiile tehnicilor actuale.

Știați că?

Cărbunii au fost utilizați în China cu peste 5 milenii în urmă, minereurile neferoase și feroase au fost utilizate în Orientul Apropiat, Asia Centrală și China, cu 4–5 milenii în urmă, lemnul pădurilor în Asia de Sud, apa pentru irigații a fost folosită pentru cultura orezului, iar rocile de construcție în toate țările avansate în vremea respectivă.

Exploatarea petrolului a facilitat dezvoltarea țărilor din jurul Golfului Persic.

Țările foarte populate (China și India) au, pe ansamblu, resurse modeste, raportate la cerințele dezvoltării lor economice, iar alte state (Japonia, Coreea de Sud, Singapore) nu au resurse minerale și energetice proprii aproape deloc, importând cantitățile necesare.

Activități economice. Contraste economice regionale

Observați și rezolvați

1. Localizați țările menționate în tabelele alăturate pe o hartă a statelor Asiei.

2. Analizați și comentați oral cele două tabele.

3. Explicați rolul activităților economice în nivelul de trai al populației unor țări și regiuni din Asia.

4. Explicați rolul resurselor regenerabile și nepoluante în dezvoltarea durabilă a țărilor, regiunilor și continentului.

Cultura orezului (rizicultură)

Industrie siderurgică (Coreea de Sud)

Industria construcțiilor de mașini (Japonia)

Producții agricole	Țări reprezentative (exemple)
Orez	China (loc 1 mondial), India (loc 2), Indonezia (loc 3), Bangladesh (loc 4), Vietnam (loc 5), Thailanda (loc 6), Myanmar (loc 7), Filipine (loc 9), Japonia (loc 10)
Grâu	China (loc 1 mondial), India (loc 2)
Porumb	China (loc 2), India, Indonezia, Filipine
Bumbac	China, India, Pakistan
Trestie-de-zahăr	India, China, Thailanda, Pakistan
Cafea	Vietnam, Indonezia, India
Cauciuc natural	Malaysia (1/2 din producția mondială)

Asia – produse agricole

În Asia se obține aproape toată producția de orez din lume. Asia și îndeosebi țările foarte populate (China și India) au totodată producții mari și la grâu, porumb, bumbac și trestie-de-zahăr.

Ramuri și produse industriale	Țări reprezentative (exemple)
Energie electrică	China (loc 1 mondial), India, Japonia, Coreea de Sud
Oțel	China (loc 1, ½ din producția mondială), Japonia (loc 2), India (loc 4), Coreea de Sud (loc 5), Turcia, Taiwan
Automobile	China (loc 1 mondial), Japonia (loc 2), Coreea de Sud (loc 5), India, Iran

Asia – produse industriale

Asia se caracterizează, pe ansamblul ei, printr-o dezvoltare accentuată în toate domeniile economice, inclusiv cele de servicii.

Paralel cu dezvoltarea industrială, în Asia s-au dezvoltat foarte mult porturile, mijloacele de transport rutiere, feroviare și transportul prin conducte. În urmă cu 20 de ani, porturile asiatice (exceptând Singapore și Tokyo) nu erau printre cele mai importante la nivel mondial. În prezent, ca urmare a dezvoltării economice, s-au dezvoltat foarte mult Ningbo, Shanghai, Guangzhou, Shenzen, Tianjin și Pusan. Principalele porturi mondiale sunt situate în estul Asiei.

Principalele concentrări ale industriei

Suprafețe ocupate de culturi agricole

Aplicații

1. Precizați 3–4 cauze ale localizării activităților industriale din Asia.
2. Denumiți și localizați concentrările industriale și regiunile agricole, utilizând hărțile de mai sus.
3. Urmăriți tabelul de mai jos. Comparați creșterea producției de cereale în raport cu cea a populației (între anii 2010 și 2022) în cele două țări. La ce constatare ați ajuns? Explicați, pe scurt.

	An	India	China
Populație (mil. loc.)	2010	1 147	1 321
	2022	1 407	1 412
Cereale (mil. t)	2010	75	356
	2022	295	632

4. Comparați economia Asiei cu cea a Europei, precizând, pentru fiecare continent: resursele principale, produsele agricole și industriale.
5. Identificați câteva contraste economice care există între diferite regiuni ale Asiei.

Rețineți

- Printre cele mai dezvoltate state asiatice sunt China (a doua țară din lume), Japonia, Coreea de Sud, Israel, Taiwan, Hong Kong (regiune autonomă a Chinei) și, recent, India, Turcia și Kazahstan.
- Economia statelor producătoare de petrol și de gaze naturale (Arabia Saudită, Qatar, Emiratele Arabe Unite, Kuwait etc.) a cunoscut o dezvoltare continuă.
- Există mari constraste economice între diferite zone.
- Țările asiatice dezvoltate și-au creat un sistem de transporturi moderne (aeroporturi, porturi – cele mai mari din lume, șosele, autostrăzi, trenuri de mare viteză).

Vocabular

Agricultură intensivă – agricultură bazată pe utilizarea completă a suprafețelor agricole existente.

Agricultură extensivă – agricultură bazată pe extinderea suprafețelor agricole.

Rizicultură – cultura orezului și peisajul rezultat din specificul acestei culturi.

Principalele aeroporturi (2022)	Principalele porturi (2022)
Dubai (EAU)	Ningbo
Delhi	Shanghai
Tokyo	Guangzhou
Tangerang	Qingdao
Mumbay	Singapore
Doha (Qatar)	Tianjin

Aeroport din Singapore

Aflați mai multe

Asia este, în prezent, o regiune foarte importantă în comerțul mondial. Țările dezvoltate (China, Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Singapore, Israel și provincia chineză autonomă Hong Kong) exportă produse prelucrate și importă materii prime, iar cele din jurul Golfului Persic exportă petrol, produse petroliere prelucrate și gaze naturale.

Asia este și o regiune turistică importantă, prin obiectivele care pot fi vizitate și prin numărul de turiști în creștere.

La nivel mondial, centrul de greutate al dezvoltării economice s-a mutat în regiunea „Asia–Pacific” (denumită astfel pentru a permite o localizare precisă).

AUTOEVALUARE
(cu indicații de rezolvare)

Tipuri și exemple de întrebări	Indicații de rezolvare
I. 1. Asia este, ca întindere: a. primul continent; c. al treilea continent; b. al doilea continent; d. al patrulea continent. 2. Cel mai înalt vârf al Asiei și al planetei are altitudinea de: a. 7 590 m; b. 8 610 m; c. 8 848 m; d. 9 311 m. 3. Cel mai înalt podiș al Asiei este: a. Podișul Tibet; c. Podișul Siberiei Centrale; b. Podișul Arabiei; d. Podișul Pamir.	**Se încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.** Răspunsurile pot fi verificate prin elementele cuprinse în manual la paginile 12, 14, 15, 16.
II. Notați, pe o pagină separată, termenii corespunzători, astfel încât informația să fie corectă și completă. Cel mai adânc lac al Asiei este .....(1)...., care constituie și cea mai mare acumulare de apă dulce. Cel mai întins lac este considerat .....(2)....., al cărui nivel a scăzut în două milenii cu aproape 30 m. Curge de la sud spre nord fluviul .....(3)....., care se varsă în .....(4)..... Alegeți dintre următorii termeni: *Lacul Aral, Marea Neagră, Marea Caspică, Lacul Baikal, Chang Jiang, Enisei, Oceanul Arctic.*	**Se amplasează termenii aleși în locurile respective.** Răspunsurile corecte pot fi verificate prin textul de la pagina 18 și harta hidrografiei Asiei, de la pagina 19.
III. Notați, pe o pagină separată, corespondența dintre termenii din prima coloană și cei din a doua coloană, după următorul exemplu de asociere: A1. Prima coloană / A doua coloană A. climat musonic / 1. două anotimpuri B. lac foarte sărat / 2. Oceanul Arctic C. ocean rece / 3. Marea Moartă 4. Marea Mediterană 5. Golful Bengal	**Se realizează corelarea între cele două coloane.** Răspunsurile corecte se pot verifica prin textul corespunzător acestui capitol (pagina 18), harta hidrografiei și prin elementele cuprinse în lecția de recapitulare (pagina 44).
IV. Realizați, pe o pagină separată, un scurt text (de cel mult 6–8 rânduri) în care să explicați de ce fluviile din Asia de Sud-Est (Brahmaputra, Irawaddy, Mekong, Salwen) au debite foarte bogate, folosind, o singură dată, următorii termeni: *debit, Asia de Sud-Est, climat musonic, precipitații, fluviu.*	**Se elaborează/construiește un text.** Explicația poate fi verificată cu ajutorul hărții hidrografiei și textului corespunzător (pagina 18) și prin lecția referitoare la climă (pagina 20).
V. Explicați modul de producere a musonilor, precizând două caracteristici ale acestora.	**Se elaborează un text.** Explicația este redată la paginile 20–21.
VI. Precizați dacă propoziția de mai jos este adevărată sau falsă. Notați, pe o pagină separată, A, dacă este adevărată sau F, dacă este falsă. Statul Sri Lanka este situat pe o peninsulă. ..... ☐ A ☐ F	**Se alege răspunsul corect (A sau F).** Răspunsul rezultă din analiza hărții politice (pagina 26).
VII. Precizați raportul dintre creșterea producției de cereale și creșterea populației, pentru cele mai populate țări (China și India). Aveți în vedere perioada dintre 2010 și 2022.	**Se elaborează un text.** Pe baza tabelului de la pagina 33 poate fi realizată o apreciere generală, care se referă la creșterea mai mare a producției de cereale față de creșterea populației.

Studiu de caz. Particularități geografice ale unor state

Urmăriți harta de mai sus și harta politică a Asiei de la pagina 26 și tabelele de la pagina 27. Pe baza acestora, completați, pe o pagină separată, un tabel asemănător celui de mai jos, cu cele mai întinse și cele mai populate state (câte trei exemple de fiecare).

Regiunea	Țări reprezentative (exemple)
Asia de Nord	Federația Rusă
Asia de Vest și de Sud-Vest	
Asia Centrală	
Asia de Sud	
Asia de Est	
Asia de Sud-Est	

Modul de prezentare geografică a țărilor cuprinde:

1. Poziția, localizarea geografică și limitele.
2. Caracteristici naturale (fizico-geografice): relief, hidrografie, climă, elemente de biogeografie (selectiv și specific).
3. Elemente de geografie umană: populație, așezări, resurse naturale, activități economice (ce este specific).
4. Rolul țării în lume.

Să ne amintim

- Caracteristicile naturale principale ale Asiei ca întreg
- Resursele energetice și minerale ale Asiei
- Caracteristicile economice ale Asiei
- Modul de prezentare geografică a unui stat
- Identificarea unor informații folositoare în diferite surse
- Utilizarea unor criterii de grupare a statelor
- Utilizarea unor elemente de diversitate umană (concentrarea populației, limbi predominante, religii, elemente de cultură) în prezentarea țărilor
- Principalele orașe ale Asiei și repartiția lor geografică
- Cauzele diferențierilor economice între diferite regiuni și țări ale Asiei
- De asemenea, amintiți-vă ce ați învățat la istorie despre civilizații, regiuni, țări și popoare.

Steagurile țărilor asiatice

Suprafața: 780 043 km²
Populația: 85 279 553 loc. (2022)
Capitala: Ankara

Turcia (total)	Suprafața (km²)	Populația (mil. loc.)
Partea europeană	23 743	12,2
Partea asiatică	756 300	73,0

Vârful Ararat

Istanbul

TURCIA

Poziție Turcia este situată pe două continente, reprezentând zona de legătură între Asia (Asia de Vest) și Europa (Europa de Sud-Est) și zona de trecere dintre Marea Neagră și Marea Mediterană.

Caracteristicile naturale Predomină relieful înalt, de podiș (Podișul Anatoliei, în centru) și munți (Munții Pontici, în nord, Munții Taurus, în sud și Vârful Ararat, cel mai înalt, 5 137 m, în est). Râurile principale aparțin bazinelor Mării Negre, al Mării Mediterane și al Golfului Persic (prin Tigru și Eufrat). Climatul este arid în interiorul țării și ploios pe margini, iar spre Marea Mediterană este de tip mediteraneean.

Elemente de geografie umană Populația este formată predominant din turci (originari din Asia Centrală) și kurzi. Teritoriul Turciei a aparținut de-a lungul timpului lumii elenistice, Imperiului Roman, Imperiului Bizantin. Turcii au creat un imperiu extins, Imperiul Otoman, al cărui continuator este statul actual.

Principalele orașe (în anul 2022) sunt Istanbul (15,2 mil. loc., unul dintre cele mai mari din lume), Ankara (5,8 mil. loc.), Izmir (2,9 mil. loc.), Adana (1,7 mil. loc), Bursa (1,7 mil. loc.), Gaziantep (1,5 mil. loc.), Antalya (1,1 mil. loc.), Konya (1,1 mil. loc.).

Resursele naturale sunt modeste cantitativ. Cele mai importante sunt cele de crom, lignit, minereu de fier și argint. Industria este în plină dezvoltare (Turcia producând energie electrică, produse siderurgice – locul 8 mondial, produse ale prelucrării minereurilor neferoase, mașini etc.).

Rolul Turciei în lume Turcia este o țară care s-a dezvoltat foarte mult în ultimii ani, iar populația a crescut, ajunând să ocupe locul 17 în lume. Orașul Istanbul, fostă capitală a Imperiului Bizantin (Constantinopole) și Otoman, situat în cea mai mare parte în regiunea europeană a Turciei, reprezintă o mare aglomerare umană. Totodată, Turcia este și o destinație turistică foarte căutată pentru peisaje, vestigii istorice din Antichitate și litoralul mediteraneean.

Aplicații

1. Prezentați pe scurt, pe baza tabelului de mai sus, caracteristica Turciei de a fi un stat eurasiatic.

2. Precizați, pe baza celor învățate la istorie, extinderea maximă a Imperiului Otoman.

Ierusalim

Suprafața: 20 918 km²
Populația: 9 714 000 loc.
Capitala: Ierusalim

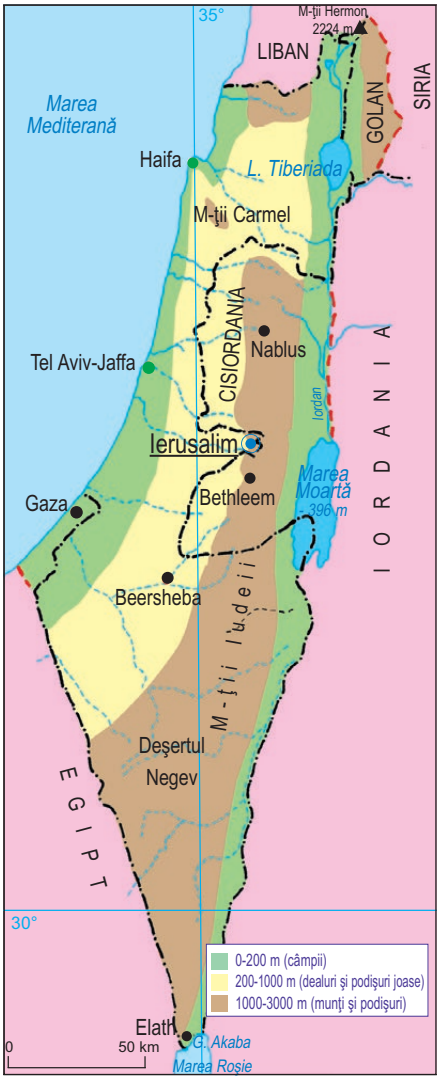

ISRAEL

Poziție Statul Israel, situat în Orientul Apropiat, este cuprins între Marea Mediterană, în vest, și râul Iordan și Marea Moartă, în est. În sud, prin golful Akaba și portul Elath are ieșire la Marea Roșie.

Caracteristicile naturale Relieful se caracterizează prin existența a trei fâșii paralele: în vest, spre Marea Mediterană, o câmpie litorală; în centru, munți joși (Munții Iudeii, sub 1 000 m), continuați spre sud cu un podiș asemănător unui platou (Negev), cu aspect și climat deșertic; în est, un șanț tectonic („rift") traversat de la nord la sud de râul Iordan, continuat cu Marea Moartă (situată la 400 m sub nivelul Oceanului Planetar); șanțul tectonic este mărginit în partea de nord de înălțimile Golan (Vârful Hermon, 2 224 m). Climatul mediteraneean devine arid spre interior. Marea Moartă (care este un lac) are cea mai ridicată salinitate din lume.

Elemente de geografie umană Populația Israelului reprezintă 1/5 din populația de origine evreiască din lume. De la înființarea statului (1948), populația a crescut prin stabilirea pe teritoriul istoric al statului evreu a persoanelor din diaspora, dar și ca efect al unui spor natural ridicat.

În teritoriile autonome Cisiordania și Gaza trăiește poporul palestinian, cu guvernare proprie și autonomie administrativă.

Orașele principale sunt Ierusalim (1,3 mil. loc.), Tel Aviv-Jaffa (4,1 mil. loc.), Haifa (1 mil. loc.) și Beersheba.

Principala resursă naturală sunt fosfații. Industria este reprezentată de prelucrarea petrolului, construcțiile de mașini, industria aeronautică, electronică etc.

Statul Israel este o destinație turistică deosebită datorită monumentelor istorice, a locurilor cu semnificație biblică și îndeosebi a orașului Ierusalim („oraș sfânt" pentru evrei, creștini și musulmani).

Rolul Israelului în lume Poporul evreu a avut o istorie străveche (redată și în evenimente din Biblie), zbuciumată și deosebit de complicată. Populația de origine evreiască a avut un rol important în cultura și civilizația mondială, inclusiv pentru țara noastră. În prezent are o poziție însemnată în sistemul bancar, diferite industrii (electronică, prelucrarea diamantelor, biotehnologii) și în sistemul mondial de valori.

Aplicații

Analizați cu atenție harta alăturată. Identificați denumiri pe care le-ați întâlnit în diferite scrieri istorice. Precizați pentru principalele denumiri biblice menționate pe hartă semnificația acestora.

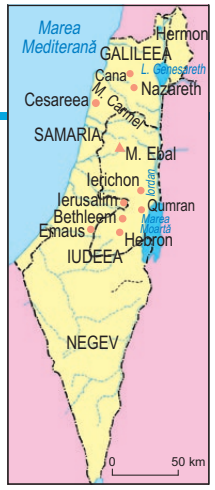

Suprafața: 377 971 km²
Populația: 125 000 000 loc.
Capitala: Tokyo

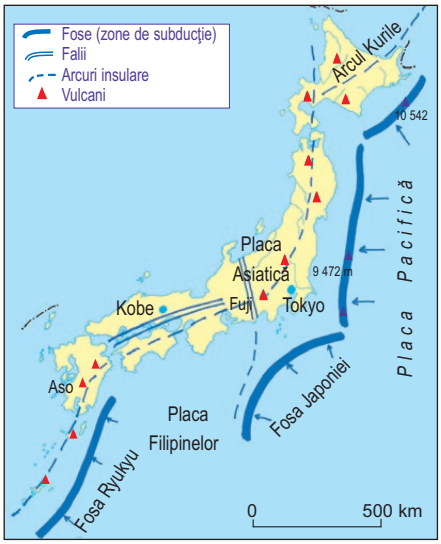

Aplicații

1. Urmăriți harta de mai sus și explicați fenomenele reprezentate.

2. Menționați rolul poziției geografice a Japoniei în evenimentele din timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

3. Precizați efectele stagnării populației Japoniei asupra dezvoltării sale economice și a rolului în lumea contemporană.

Tokyo

Portul Yokohama

JAPONIA

Poziție Japonia, situată în partea de est a Asiei, este formată din mai multe insule, dintre care mai întinse sunt Hokkaido, în nord, Honshu (sau Hondo), în centru, Shikoku, Kyushu, în sud.

Caracteristicile naturale Relieful este predominant montan, cu vârfuri de peste 3 000 m (Fuji, 3 776 m). Regiunile deluroase sunt formate din roci dure, iar câmpiile, de mică întindere, sunt situate pe litoral. Munții vulcanici și vulcanii activi din arhipelagul japonez fac parte din „Cercul de foc al Pacificului”.

Ca rezultat al extinderii în latitudine, se succed, de la nord la sud, trei tipuri de climă: mai rece în nord, temperat-oceanică în centru și mediteraneeană, în sud.

Arhipelagul japonez este cunoscut prin numărul mare de cutremure (peste 1 500 pe an), ca rezultat al coliziunii dintre Placa Pacifică și Placa Asiatică.

Elemente de geografie umană Populația Japoniei a scăzut ușor în ultimele decenii, ca efect al sporului natural foarte redus, dar densitatea este ridicată (peste 300 loc./km²). Cele mai mari orașe sunt Tokyo, Yokohama, Osaka și Nagoya (situate în megalopolisul japonez). Japonia este un stat omogen din punct de vedere etnic (99% din populație o formează japonezii).

Resursele naturale sunt modeste, acoperind 1/10 din necesarul economiei. Ramurile principale sunt industria electrotehnică, electronică, de nave, autoturisme, optică și industrii tradiționale (porțelanuri, obiecte din mătase și jad). Agricultura are un randament foarte ridicat. Rețeaua de căi ferate și șosele este completată de tunele submarine sau poduri între insule. Trenurile de mare viteză (Shinkansen) funcționează de peste cinci decenii. Are porturi dezvoltate și aeroporturi de mari dimensiuni (ca rezultat al relativei izolări de continent).

Rolul Japoniei în lume Japonia a reprezentat (cu 3–4 decenii în urmă) modelul economic cel mai performant, fiind pe locuri importante la multe produse industriale, precum și în domeniul transporturilor navale. Este cunoscută, printre altele, pentru mașini și produse electronice. O preocupare importantă a japonezilor o reprezintă realizarea unor construcții antiseismice.

Suprafaţa: 9 572 900 km²
Populaţia: 1 412 600 000 loc.
Capitala: Beijing

Himalaya – Muntele Everest văzut din China

Marele Zid Chinezesc

Podișul de Loess – Fluviul Galben

Tren de mare viteză

CHINA

Poziție China este situată în partea de est a Asiei, dar se extinde spre vest până în Asia Centrală.

Caracteristicile naturale Ca efect al întinderii mari și a poziției geografice, China are unități de relief care sintetizează caracteristicile reliefului Asiei, precum și mai multe varietăți de climă și vegetație.

Relieful cuprinde munți înalți și foarte înalți (Himalaya, Kunlun), podișuri înalte (Tibet și o porțiune din Pamir), depresiuni interioare (Tarim, Tsungaria) și câmpii marginale (Câmpia Chinei de Est, Câmpia Manciuriei). O unitate de relief specifică o reprezintă Podișul de Loess cu cele mai mari acumulări de loess din lume. În sud-est se află Munții Chinei de Sud, foarte vechi, cu aspect de podiș. Rețeaua hidrografică cuprinde fluvii mari (Chang Jiang, cu baraje și lacuri hidroenergetice, Huang He, Brahmaputra, Mekong), precum și alte râuri din partea de sud, cu debite foarte mari.

Climatul este pe mari întinderi temperat-continental, deșertic spre interior, oceanic și subtropical spre Oceanul Pacific. Munții înalți au o climă alpină, cu ierni lungi și acumulări de apă în stare solidă.

Aplicații

1. Urmăriți harta de mai sus. Localizați principalele unități de relief reprezentate.
2. Prezentați pe scurt, la alegere, două dintre acestea.
3. De ce credeți că Depresiunea Tarim este un deșert?

Shanghai

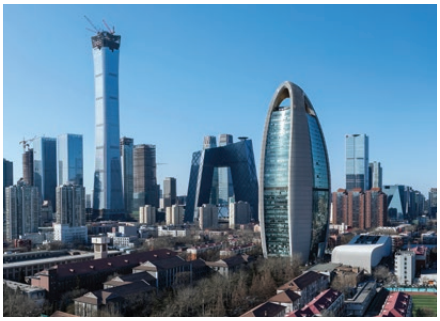

Beijing

Guangzhou

Elemente de geografie umană După o perioadă de limitare demografică, China a trecut la o creștere naturală liberă. Are 40 de orașe cu peste 3 milioane locuitori și alte 30 de orașe cu o populație între 1 și 3 milioane locuitori, ceea ce arată dezvoltarea urbană deosebită a Chinei. Cele mai mari orașe (care sunt mari aglomerații) sunt Shanghai, Beijing, Guangzhou, Shenzen, Tianjin, Dongguan, Chendu și Nanjing.

Resursele naturale principale sunt minereurile de fier, cărbunii superiori, diferite minereuri neferoase. Resursele de petrol și gaze naturale, deși modeste, sunt exploatate în mod intensiv. În prezent, China este pe primul loc în lume la extracția cărbunilor (cu aproape jumătate din producția mondială), la obținerea energiei electrice (1/5 din producția mondială), a oțelului (1/2 din producția mondială), a automobilelor, utilajelor, aparaturii electronice, telefoanelor, cimentului (60% din producția mondială). În domeniul agriculturii se situează pe primul loc la producția de grâu, orez, cartofi, ceai și are cele mai mari efective de ovine și porcine. O îndeletnicire tradițională o reprezintă creșterea viermilor de mătase și producția de mătase naturală. Transporturile (feroviare, rutiere, maritime și aeriene) s-au dezvoltat foarte mult în ultimii ani. Există cea mai lungă cale ferată de mare viteză (între Beijing și Guangzhou, de 1 200 km, parcursă în 6 ore), alte linii inaugurate recent (Shanghai – Kunming), autostrăzi și 10 dintre cele mai mari porturi mondiale. Ningbo (situat lângă Shanghai) este cel mai mare port din lume, iar Beijing, al doilea aeroport mondial. În ultimele două decenii, China a trecut la explorarea spațiului cosmic.

Rolul Chinei în lume În secolul al XXI-lea, rolul Chinei în lumea contemporană s-a modificat sensibil, devenind principala producătoare mondială pentru anumite ramuri și produse industriale, având o pondere totală de ¼ din producția mondială. Producția agricolă a crescut mai rapid decât populația. În prezent, China cunoaște o expansiune în influența economică pe care o are în lume și în comerțul mondial.

Aplicații

Analizați datele din tabelul de mai jos.

	U.M.	2008	2022	Evoluții (2008 – 2022)	
				Creșteri	Scăderi
Cereale	mil. t	460	632		
Cărbuni	mil. t	2 730	4 560		
Minereu de fier	mil. t	770	380		
Oțel	mil. t	513	1 010		
Autovehicule	mii buc.	6 700	23 800		
Energie electrică	mld. kwh	2 700	8 151		
Populație	mil. loc	1 340	1 412		

Pe baza acestuia:

1. Completați ultimele două coloane (evoluții între 2008 și 2022).
2. Precizați legătura dintre creșterea producției de cereale și creșterea populației.
3. Explicați de ce s-a dublat producția de energie electrică.
4. Prezentați o scurtă concluzie, de 3–4 rânduri, rezultată din analiza datelor din tabel.

PROIECT
Asia

Aveți în vedere țările asiatice din tabelul următor.

Țări	Suprafața (km²)	Populația (loc.)	Capitala
Kazahstan	2 724 900	19 068 000	Astana
India	3 287 500	1 407 560 000	New Delhi
Uzbekistan	449 000	36 025 000	Tașkent
Vietnam	331 400	99 500 000	Hanoi
Irak	434 130	42 250 000	Bagdad
Arabia Saudită	2 150 000	32 175 000	Riyadh
Bangladesh	147 500	169 830 000	Dhaka (Dacca)
Myanmar	676 500	54 180 000	Naypyidaw
Azerbaidjan	86 600	10 100 000	Baku
Nepal	147 180	29 165 000	Kathmandu
Thailanda	513 140	66 900 000	Bangkok
Sri Lanka	65 600	22 181 000	Sri Jayewadenepura Kotte
Malaysia	330 411	33 400 000	Kuala Lumpur/Putrajaya

Activitate individuală

Alegeți o țară dintre cele din tabel, prin înțelegere cu ceilalți colegi sau prin tragere la sorți.

Realizați o scurtă caracterizare a acesteia, pe cel mult o pagină, după modelul țărilor prezentate în manual. Utilizați diferite surse de informare, inclusiv internetul. Prezentați colegilor voștri, în următoarea oră de geografie, în cel mult două minute, caracterizarea țării alese, subliniind îndeosebi elementele specifice. La finalul prezentării, subliniați în câteva idei, exprimate oral, de ce ați vizita țara respectivă.

Activitate de grup

Organizați-vă în șase grupe de câte 3–5 elevi, în funcție de numărul de elevi din clasă, corespunzătoare celor șase regiuni ale Asiei: Asia de Nord (partea asiatică a Federației Ruse), Asia de Vest și Sud-Vest, Asia Centrală, Asia de Sud, Asia de Est și Asia de Sud-Est.

Fiecare grup trebuie să realizeze o scurtă caracterizare a regiunii alese, în cel mult o pagină, care să se refere la elementele geografice specifice regiunii și comune țărilor componente: poziție, întindere, caracteristici naturale (relief, ape, climă), elemente de geografie umană (concentrarea populației, orașe, diversitatea umană, state, resurse naturale, activități economice).

Un elev din fiecare grupă va prezenta colegilor, pe scurt, cele constatate.

Asia în lumea contemporană

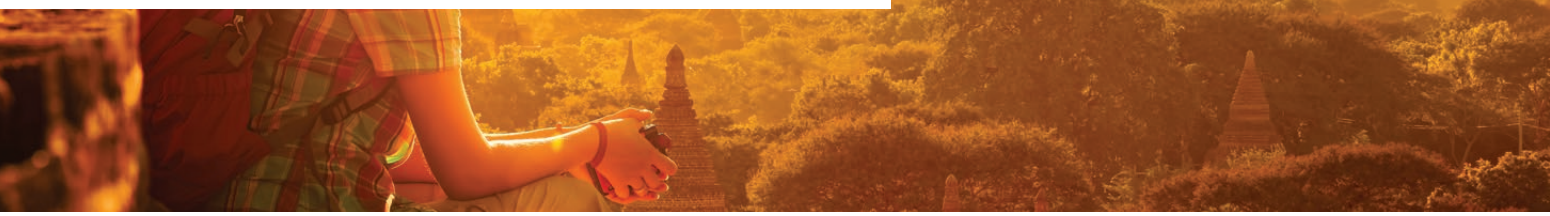

Mongolia

Vietnam

Creșterea populației continentului asiatic este foarte mare (de peste 600 mil. persoane, între 2008 și 2022, ceea ce reprezintă mai mult de ½ din populația Europei).

Resursele scoarței terestre sunt deosebit de diversificate și bogate: aproape 70% din resursele mondiale de hidrocarburi, ½ din resursele de cărbuni, mari resurse de uraniu, minereuri feroase, neferoase și diamante. Producția agricolă a Asiei a crescut în același ritm cu populația, asigurându-se pentru aceasta produsele agroalimentare de bază.

Orașele din țările în dezvoltare (Karachi, Calcutta, Mumbay, Manila, Madras, Bangkok, Jakarta) au devenit mari metropole, iar acest fenomen va continua și pentru alte orașe. În Asia sunt cele mai populate țări din lume, India și China, precum și alte cinci țări cu peste 100 milioane de locuitori. În prezent, Asia deține mai mult de ½ din comerțul mondial. Are cele mai mari porturi din lume, aeroporturi foarte mari, cu un rol deosebit în traficul mondial de pasageri și de mărfuri.

Există, în perspectivă, posibilitatea suprapopulării unor regiuni și areale în care, chiar și în prezent, populația este foarte concentrată (Jawa, delta Gange–Brahmaputra, Câmpia Chinei de Est).

Energia atomică, bazată pe resurse de uraniu (Kazahstanul fiind prima producătoare mondială), are o pondere semnificativă în mai multe țări (Coreea de Sud, China, Kazahstan, Japonia, Israel).

Asia este cunoscută prin anumite contribuții la evoluția tehnologiei. Totodată, și-a însușit noile realizări tehnologice realizate pe alte continente. În perspectivă, o problemă a Asiei ar putea să fie reprezentată de creșterea populației, în condițiile unei stagnări a producției agroalimentare. Acest lucru provine din caracterul limitat al suprafețelor agricole. Există însă speranțe legate de valorificarea mai bună a zonelor deșertice, semideșertice și aride, precum și a acelor zone în care clima permite culturi agricole diversificate.

Observați și rezolvați

ASIA ÎN LUME

Populație	60,3%
Suprafața	29,8%
Orez	93%
Cărbuni	76%
Oțel	62%
Petrol	70%
Uraniu	40%
Automobile	62%
Bumbac	70%

Comentați oral datele din tabelul de mai sus.

Hong Kong, China

Dhaka, Bangladesh

Palatul Changdeokgung, Seul, Coreea de Sud

Manila, Filipine

Jakarta, Indonezia

Aplicații

Analizați datele din tabel și realizați sarcinile următoare.

Țări	Populație (mil. loc.)	
	2008	2022
Bangladesh	146,0	169,9
China	1 321,3	1 412,6
Coreea de Sud	48,6	51,7
Filipine	90,3	110,2
India	1 147,7	1 407,6
Indonezia	228,5	275,7
Myanmar	49,2	54,1
Pakistan	163,0	241,5
Vietnam	86,1	99,5

1. Calculați creșterea populației fiecărei țări între 2008 și 2022 și notați valorile obținute într-un tabel asemănător.
2. Numiți două țări cu cea mai mare creștere a populației.
3. Notați două țări cu cea mai mică creștere a populației.
4. Comparați creșterea populației în India și China.
5. Credeți că populația Indiei o va depăși numeric pe cea a Chinei?
6. Comparați creșterea populației Indiei și a Chinei cu populația actuală a Europei (720 mil. loc.).

Adăugați rezultatele obținute la portofoliul personal.

Aflați mai multe

În paralel cu dezvoltarea economică, orașele din Asia au crescut ca întindere, populație și importanță mondială, devenind metropole. Sunt orașe asiatice care își păstrează moștenirea istorică și arheologică.

Fiecare oraș cu o populație de peste 5 milioane de locuitori poate să aibă, într-un anumit interval de timp, o dezvoltare economică și teritorială mult mai mare, bazată pe noile posibilități de aprovizionare cu materii prime și, îndeosebi, dezvoltarea tehnologiilor.

Este cunoscut că anumite țări asiatice au realizări deosebite în dezvoltarea industriei și tehnologiei (Japonia, China, Taiwan, Coreea de Sud, Singapore, India, Malaysia)

Rolul Asiei a crescut foarte mult, ca rezultat al intensificării comerțului mondial și al populației în creștere, care reprezintă o forță de muncă numeroasă și, de obicei, calificată.

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulare

Asia este cel mai întins și cel mai populat continent (cu 60% din populația Terrei). Are condiții naturale diversificate, ca efect al întinderii și dispunerii în latitudine. În Asia se întâlnesc cele mai mari înălțimi, podișuri vechi, depresiuni interioare și câmpii traversate de mari fluvii ale planetei.

Populația este răspândită inegal, existând mari concentrări, dar și regiuni cu o populație foarte rară (Asia de Nord și regiunile deșertice).

Există o varietate de religii, practicate în diferite țări. Orașul Ierusalim este considerat oraș sfânt pentru trei religii.

Continentul asiatic cunoaște o diversitate lingvistică, etnică și confesională.

Orientul Apropiat, Câmpia Mesopotamiei, Valea Indului și China de Est au avut vechi culturi și civilizații.

Există fenomene negative, care afectează regiuni locuite: cicloni (îndeosebi în Asia de Sud-Est), cutremure (pe fațada pacifică a continentului), aridizarea climatică (în zonele semideșertice), tsunami (îndeosebi în arhipelagurile sud-est asiatice), activități vulcanice (asociate Cercului de Foc al Pacificului), înghețuri (spre Oceanul Arctic), precipitații excesive (datorate musonilor), poluarea aerului (în regiunile cu industrie bazată pe cărbune din China și India).

Pe mari întinderi (Asia Centrală și de Nord, Asia de Sud-Vest și de Sud) sistemul de transport este modest, dar există regiuni cu sisteme moderne (Japonia, China de Est, Coreea de Sud).

Totodată, Asia deține câteva recorduri, cum ar fi: cea mai mare acumulare de apă dulce și cel mai adânc lac (Lacul Baikal), cel mai întins lac (Marea Caspică), cel mai sărat lac (Marea Moartă) și cea mai mare acumulare de loess (Podișul de Loess).

Evaluare

I. Identificați răspunsul corect, notând litera corespunzătoare acestuia.

1. Este situat în emisfera nordică, dar și în emisfera sudică, statul:
   a. Indonezia; c. Malaysia;
   b. Filipine; d. Sri Lanka.

2. Cea mai mare densitate a populației într-un stat situat pe continent se înregistrează în:
   a. Bangladesh; c. India;
   b. Coreea de Sud; d. Taiwan.

3. La o suprafață de 44,7 mil. km² și o populație de 4 470 mil. loc. densitatea populației este de:
   a. 1 loc./km²; c. 100 loc./km²;
   b. 10 loc./km²; d. 1 000 loc./km².

4. Cel mai populat oraș asiatic este:
   a. Delhi; c. Shanghai;
   b. Mumbay (Bombay); d. Tokyo.

5. Al doilea vârf ca înălțime din lume (K2 sau Chogori) este situat în:
   a. Himalaya; c. Pamir;
   b. Karakorum; d. Tibet.

Marea Caspică

Vulcanul Krakatau

6. Râurile din Peninsula Asia Mică aparțin bazinului Oceanului:
a. Atlantic; b. Arctic; c. Indian; d. Pacific.

7. Există două anotimpuri în:
a. Arhipelagul Indonezian; b. Asia musonică;
c. Asia Centrală înaltă; d. Peninsula Coreea.

8. Kazahstan, Turcia și Federația Rusă au în comun următoarea caracteristică:
a. sunt țări cu spor natural ridicat;
b. au o densitate redusă a populației,
c. sunt țări eurasiatice;
d. au mari resurse hidroenergetice.

9. Ierusalim este considerat „oraș sfânt” pentru:
a. o religie; b. două religii;
c. trei religii; d. patru religii.

10. Pe continentul asiatic cea mai mare suprafață o ocupă:
a. China; b. India;
c. Indonezia; d. Federația Rusă.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

II. Precizați dacă propozițiile de mai jos sunt adevărate sau false. Notați, pe o pagină separată, A, dacă sunt adevărate sau F, dacă sunt false.

1. Populația Japoniei a crescut foarte mult în ultimii ani. ☐A ☐F

2. Distanța nord–sud sau vest–est între părțile extreme ale Asiei reprezintă aproximativ ¼ din lungimea Ecuatorului. ☐A ☐F

3. Musonul care bate dinspre continent spre Oceanul Atlantic aduce precipitații bogate. ☐A ☐F

4. Marea Caspică este situată sub nivelul Oceanului Planetar. ☐A ☐F

5. Munții Himalaya sunt denumiți „acoperișul lumii”. ☐A ☐F

5 x 4 puncte = 20 de puncte

III. Aveți în vedere datele din tabelul de mai jos.

Țara	Densitatea populației (loc./km²)	
	2008	2022
Bangladesh	990	1 151
China	138	148
Coreea de Sud	488	516
India	349	433
Japonia	343	331
Pakistan	205	303
Taiwan	634	643
Vietnam	260	300

Notați, pe o foaie separată, răspunsurile la întrebările de mai jos:

1. În ce stat populația a scăzut între 2008 și 2022?
2. În ce țară s-a înregistrat cea mai mare creștere a densității populației?
3. Ce stat a înregistrat o creștere a densității populației între 2008 și 2022, aproape egală cu densitatea actuală a populației Asiei (100 loc./km²)?
4. Analizând creșterea densității populației între 2008 și 2022 a Indiei (peste 80 loc./km²) și Chinei (10 loc./km²), la populații comparabile (de 1,3 mld. loc.), precizați care dintre aceste țări a avut o creștere mai mare în valori absolute.
5. Cu cât a crescut populația Vietnamului între 2008 și 2022, presupunând că suprafața acestuia este de 300 000 km²?

5 x 4 puncte = 20 de puncte

IV. Aveți în vedere următorii termeni:

a. nume proprii: *Oceanul Arctic, Oceanul Indian, Marea Roșie, Golful Persic, Lacul Baikal, Podișul Deccan, Podișul Arabiei, Gondwana;*

b. termeni care denumesc elemente, fenomene și procese: *temperatură, deșert, taiga, mangrove, maree, tsunami, banchiză.*

Elaborați un text de cel mult o jumătate de pagină, folosind termenii de mai sus, în care să prezentați câteva caracteristici geografice ale Asiei, la alegere.

Se acordă câte 2 p. pentru fiecare termen și nume propriu utilizat corespunzător (15 x 2 p. = 30 p.).

30 de puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte

TOTAL TEST = 100 de puncte

DACĂ VREȚI SĂ ȘTIȚI MAI MULT

Cucerirea vârfului Everest (Chomolungma)

Vârful Everest, cu altitudinea de 8 848 m, este cel mai înalt din lume și este acoperit cu gheață. Ascensiunea pe Everest a reprezentat și reprezintă o tentație pentru orice alpinist.

La 29 mai 1953, alpinistul neozeelandez Edmund Hillary devenea primul om care a reușit să ajungă pe Everest. Alături de el a fost și șerpașul nepalez Tenzing Norgay. Cei doi făceau parte din cea de-a doua expediție britanică de cucerire a legendarului vârf montan.

Primul român care a cucerit vârful Everest a fost Constantin Lăcătușu, la 17 mai 1995.

Alpinistul David Neacșu a organizat prima expediție românească pe Everest, în 2003, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la cucerirea Everestului.

Marea Caspică – lac sau mare?

Marea Caspică – vedere din satelit

Marea Caspică, situată între Asia și Europa, reprezintă cea mai mare întindere interioară de apă. Are o suprafață de 371 000 km², care a rezultat din evoluția unei mări mai întinse, Marea Sarmatică. Aceasta cuprindea Marea Neagră, Lacul Aral și arealele de uscat înconjurătoare. Deoarece nu are legătură cu Oceanul Planetar, poate fi considerată un lac, cel mai întins din lume.

Strâmtori în jurul Asiei

Explorăm pe hartă

Urmăriți o hartă a Asiei din manual (paginile 13, 14) sau dintr-un atlas.

Localizați următoarele strâmtori situate în jurul Asiei: Str. Bering, Str. Taiwan, Str. Malacca, Str. Oman (sau Ormuz, între Golful Oman și Golful Persic), Str. Bab-el-Mandeb (între Golful Aden și Marea Roșie), strâmtorile Bosfor și Dardanele (între Peninsula Asia Mică și Europa).

Strâmtorile reprezintă locuri de trecere a navelor dintr-o mare în alta și sunt foarte importante pentru transporturile navale.

Cappadocia

În mijlocul Peninsulei Asia Mică (Podișul Anatoliei) din Turcia se află o întindere cu aspect de podiș, Cappadocia, cunoscută datorită fenomenelor geografice foarte interesante (văi adânci, eroziune accentuată, forme de relief, peșteri cu vechi biserici creștine) și prin orașele subterane. Aceste orașe au fost săpate în rocile vulcanice ale substratului, cu câteva mii de ani în urmă (5 000–3 000). Există un labirint de culoare („străzi”) care unesc spațiile mai largi, locuite în trecut („orașe”). Se crede că locuitorii se ascundeau aici de populațiile invadatoare, iar unii cercetători le-au asemănat cu adăposturile antiatomice.

Jawa – un megalopolis în formare?

Jakarta

Jawa este cea mai populată insulă din lume, cu aproape 140 mil. loc. (60% din populația Indoneziei). Densitatea populației este de aproape 1 100 loc./km². Se consideră că orașele din Jawa (Jakarta, Bandung, Surabaja, Semarang, Bokor, Yogyakarta) formează o aglomerare asemănătoare unui megalopolis. Deși au și clădiri moderne, foarte înalte, orașele sunt formate predominant din cartiere suprapopulate, lipsite de dotări urbane, ceea ce arată că nu ne aflăm în fața unui megalopolis propriu-zis, ci doar a unei supraaglomerări urbane și umane.

AFRICA

2

Continuăm studierea continentelor extraeuropene cu Africa, situat spre sud, în continuarea Europei, dincolo de Marea Mediterană.

Este al doilea continent ca întindere și populație, după Asia.

În Antichitate, Marea Mediterană era considerată „la mijlocul Terrei” cunoscute în acele timpuri. Uscatul situat în jurul Mării Mediterane (sudul Europei, nordul Africii și partea de vest a Asiei) formau „Lumea Veche”.

Nordul Africii, îndeosebi Egiptul, era cunoscut și integrat istoriei și civilizației mediteraneene.

În urma parcurgerii acestei unități, veți reuși:

- să prezentați principalele elementele geografice ale continentului;
- să localizați fenomene geografice și evenimente istorice pe hărți ale Africii;
- să utilizați surse de informare referitoare la Africa;
- să comparați Africa cu Asia și Europa;
- să apreciați diversitatea etnică și lingvistică a locuitorilor;
- să analizați elemente ale evoluției Africii: creșterea și deplasarea populației, rolul Africii în lume etc.;
- să explicați simetria față de Ecuator a unor elemente geografice;
- să manifestați interes pentru cunoașterea Africii.

Africa văzută din spațiu

Kilimanjaro

Zebre în savană

AFRICA
Caracterizare geografică

Observați și rezolvați

Urmăriți harta alăturată și, pe baza acesteia, precizați:

1. elementele geografice reprezentate (fără denumiri);
2. cum pot fi calculate lungimile diferitelor linii geografice din Africa;
3. cum poate fi calculată suprafața totală a Africii;
4. ce relief predomină în Africa, prin comparație cu Europa.
5. Analizați tabelul de mai jos și precizați:

Continent	Suprafața (mil. km²)	% uscat
Africa	29,2	20,2
America de Nord și Centrală	24,1	16,2
America de Sud	17,8	11,9
Antarctica	14,0	9,3
Europa	10,3	6,9
Australia și Oceania	8,5	5,7
Asia	45,0	29,8
Total	**148,9**	**100**

a suprafața (întinderea) Africii în raport cu a celorlalte continente;
b. raportul dintre suprafața Africii și cea a Europei.

Africa –harta fizico-geografică

Aplicații

Urmăriți planiglobul și pe baza lui, prezentați oral:

- poziția Africii față de Ecuator, tropice și primul meridian;
- poziția celorlalte continente și oceane față de Africa.

Harta fizico-geografică a Africii permite următoarele constatări:
- predomină relieful de podiș;
- are un aspect simetric față de Ecuator;
- țărmurile sunt rotunjite și puțin crestate;
- există podișuri înalte și mai mulți munți cu aspect insular;
- Marea Roșie are aspectul unei despicături în scoarță;
- Insula Madagascar pare despărțită și deplasată de Africa.

Poziția geografică – simetrie latitudinală

Africa – țărmuri, limite, distanțe, puncte extreme și hidrografie

Aplicații

1. Menționați emisferele în care este situată Africa.
2. Identificați, denumiți și localizați oceanele, mările, insulele și strâmtorile care înconjoară Africa.
3. Menționați limitele Africii, în raport cu Asia și Europa.
4. Precizați caracteristicile țărmurilor Africii.
5. Precizați distanțele dintre punctele extreme opuse ale Africii.

Rețineți

• Africa este al doilea continent al planetei ca suprafață (ocupând 1/5 din întinderea uscatului) și populație (15% din populația lumii).

• Este un continent situat în cele patru emisfere, fiind simetric față de Ecuator și creează impresia că se află în partea centrală a continentelor.

• Africa are o simetrie latitudinală față de Ecuator și o simetrie longitudinală față de meridianul de 20° long. E.

Vocabular

Hartă fizico-geografică – hartă pe care sunt reprezentate elementele naturale principale (țărmuri, râuri, lacuri, munți, vârfuri, înălțimi etc.) și sistemul de referință (meridiane, paralele).

Aflați mai multe

Cea mai veche civilizație și cultură de pe pe continentul african a fost cea a Egiptului Antic, dezvoltată pe Valea Nilului. Fenicienii (care au ocolit continentul), grecii și romanii au influențat în Antichitate nordul Africii. În Evul Mediu, în nordul continentului s-au stabilit arabii, ca rezultat al expansiunii lumii islamice. În timpul epocii descoperirilor geografice (sec. XV–XIX), pe țărmurile și în interiorul continentului au ajuns mai mulți navigatori și exploratori europeni.

N	Capul Blanc (Ras el Abyad)	37° 21’ lat. N
S	Capul Acelor	34° 52’ lat. S
V	Capul Verde	17° 38’ long. V
E	Capul Guardafui (Ras Hafun)	51° 23’ long. E

Punctele extreme ale Africii

Capul Acelor

Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african

Observați și rezolvați

Urmăriți imaginile alăturate și harta de la pagina 48. Pe baza acestora:

1. redați, în cuvinte proprii, ce reprezintă fiecare imagine;
2. descrieți aspectul reliefului din fiecare imagine;
3. localizați pe hartă unde sunt situate formele de relief din aceste imagini;
4. localizați și denumiți câmpiile principale;
5. denumiți și localizați munții înalți;
6. denumiți și localizați depresiunile mari;
7. denumiți vârfurile care depășesc 4000 m.

Kilimanjaro

Podișul și deșertul Sahara

Munții Scorpiei

Valea Nilului

Munte în Sahara

Gândire critică

1. Discutați următoarea afirmație: „Africa este un întins podiș”.

2. Comparați aspectul general al reliefului Africii cu relieful Asiei și identificați două asemănări și două deosebiri între acestea.

3. Marea Roșie reprezintă un rift aflat în expansiune, redat și în imaginea de la pagina următoare. Ce aspect credeți că va avea în viitor, peste câteva milioane de ani?

Pe cea mai mare întindere, Africa este un podiș cu mari depresiuni interioare. Câmpiile sunt reduse ca întindere și au poziții marginale.

• Podișul Înalt al Etiopiei este o regiune montană înaltă. Spre sud se continuă cu o regiune de munți vulcanici înalți. În partea central-estică a Africii se află o mare ruptură a scoarței terestre, denumită Grabenul sau Riftul Est-African. Oamenii de știință au stabilit că acest graben este un rift, de aceea se utilizează și denumirea de Riftul Est-African (sau Riftul African).

• Relieful cuprinde, de asemenea: munți ai orogenezei alpine (Munții Atlas), podișuri ale continentului sudic Gondwana (Sahara), munți proveniți din fragmentarea scoarței (Munții Scorpiei), câmpii litorale, depresiuni interioare, masive montane insulare (Ahaggar, Tibesti etc.), relief deșertic, munți vulcanici (Kenya, Kilimanjaro, Ruwenzori etc.), văi adâncite în podiș (Nil, Zair) și Riftul Est-African.

Lacul Tanganika

Riftul Mării Roșii

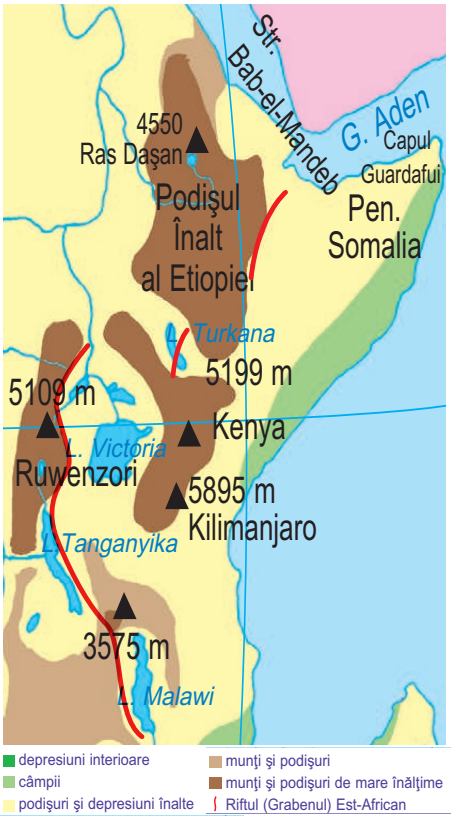

Riftul Est-African

Aplicații

Pentru a înțelege mai bine modul în care se formează riftul african, amintiți-vă:

a. ce sunt plăcile tectonice;
b. cum se deplasează acestea;
c. ce fenomene se formează ca rezultat al acestei deplasări;
d. unde se află în prezent fenomene asemănătoare.

Rețineți

• Continentul african are o înălțime medie ridicată (750 m), caracteristică celei mai mari părți a acestuia.

• Africa este, în întregul ei, cel mai întins podiș al planetei.

• Continentul se suprapune plăcii tectonice africane. Aceasta se continuă spre nord-est cu Placa Arabă, de care este despărțită prin Marea Roșie (care este un rift).

• Africa reprezintă partea centrală a vechiului continent sudic Gondwana, din care s-au desprins și s-au deplasat în diferite direcții America de Sud, India, Australia, Antarctica și insula Madagascar.

Observați și rezolvați

Urmăriți imaginile alăturate și, pe baza acestora:

1. precizați aspectul reliefului din apropierea lacurilor; încercați să explicați cum s-a format;
2. descrieți, pe scurt, relieful în care este situat Lacul Victoria;
3. identificați pe o hartă a Africii traseul riftului african;
4. explicați forma alungită a lacurilor Tanganika și Malawi.

Vocabular

Relief deșertic – relief format ca rezultat al condițiilor din deșert: insolație puternică, dezagregarea rocilor, transportul nisipului de către vânt etc. Formele de relief din deșert sunt: erguri (acumulări de nisip), hamade (porțiunile stâncoase), văi seci, martori de eroziune.

Graben – depresiune alungită, situată între două regiuni mai înalte, provenită din fragmentarea scoarței terestre.

Rift – linie de-a lungul căreia urcă spre suprafață magmă din interiorul Pământului, determinând crăparea și deplasarea laterală a scoarței terestre; acest lucru s-a întâmplat în momentul despărțirii continentelor situate de o parte și de alta a Oceanului Atlantic.

Știați că?

Denumirea vulcanului Kilimanjaro (5 895 m, cel mai înalt din Africa) înseamnă, în limba locuitorilor, „muntele alb”, pentru că este acoperit cu zăpadă. Acest munte este format din trei vulcani separați. Dintre aceștia, Vârful Uhuru, cel mai înalt, este și cel mai nou. În prezent, vulcanul Kilimanjaro este în stare de repaus.

Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale

Observați și rezolvați

1. Identificați și localizați pe hartă principalele fluvii și lacuri ale Africii.

2. Grupați fluviile africane în cele trei bazine principale în care se varsă: Oceanul Indian, Marea Mediterană și Oceanul Atlantic.

3. Comparați harta hidrografică a Africii cu cea a treptelor de relief și precizați modul în care relieful influențează hidrografia.

4. Ce întinderi credeți că nu au scurgere exterioară spre mările și oceanele înconjurătoare?

5. Explicați prezența unor întinse suprafețe lipsite de hidrografie (râuri, lacuri).

Africa – harta hidrografică

Lungimea principalelor fluvii africane

Fluviu	Lungime (km)
Nil	6 690
Zair (Congo)	4 370
Niger	4 160
Zambezi	2 660
Orange	1 860
Limpopo	1 600
Senegal	1 430
Chari	1 400

Știați că?

Pe fluviile africane au fost construite câteva mari baraje și lacuri de acumulare, astfel:

- pe Nil, barajul Aswan, Lacul Nasser;
- pe fluviul Zambezi se află Lacul Kariba, situat în apropiere de cascada Victoria;
- pe fluviul Volta, un lac de mari dimensiuni (cel mai mare lac de acumulare din Africa, Lacul Volta);
- cele mai mari cantități medii anuale de precipitații cad în Camerun (peste 10 000 mm).

Hidrografia (fluviile, râurile, lacurile și apele subterane) este influențată de climă și de relief.

Clima influențează hidrografia prin cantitatea și regimul precipitațiilor, temperatura etc., iar relieful prin direcția imprimată principalelor fluvii, posibilitățile de acumulare a apelor subterane în depresiuni, mărimea și forma lacurilor etc.

În Africa există și întinse suprafețe fără scurgere exterioară, denumite regiuni (sau bazine) endoreice (în Sahara și Kalahari, pagina 48).

Cele mai întinse lacuri sunt situate în depresiuni (Lacul Victoria) sau în zona riftului (Tanganyka, Malawi etc.).

În centrul deșerturilor Sahara și Kalahari există suprafețe lipsite de o rețea hidrografică permanentă. Acestea sunt regiuni fără scurgere exterioară. În Sahara s-au descoperit, la adâncime (4 000–5 000 m), mari acumulări de ape subterane. Deșertul Namib, situat în lungul țărmului Oceanului Atlantic este rezultatul influenței unui curent rece care oprește pătrunderea precipitațiilor spre interior.

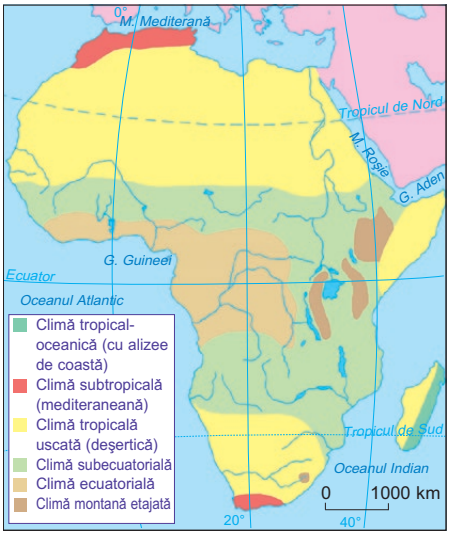

Harta climatică (formă simplificată)

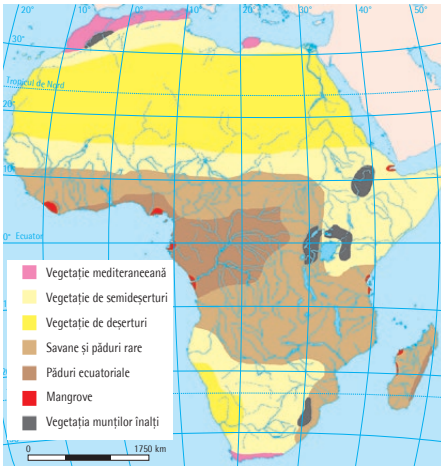

Zonele de vegetație

Aplicații

1. Precizați, pentru fiecare animal menționat în tabelul de mai jos: zona de vegetație în care trăiește, modul de hrănire, alte 2–3 elemente specifice (formă, mărime, culoare, alte aspecte), adaptări vizibile.

Notați aceste caracteristici într-un tabel asemănător celui de mai jos.

Animal sălbatic	Zona de vegetație	Mod de hrănire	Caracteristici (culoare, mărime etc.)	Adaptări vizibile
Elefant-african				
Girafă				
Leu				
Zebră				
Rinocer				

2. Lacul Ciad, situat într-o zonă cu două anotimpuri, își modifică suprafața în cursul unui an. Cum se poate explica acest lucru?

Rețineți

• Africa, datorită simetriei latitudinale (față de Ecuator), are o dispunere a zonelor de climă și de vegetație de asemenea simetrică (în emisfera nordică și emisfera sudică).

• Fauna africană este formată dintr-o mare varietate de mamifere, reptile, păsări, pești, insecte, răspândite în funcție de condițiile naturale și modul de hrănire.

• Unele animale sunt în pericol de dispariție (elefanții, vânați pentru fildeș, rinocerii).

• Vegetația pădurii ecuatoriale este foarte bogată în specii și este etajată.

• Plantele și animalele au suferit adaptări față de condițiile climatice extreme (secetă, căldură, vânturi, precipitații).

Portofoliu

Completați, pe o pagină separată, un tabel în care să notați numele zonelor de climă, corespondentul acestora în zonele de vegetație și exemple de animale caracteristice.

Prezentați în scris, în cel mult o pagină, două zone de vegetație, la alegere.

Pentru realizarea portofoliului, utilizați diferite surse (reviste, fotografii, imagini identificate pe internet etc.) și atașați câteva fotografii ilustrative.

Cactuși în Sahara

Aflați mai multe

Un exemplu de adaptare a plantelor la vânt și secetă o reprezintă *Welwitschia Mirabilis*, plantă care crește în Deșertul Namib. Rădăcinile sunt foarte adânci și lungi. Se crede că trăiește între 500 și 1 000 de ani.

Welwitschia Mirabilis

Specificul demografic

Observați și rezolvați

Pe baza datelor din tabelul alăturat, precizați:

1. creșterea populației Africii în valori absolute (loc.) și relative (%);
2. creșterea populației Africii față de populația Asiei;
3. creșterea populației Africii prin comparație cu celelalte continente;
4. din ce cauză credeți că a crescut populația Africii.

Continent	Populația (mil. loc.)		Densitatea populației (loc./km²)	
	2008	2022	2008	2022
Africa	949	1 383	31	41
Asia	4 040	4 700	91	105
America de Nord	523	591	22	25
America de Sud	380	430	21	24
Europa	711	723	69	70
Australia și Oceania	36	45	4	5

Populația între 2008 și 2022

Boșimani din Namibia

În urma cercetărilor, s-a ajuns la concluzia că Africa este locul de origine al locuitorilor planetei noastre.

Cu două secole în urmă, în Africa trăiau doar 50 de milioane de locuitori (Europa avea 300 mil. loc.). La începutul secolului al XXI-lea, avea 700 de milioane de locuitori (aproape cât Europa), iar în prezent (2022) are 1 383 milioane, fiind al doilea continent ca număr de locuitori, după Asia.

Creșterea anuală între 2008 și 2022 a fost de aproape 20 de milioane de persoane, iar densitatea a ajuns la 41 loc./km².

Pentru a înțelege mai bine creșterea populației africane, putem să comparăm creșterea anuală a acesteia cu populația totală a țării noastre (aproximativ 20 mil. loc.), acestea având valori apropiate.

Un element specific al populației africane în reprezintă proporția foarte mare a tinerilor (sub 15 ani).

Aplicații

Tuareg în deșert

Presupunem că în următoarele trei decenii (2024–2054) populația Africii va crește cu 20 de milioane de persoane anual.

1. Calculați:
   - populația Africii în anii 2044 și 2054;
   - populația Europei în acești ani (2044 și 2054), presupunând că va crește cu 2 milioane de persoane anual;
   - de câte ori crește populația Africii față de cea a României în aceste trei decenii.
2. Comentați, pe scurt, cele constatate.

Caravană în deșert

Tanzania – transportul apei

Statul	Populația (mil. pers.)		Creșterea populației (mil. pers.)
	2008	2022	
Nigeria	146,4	216,8	
Etiopia	75,7	107,9	
Egipt	75,7	104,5	
R. D. Congo (Zair)	64,7	99,0	
Rep. Africa de Sud	49,3	60,6	
Tanzania	40,8	61,8	
Kenya	35,1	50,6	
Algeria	34,5	44,9	
Maroc	31,1	35,8	
Uganda	29,2	44,2	
Ghana	22,4	30,8	
Africa (total)	**949**	**1 383**	

Elemente ale specificului demografic: evoluția populației unor țări africane

Aplicații

1. Analizați datele din tabelul de mai sus, harta de la pagina următoare și notați, pe o pagină separată, creșterea populației în țările respective.
2. Enumerați trei țări care au avut cea mai mică creștere a populației și trei țări care au avut cea mai mare creștere a populației.
3. Comentați cauzele creșterii totale a populației Africii.

Rețineți

- Africa a reprezentat regiunea de origine a speciei umane.
- Creșterea recentă a populației Africii, în valori relative, este asemănătoare cu a Asiei și a populației mondiale; densitatea populației a crescut cu aproape 10 loc./km² în perioada 2008–2022.
- În Africa există o mare diversitate lingvistică și etnică. Se disting două mari grupe: populația ecuatorială (neagră), cu ¾ din totalul continentului și populația berbero-arabă (1/4).

Vocabular

Afrikaander – locuitor din Republica Africa de Sud, descendent al populației europene (olandezi, englezi).

Valoare absolută – cifră care exprimă numărul total de elemente ale unui grup definit; de exemplu, creșterea absolută a populației reprezintă creșterea numerică a acesteia într-un anumit interval de timp.

Valoare relativă – valoare numerică raportată la o altă valoare dată; se exprimă în % sau în fracții (1/4).

Aflați mai multe

În Africa se consideră că trăiesc aproximativ 5 000 de etnii. Grupele mari trăiesc în mai multe țări. În Sahara trăiesc tuaregii, descendenți ai unei vechi civilizații. Populațiile arabe și berberii trăiesc în nord. Africa intertropicală cuprinde câteva grupuri mai cunoscute: afar, hausa, fulbe, akan, niloți, masai, pigmei, senufo, moso, zande, bantu, somalezi etc. În extremitatea sudică trăiesc boșimani, hotentoți și afrikaanderi.

Statele africane nu sunt omogene sub raport etnic; din acest motiv există frecvent conflicte între state și între etnii diferite.

În Insula Madagascar, populația locală (malgașii) are atât trăsături negroide, cât și ale unor populații venite din Asia (mongoloizi, indieni).

Portofoliu

Realizați un text, de cel mult o pagină, referitor la apariția și evoluția oamenilor, pe baza utilizării unor surse diferite de informare (internet, reviste, cărți). Adăugați textul la portofoliul personal.

Harta politică și marile orașe

Observați și rezolvați

Urmăriți harta alăturată și tabelul de la pagina 55 și, pe baza acestora:

1. identificați și denumiți zece state foarte întinse;
2. denumiți două țări insulare;
3. denumiți cinci state fără ieșire la mare;
4. identificați țările traversate de meridianul central al Africii (20° long. E);
4. denumiți țările traversate de Ecuator;
5. localizați și denumiți capitalele țărilor din tabelul de la pagina anterioară;
6. denumiți trei țări cu cele mai mari creșteri ale populației;
7. denumiți trei țări cu cea mai mică întindere.

Africa – harta politică

Africa are 54 de țări (dintre care 4 sunt țări insulare).

Harta politică actuală a Africii este rezultatul existenței imperiilor coloniale și a unor diviziuni mai mici, numite colonii. Acestea, în urma dobândirii independenței (între 1956 și 2012), au devenit state propriu-zise, preluând limitele de la cele trasate de coloniștii europeni.

Imperiile coloniale principale au fost ale Franței, Marii Britanii, Portugaliei și Belgiei. Colonii au avut și Spania, Germania și Italia.

Dacă analizăm creșterea populației Asiei și a Africii, observăm că aceasta din urmă a crescut relativ (în procente) asemănător cu a continentului asiatic. În prezent, populația Africii are cea mai mare creștere relativă prin comparație cu celelalte continente.

Aplicații

Identificați în diferite surse:

1. țări care au făcut parte din:
- imperiul britanic;
- imperiul francez;

2. țări care au aparținut Portugaliei;

3. o țară care a aparținut Belgiei.

Oraș	Populația (mil. loc.)	Aglomerația urbană (mil. loc.)	Țara
Cairo	9,0	21,1	Egipt
Lagos	-	15,0	Nigeria
Kinshasa	13,1	-	R .D. Congo
Dar-es-Salaam	5,5	-	Tanzania
Alger	3,4	7,8	Algeria
Khartoum	1,4	5,3	Rep. Sudan
Kano	-	4,9	Nigeria
Nairobi	4,7	-	Kenya
Johannesburg	1,0	4,4	Rep. Africa de Sud
Abidjan	5,6	-	Ghana
Giza (Gizeh)	-	4,4	Egipt

Principalele orașe și aglomerații urbane din Africa cu peste 4 mil. loc. (2022)

Aplicații

1. Identificați pe harta alăturată cele mai populate cinci orașe din tabel.
2. Amplasați pe o hartă de contur (fără denumiri) orașele figurate pe harta alăturată.

Rețineți

- Harta politică actuală a Africii este, în cea mai mare măsură, rezultatul împărțirii coloniale a continentului.
- Țările africane nu sunt omogene din punct de vedere etnic.
- Cele mai mari orașe africane (Cairo, Lagos, Kinshasa) sunt printre cele mai mari aglomerații urbane ale globului.
- Cele mai populate țări (Nigeria, Etiopia, Egipt) au peste 100 de milioane locuitori și fac parte dintre cele mai populate țări ale lumii.
- În Africa sunt 10 țări cu o întindere mare (între 1 mil. km² și 2,4 mil. km²).
- În Africa sunt trei orașe foarte mari (cu peste 11 mil. loc.), șapte orașe mari (cu 4–6 mil. loc.) și alte 20 de orașe mijlocii (cu 2–4 mil. loc. fiecare).
- Africa se află în prezent într-un proces rapid de urbanizare.

Vocabular

Urbanizare – proces de creștere a populației și a întinderii orașelor.

Aflați mai multe

Ca rezultat al diversității etnice și al formei granițelor, în Africa au existat de-a lungul ultimelor trei decenii conflicte teritoriale, dar și etnice. De exemplu, statul Maroc a ocupat Sahara Occidentală, un teritoriu întins (272 000 km²), cu o populație mică (500 000 loc.) și rară (2 loc./km²), dar bogat în fosfați și minereuri de fier. Pe plan internațional, nu este recunoscută această anexare.

Conflicte au existat și în Eritreea, Etiopia, Somalia, Liberia, Nigeria, R. D. Congo, Rwanda, iar recent în țări situate în Sahara.

Cel mai recent stat apărut pe harta Africii (în 2012) a fost Sudanul de Sud (cu capitala la Juba).

Proiect

Comparați 4 – 5 orașe, dintre cele menționate în tabel, cu orașul București (2,2 mil. loc.), pe baza următoarelor criterii: poziție, relief, climă, un element de hidrografie, populația, aspectul urban, căi de comunicație, economie, importanță etc.

Documentați-vă în surse diferite.

Realizați un proiect de maximum o pagină în care să prezentați concluziile la care ați ajuns.

Lagos

STUDIU DE CAZ

Problemele Africii în lumea contemporană. Sahara

Observați și rezolvați

1. Urmăriți harta alăturată și legenda și, pe baza acestora:
- denumiți resursele energetice principale – indicați câte 2– 3 localizări ale fiecărei resurse;
- identificați principalele aeroporturi;
- localizați resursele de aur, cupru, uraniu și diamante.
- precizați la ce sunt utilizate fiecare dintre resursele de mai sus (aur, cupru, diamante, uraniu).

2. Realizați o scurtă caracterizare a resurselor energetice și minerale ale Africii.

3. Enumerați și prezentați pe scurt resursele regenerabile ale Africii. De ce credeți că sunt puțin utilizate?

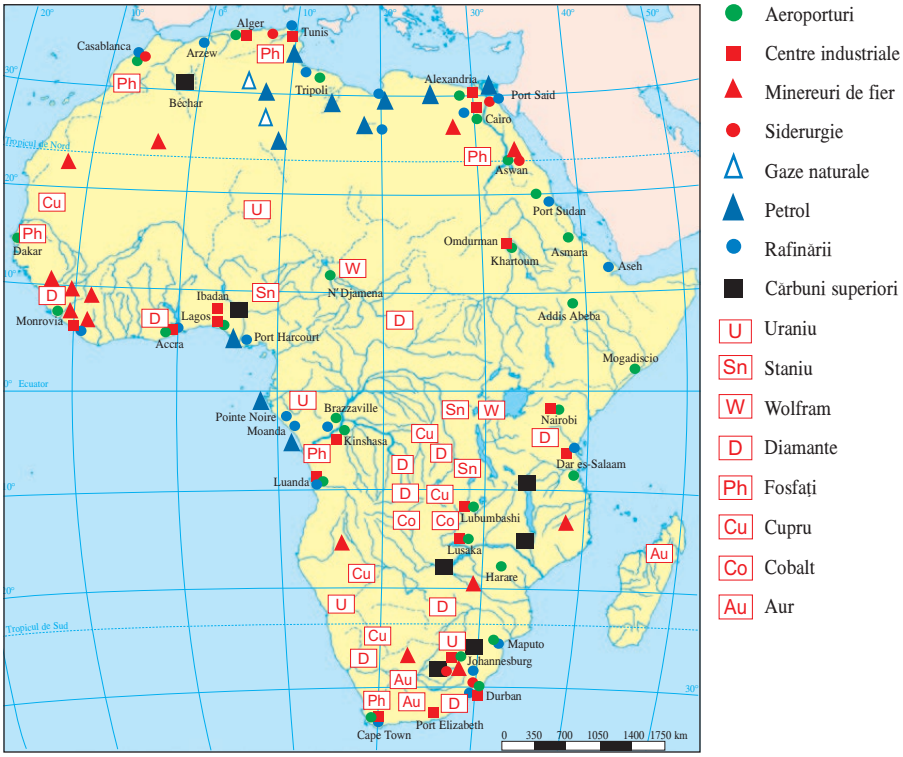

Africa – resurse și activități economice

Gândire critică

1. Explicați interesul altor țări decât cele africane pentru resursele naturale ale continentului.

2. Cum credeți că poate fi rezolvată problema produselor agricole și alimentare pentru populația în creștere a Africii?

3. Cum credeți că ar putea fi dezvoltată economia Africii? Precizați 2–3 condiții în acest sens.

4. Din ce cauză sunt interesate țările dezvoltate de resursele de uraniu ale Africii?

Urmărind harta de mai sus, observăm că Africa are resurse diversificate: petrol, minereuri feroase, neferoase, cărbuni, uraniu și diamante. O resursă importantă este uraniul. Principalele țări de extracție a minereurilor de uraniu sunt: Namibia, Niger, Malawi, Republica Africa de Sud. De asemenea, Africa deține și resurse forestiere, hidroenergetice, pășuni, resurse de energie eoliană și solară.

Activitățile industriale sunt modeste în raport cu resursele, fiind mai dezvoltate în câteva țări: Nigeria, Algeria, Republica Africa de Sud, Egipt. Cele mai importante centre industriale sunt situate în jurul unor metropole și în orașele-porturi.

Producția industrială (sub 2% din totalul mondial) este inferioară ponderii populației (16% din populația planetei) și varietății resurselor.

Deși are resurse foarte bogate, acestea sunt destinate îndeosebi exportului, în forma lor brută. Dezvoltarea industriei africane a stagnat, ca rezultat al lipsei unor fonduri suficiente pentru a permite acest lucru.

Deșert stâncos

Fresce din Tassili

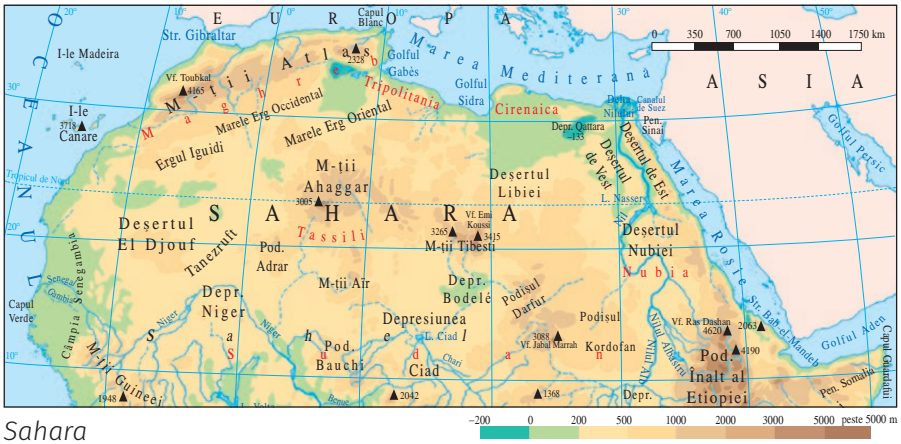

Sahara

Sahara, vizibilă din spațiul cosmic, este un podiș întins (peste 7 mil. km²), cu climă și vegetație de deșert și un relief corespunzător (dune de nisip, erguri, hamade, văi seci, oaze). Reprezintă o barieră între populațiile de la nord și de la sud de Sahara, datorită condițiilor climatice. Cea mai mare parte este o regiune endoreică. Dispune de mari rezerve de ape subterane la mari adâncimi. Sahara a fost o parte din continentul sudic Gondwana. Altitudinea medie (800 m) este apropiată de cea a continentului, iar altitudinea maximă depășește 3 000 m (Tibesti, Ahaggar). Sahara reprezintă aproape ¼ din întinderea continentului african, dar găzduiește doar 1% din populația acestuia.

Rețineți

Principalele probleme ale Africii, raportate la cele ale lumii contemporane, sunt:

- creșterea rapidă a populației (cu 20 mil. persoane pe an);
- creșterea redusă a producției agricole;
- dezvoltarea industrială foarte redusă (în raport cu resursele);
- deșertificarea prin extinderea deșertului în regiunile ocupate anterior de Sahel;
- defrișarea accentuată a pădurii ecuatoriale, vânătoarea exagerată;
- urbanizarea accelerată;
- creșterea teritorială și demografică necontrolată a unor orașe;
- poluarea mediului ca efect al creșterii demografice;
- lipsa unor resurse financiare pentru dezvoltare.

Vocabular

Sahel – regiune de tranziție între savană și deșertul Sahara, cu un caracter semiarid.

Deșertificare – transformarea unor regiuni în deșerturi.

Pictură rupestră – pictură realizată pe pereții peșterilor.

Aflați mai multe

Sahara a fost o regiune cu o climă mai umedă și o lume biotică mai bogată și diversificată, care a fost locuită de populații cu un anumit nivel de civilizație. În apropierea Munților Ahaggar, în regiunea denumită Tassili, au fost descoperite o serie de picturi rupestre – „frescele din Tassili”, urme ale unei vechi civilizații sahariene. Acestea reprezintă figuri de animale și figuri umane, care au trăit în acest loc.

Civilizația sahariană s-a dezvoltat în perioada imediat următoare topirii gheților, când precipitațiile erau mai bogate. Urmașii populațiilor sahariene sunt tuaregii de astăzi.

Proiect

Realizați un proiect, de 1-2 pagini, referitor la Sahara. Documentați-vă în diferite surse. Prezentați, pe scurt, următoarele aspecte:

1. condițiile naturale actuale;
2. populații istorice și actuale;
3. resurse regenerabile;
4. apele subterane și utilizarea acestora;
5. posibilitatea valorificării economice a Saharei;
6. cum poate fi transformată Sahara într-o regiune cu vegetație și activități agricole;
7. factorii care favorizează, precum și pe cei care limitează dezvoltarea Saharei.

Caracterizarea geografică a unor state

Suprafața: 1 003 200 km²
Populația: 104 463 000 loc.
Capitala: Cairo

Cairo

Sfinxul

EGIPT

Poziție Egiptul este situat în nordul Africii. Cea mai mare parte a teritoriului (94%) se află în Africa, iar o mică parte (6%), situată la est de Canalul Suez, în Asia (Peninsula Sinai).

Caracteristici naturale Relieful predominant este de podiș. Are depresiuni joase, unele situate sub nivelul mării (Qattara, la –133 m). Spre est, relieful are altitudini mai mari și un aspect montan. Unitățile de relief sunt denumite în raport de Nil: la vest, Deșertul de Vest, la est, Deșertul de Est (Deșertul Arabiei). Vârfurile proeminente au între 1 000 și 2 200 m, însă altitudinea maximă (2 637 m) se întâlnește în Peninsula Sinai. Egiptul este străbătut de fluviul Nil, care se varsă în Marea Mediterană printr-o deltă. Pe Nil au fost construite un baraj și un lac de acumulare (Lacul Nasser, la Aswan). În nord climatul este mediteraneean, iar spre sud deșertic.

Elemente de geografie umană Pe teritoriul Egiptului au existat mai multe civilizații istorice. La începutul Antichității s-au construit piramidele și Sfinxul. A făcut parte din lumea elenistică, apoi din Imperiul Roman, a fost cucerit și populat de arabi, ca efect al expansiunii acestora în nordul Africii. La Alexandria a existat cea mai mare bibliotecă din Antichitate.

Egiptenii (care reprezintă aproape în întregime populația statului) sunt predominant musulmani (9/10), dar și copți (ortodocși, 1/10).

Orașele principale sunt: Cairo (21,1 mil. loc. aglomerația urbană), Alexandria (4,3 mil. loc.), Gizeh (4,4 mil. loc.).

Resursele principale sunt fosfații, gazele naturale, minereurile de fier și marmura. Se produce: oțel, aluminiu, automobile.

Egiptul este o țară cu un important potențial turistic - monumente istorice și arheologice (Abu Simbel, Luxor, Teba, Memphis, Abydos, Gizeh – piramidele și Sfinxul, Alexandria, Cairo), stațiuni maritime (Sharm el Sheik, Hourgada).

Rolul Egiptului în lume Pentru Africa, civilizația egipteană a reprezentat principalul centru de cultură, știință și arhitectură. Interesul europenilor pentru Egipt a crescut în momentul finalizării canalului de Suez (1869). Prin acest canal pot trece nave din Marea Mediterană spre Marea Roșie (și Oceanul Indian), asigurându-se legătura între Europa și Asia.

Aplicații

Comparați cele două imagini (imaginea satelitară și harta), precizând elementele comune.

Canalul de Suez

Parcul Național Kruger

REPUBLICA AFRICA DE SUD

Poziție Republica Africa de Sud, situată în extremitatea sudică a continentului african, este înconjurată pe trei laturi de oceanele limitrofe (cu un litoral de 2 000 km lungime). În sud se află Capul Acelor și Capul Bunei Speranțe, loc obligatoriu de trecere a navelor care ocolesc Africa.

Caracteristici naturale Pe o mare întindere, relieful este reprezentat de un podiș înalt, mărginit la exterior de Munții Scorpiei (3 482 m altitudinea maximă) și Munții Cap. Spre interior se află Deșertul Kalahari și Deșertul Namib (pe litoralul Oceanului Atlantic). Fluviile principale sunt Limpopo și Orange. Clima este subtropicală pe margini și aridă în interior. În nord-est se află Parcul Național Kruger, care conservă specii de animale amenințate cu dispariția, iar în nord, Parcul Natural Kalahari.

Elemente de geografie umană Republica Africa de Sud are, în afară de capitala administrativă, alte orașe care au atribuții parțiale ale unei capitale: Bloemfontein – capitală judiciară și Cape Town – capitală legislativă. Populația este formată din bantu (80%), albi (8%), metiși, mulatri, asiatici (îndeosebi indieni).

Orașele principale sunt Johannesburg (4,4 mil. loc.), Cape Town (3,7 mil. loc.), Durban (3,4 mil. loc.), Pretoria (2,9 mil. loc.).

Africa de Sud are rezerve și producții mari de cărbuni, aur, minereuri feroase, uraniu, diamante etc. Realizează produse industriale importante: oțel, energie electrică (inclusiv atomoenergie), automobile, benzină (pe baza petrolului importat).

Republica Africa de Sud are o rețea feroviară extinsă (spre deosebire de alte țări africane), șosele moderne, segmente de autostrăzi, porturi importante. Aeroportul din Johannesburg este cel mai mare din Africa.

Rolul Republicii Africa de Sud în lume Statul actual s-a format în 1910, prin unirea coloniilor Orange, Transvaal (olandeze), Cap și Natal (britanice). La mijlocul secolului trecut, minoritatea albă a introdus un regim de segregare rasială (apartheid), înlocuit în 1997 cu o organizare democratică, multirasială.

În prezent, Republica Africa de Sud este o importantă producătoare de diamante, platină (3/4 din producția mondială), aur, nichel, cobalt, zirconiu, titan. Cu resurse financiare importante, Republica Africa de Sud este un investitor internațional.

Suprafața: 1 220 815 km²
Populația: 60 605 000 loc.
Capitala: Pretoria

Deșertul Namib la contactul cu oceanul

Aflați mai multe

Pe teritoriul statului sud-african se află statul Lesotho (suprafața 30 400 km², populație 2 mil. loc.).

Numele europene ale unor orașe au fost schimbate cu denumiri provenind din limba populației majoritare: Pretoria cu Tshwane, Durban cu Thekwini.

Aplicații

1. Pe baza cunoștințelor despre Africa, imaginați-vă o călătorie în Africa de Sud. Ce ar trebui să știți? Cum vă pregătiți?
2. Utilizați diverse surse de informare și identificați pentru continentul african principalele componentele ale patrimoniului mondial.

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulare

Africa este un continent situat în cele patru emisfere. Este simetric față de Ecuator, adică are simetrie latitudinală. Prin urmare, zonele de climă și de vegetație sunt situate de o parte și de alta a Ecuatorului.

Predomină relieful de podiș, Africa fiind un continent înalt. În partea de est se află Riftul Est-African.

În Africa există o mare varietate faunistică, dar unele specii sunt amenințate cu dispariția.

Africa (Grabenul Est-African) este locul de origine al omenirii.

Partea de nord a Africii (1/3) este locuită predominant de arabi, iar partea centrală și de sud (2/3), de populații negroide. Populația Africii a crescut foarte mult în sec. al XXI-lea, depășind 1,3 miliarde de locuitori.

Ponderea reprezentată de Africa în industria mondială este sub 2%, în condițiile în care populația este în continuă creștere.

Harta politică a Africii și granițele statelor sunt rezultatul divizării continentului în imperii coloniale și teritorii ale acestora.

Țările africane au și astăzi legături preferențiale cu țările europene care au creat fostele imperii coloniale.

Marile orașe africane s-au dezvoltat foarte mult, devenind metropole la nivel mondial (Cairo, Kinshasa, Lagos, fiecare cu peste 10 mil. loc.).

Etiopia, Nilul Albastru

Evaluare

I. Identificați răspunsul corect, notând litera corespunzătoare acestuia.

1. Este situat atât în emisfera nordică, cât și în cea sudică statul:
a. Algeria; c. R. D. Congo;
b. Egipt; d. Rep. Africa de Sud.

2. Ca întindere și populație, Africa este, în raport cu celelalte continente:
a. primul; c. al treilea;
b. al doilea; d. al patrulea.

3. La o suprafață de aproape 30 mil. km² și o populație de aproape 1,4 mld. loc., densitatea medie a populației Africii este de:
a. 2 loc./km²; c. 40 loc./km²;
b. 4 loc./km²; d. 400 loc./km².

4. Cel mai populat oraș african este:
a. Cairo; c. Kinshasa;
b. Cape Town; d. Lagos.

5. Cel mai înalt munte din Africa este:
a. Camerun; c. Kilimanjaro;
b. Kenya; d. Ruwenzori.

6. Munții insulari Ahaggar și Tibesti se află în:
a. Munții Atlas;
b. Podișul Înalt al Etiopiei;
c. Podișul Sahara;
d. Riftul Est-African.

7. Există două anotimpuri în:
a. Delta Nilului; c. pădurea ecuatorială;
b. deșerturi; d. savană.

8. Nigeria și Etiopia au în comun următoarea caracteristică:
a. sunt țări cu spor natural redus;
b. au o densitate mică a populației,
c. sunt cele mai populate țări;
d. au mari resurse de cărbuni.

9. Legătura între Marea Mediterană și Marea Roșie se realizează prin:
a. Canalul de Suez.
b. Strâmtoarea Bab-el-Mandeb;
c. Strâmtoarea Gibraltar;
d. Strâmtoarea Mozambic.

10. Cea mai mare suprafață pe continentul african o are:
a. Algeria; c. Tunisia;
b. Kenya; d. Uganda.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

II. Precizați dacă propozițiile de mai jos sunt adevărate sau false. Notați, pe o pagină separată, A, dacă sunt adevărate sau F, dacă sunt false.

1. Populația Africii a scăzut în ultimii ani. ☐A ☐F
2. Distanța nord-sud între părțile extreme ale Africii reprezintă aproximativ 1/5 din lungimea Ecuatorului. ☐A ☐F
3. Alizeele care bat dinspre tropice spre Ecuator aduc temperaturi scăzute. ☐A ☐F
4. Marea Roșie nu are legătură cu Oceanul Planetar. ☐A ☐F
5. Lacul Tanganyka este un lac de baraj antropic. ☐A ☐F

5 x 4 puncte = 20 de puncte

III. Aveți în vedere următorii termeni:
a. nume proprii: *Oceanul Atlantic, Oceanul Indian, Marea Roșie, Golful Guineei, Lacul Tanganyka, Podișul Sahara, Gondwana;*
b. termeni care denumesc elemente, fenomene și procese: *temperatură, deșert, mangrove, erguri, depresiuni, eolian, alizee.*

Elaborați un text de cel mult o jumătate de pagină, folosind numele proprii și termenii dați, în

Peisaj de savană în Kenya

care să prezentați câteva caracteristici geografice ale Africii, la alegere.

Se acordă câte 2 p. pentru fiecare termen și nume propriu utilizat corespunzător (14 x 2 p. = 28 p.); se acordă 2 p. pentru coerența și corectitudinea textului.

30 de puncte

IV. Aveți în vedere datele din tabelul de mai jos, care prezintă evoluția populației unor țări în secolul al XXI-lea.

Țara	Populația (mil. loc.)	
	2001	2022
Nigeria	137,1	216,8
Etiopia	69,5	107,9
Egipt	70,1	104,5
R. D. Congo	51,1	99,0
Rep. Africa de Sud	44,2	60,6
Tanzania	40,3	61,8
Kenya	29,0	50,6

Notați, pe o foaie separată, răspunsurile la întrebările de mai jos:
1. După ce criteriu au fost ordonate țările din tabel?
2. În ce țară s-a înregistrat cea mai mare creștere a populației în valori absolute?
3. Ce țară a înregistrat o creștere a populației între 2001 și 2022 mai mare de 50 milioane locuitori?
4. Analizând creșterea populației între 2001 și 2022 a Nigeriei și Egiptului, la suprafețe comparabile, precizați care dintre aceste țări a avut o creștere mai mare a densității populației.
5. Cu cât a crescut populația Kenyei între 2001 și 2022 în raport cu populația țării noastre (20 mil. loc.)?

5 x 4 puncte = 20 de puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte

TOTAL TEST = 100 de puncte

DACĂ VREȚI SĂ ȘTIȚI MAI MULT

Lacul Victoria

Cel mai întins lac african este situat în regiunea Marelui Rift African, pe un platou înalt (peste 1 100 m), într-o regiune depresionară. Locuitorii din apropiere se ocupă îndeosebi cu pescuitul. La mijlocul secolului trecut (1950) a fost introdus bibanul-galben care, în prezent, constituie baza alimentară a populației. Introducerea acestui pește a dus însă la dispariția altor 300 de specii de pești.

Ambarcațiuni de pescuit pe Lacul Victoria

Care este cea mai populată aglomerație din lume?

Statisticile recente (2022) ale celor mai populate aglomerații urbane consemnează următoarea situație.

Aglomerația urbană	Populația (mil. loc.)	
	2010	2022
Cairo	11,9	22,1
Beijing	16,3	21,9
Shanghai	18,8	21,9
Ciudad de Mexico	19,2	21,8
Sao Paulo	19,3	20,7

Aceste date depind însă foarte mult de întinderea care este luată în considerație pentru aglomerațiile urbane, precum și de populația acestora.

Cairo, Nilul și Piramidele

Orașul Cairo are aproape 10 mil. loc., dar aglomerația urbană (Marele Cairo) are 22,1 mil. loc.

În acest caz, Cairo este în prezent cea mai populată aglomerație urbană din lume.

În prezent (2023) se află în construcție un oraș nou care, la finalizare, va fi noua capitală a Egiptului.

Leshoto – un stat enclavă

Statul Leshoto este înconjurat de Republica Africa de Sud, fiind astfel o enclavă în cadrul acesteia. Are o întindere mică (30 400 km^2) și o populație puțin numeroasă (2 mil. loc.). Fost protectorat britanic (denumit Basutoland, anterior independenței dobândite în 1966), este în prezent o monarhie constituțională. Statul este situat pe un platou înalt, înconjurat în parte de munți. Predomină un singur grup etnic (sotho) și religia creștină (în mod egal catolici și protestanți), iar în Republica Africa de Sud predomină grupul etnic bantu și religia protestantă.

S-a păstrat ca stat datorită structurii etnice, religiei, formei de guvernământ și statutului politic (protectorat în cadrul Imperiului Britanic). Capitala este la Maseru.

AMERICA DE NORD ȘI AMERICA DE SUD

3

America de Nord și America de Sud văzute din spațiul cosmic

Privind un glob geografic, observăm:

• la vest de Oceanul Atlantic, Europa și Africa, se află două întinderi continentale;

• la est de Oceanul Pacific și Asia, se află aceleași două întinderi.

Privind un planiglob, cele două continente (denumite America de Nord și America de Sud) reprezintă aceleași întinderi continentale, situate în poziții diferite, în funcție de locul de unde le privim. Cu ajutorul meridianelor (îndeosebi al primului meridian), observăm că acestea sunt situate în emisfera vestică.

Fiind descoperite mai recent față de continentele care formează Lumea Veche (Europa, Africa, Asia), au fost denumite Lumea Nouă.

New York – America de Nord

În urma parcurgerii acestei unități, veți reuși:

• să prezentați elementele geografice principale ale celor două continente;

• să comparați cele două continente sub diferite aspecte geografice;

• să explicați ce se înțelege prin America, Americi, America de Nord, America de Nord și Centrală, America de Sud, America Latină;

• să vă informați din surse diferite asupra aspectelor geografice ale celor două continente;

• să explicați ceea ce rezultă din simetria continentelor față de Ecuator (climă, vegetație) și de extensiunea mare în latitudine;

• să dezvoltați interes mai mare pentru geografia Americilor.

Sao Paulo – America de Sud

AMERICA DE NORD ȘI AMERICA DE SUD
Caracterizare geografică

Observați și rezolvați

Urmăriți planiglobul alăturat și precizați:
1. poziția geografică a Americii de Nord;
2. poziția geografică a Americii de Sud;
3. pozițiile reciproce ale celorlalte continente reprezentate, în raport cu America de Nord și cu America de Sud;
4. pozițiile reciproce ale Americii de Sud și de Nord;
5. poziția lor față de oceane;
6. legătura cu zonele polare (arctică și antarctică).

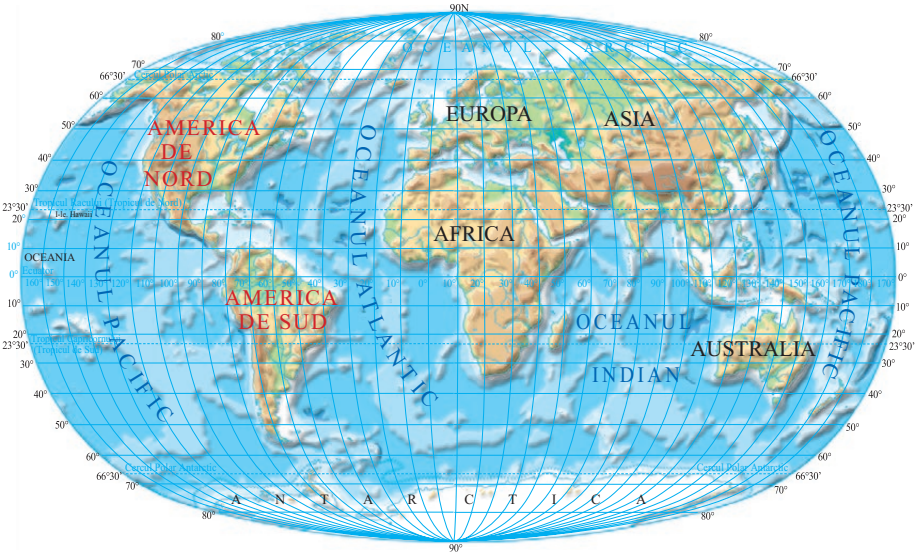

Planiglob

Aplicații

Continentul	Suprafața	
	mil. km²	% din uscat
America de Nord	24,1	16,2
America de Sud	17,8	11,9
America de Nord și de Sud	41,9	28,1
Asia	45,0	29,8

Comparați:
• cele două continente, după întindere;
• cele două continente, luate împreună, față de Asia;
• fiecare continent față de Europa (suprafața: 10,3 mil. km² și 6,9%).

America de Nord și America de Sud sunt două întinderi continentale individualizate. Studierea împreună a celor două continente nu trebuie să lase impresia că ar exista un singur continent (denumit America). Prezentarea lor comună favorizează înțelegerea dispunerii latitudinale a unor elemente geografice, precum și diferențierile de geografie umană.

Continentul nord-american (America de Nord) se continuă până la porțiunea cea mai îngustă a istmului care îl leagă de America de Sud. Cuprinde așadar și America Centrală, denumirea completă a acestuia fiind America de Nord și Centrală.

Limita spre America de Sud poate să fie trasată în lungul Canalului Panama (din statul cu același nume) sau pe o linie foarte apropiată de granița dintre Panama și Columbia.

Cele două continente formează „Lumea Nouă”, deoarece au fost descoperite și cunoscute mai recent de europeni (sec. XV – XVI).

America Centrală și America de Sud sunt reunite frecvent sub numele de America Latină, deoarece aici se vorbește predominant limbi neolatine (spaniola și portugheza).

Cele două continente au fost lipite de Europa și Africa până la formarea Oceanului Atlantic.

Poziția geografică

Punctele extreme ale Americii de Nord și de Sud, luate împreună

Insulele Aleutine – vulcan activ

în vest	173° 35' long. V	Insulele Aleutine
în nord	83° 30' lat. N	Capul Morris Jesup
în est	12° 45' long. V	Capul de NE al Groenlandei
în sud	55º33' lat. S	Capul Horn

Aplicații

1. Pe baza hărții și a tabelului:
- menționați emisferele în care sunt situate cele două continente;
- precizați distanțele N–S și V–E;
- comparați distanța N–S cu lungimea unui meridian (20 000 km).
2. Identificați și denumiți următoarele articulații ale țărmurilor:
- principalele peninsule;
- principalele arhipelaguri și insule;
- oceane, mări și golfuri.

Rețineți

- America de Nord și America de Sud, considerate împreună, au cea mai mare întindere latitudinală (de la nord la sud).
- Ca rezultat al acestei întinderi, zonele de climă, de vegetație și caracteristicile hidrografiei iau toate formele pe care le au acestea la nivelul planetei ca întreg.
- Poziția geografică influențează multe elemente naturale și umane ale celor două continente.

Vocabular

Istm – parte îngustă a unei peninsule.

Aflați mai multe

Forma comparativă a țărmului vestic al Europei și al Africii cu cel estic al Americii de Nord și Americii de Sud creează impresia că aceste continente au fost unite în trecut. Pornind de la această constatare, Alfred Wegener a elaborat (în anul 1912) „Teoria translației continentelor", adică a îndepărtării lor unele față de altele. În afară de forma țărmurilor, Wegener a prezentat mai multe argumente, referitoare la asemănările dintre continentele respective. Acestea chiar dădeau impresia unui singur continent, pe care l-a denumit Pangaea.

O parte din Pangaea

Teoriile bazate pe existența plăcilor tectonice, de dată mai recentă, demonstrează procesul de separare a continentelor estice, față de continentele vestice (America de Nord și de Sud), ca efect al formării expansiunii Oceanului Atlantic.

Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin

Observați și rezolvați

Analizați harta alăturată și, pe baza acesteia:

1. precizați care sunt treptele de relief redate în legendă;
2. prezentați forma lanțului montan cordiliero-andin în cele două continente;
3. precizați poziția câmpiilor și a podișurilor față de lanțul montan;
4. cum credeți că poate fi explicată forma lanțului cordiliero-andin.

Atenție!

Această hartă, extinsă mai mult cu emisfera nordică, deformează întinderea uscatului reprezentat. Astfel, Groenlanda pare aproape cât America de Sud, deși reprezintă doar 1/8 din întinderea acesteia.

Pe alte hărți (planigloburi) realizate în aceeași proiecție, Groenlanda este cât Africa. Hărțile asemănătoare deformează foarte mult regiunile polare, mărind suprafețele.

Trebuie să fim atenți la aceste hărți, pentru a le înțelege corect.

Aplicații

Comparați aspectul general al reliefului Asiei cu relieful Americii de Nord și al Americii de Sud prezentat pe harta de mai sus, pe baza următoarelor criterii:

- forma și direcția lanțurilor muntoase principale;
- aspectul articulațiilor țărmurilor;
- poziția podișurilor și a câmpiilor.

De la vest la est, întâlnim munți noi (sistemul cordiliero-andin), câmpii și podișuri joase (în centru) și podișuri vechi, erodate, în est.

Podișurile vechi din partea estică sunt părți ale continentelor inițiale. Acestea au determinat, ca rezultat al deplasării lor spre vest, la contactul cu Placa Pacifică, sistemul montan cordiliero-andin.

Există mai multe tipuri de relief: litoral (delte, estuare, lagune, fiorduri), relief glaciar (lacurile glaciare nord-americane), vulcanic, deșertic, relief de acumulare fluvială, relief carstic etc.

Sistemul montan cordiliero-andin se prelungește spre nord-vest în Asia și spre sud în Antarctica. Această lungime deosebită (de aproape 20 000 km în linie dreaptă) nu a fost încă explicată. Formarea lui este rezultatul deplasării plăcilor tectonice, care „au împins” fragmente din continentele inițiale spre placa Oceanului Pacific. Prin coliziunea acestora, s-a format pe întreaga lungime, aproape în același timp, lanțul montan.

Munții Appalachi

Munții Anzi

Podișul Braziliei

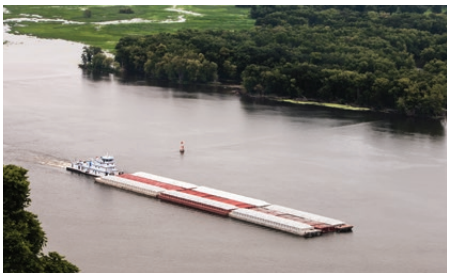
Câmpia și fluviul Mississippi

Aplicații

Comparați fiordurile din nordul Europei (Peninsula Scandinavă și Islanda) cu cele din nordul Americii de Nord (arhipelagul Arctic, țărmurile Groenlandei) și extremitatea sudică a Americii de Sud. Precizați: două asemănări; două deosebiri; cauze ale aspectului lor.

Portofoliu

Căutați pe internet informații și fotografii referitoare la relieful Americii de Nord și al Americii de Sud. Identificați elementele spectaculoase principale pe care le observați: podișuri, relief carstic, munți vulcanici, ghețari, delte, estuare, suprafețe deșertice, platouri.

Realizați o prezentare, de aproximativ o pagină, a acestor informații, pe care o veți adăuga la portofoliu. Ilustrați prezentarea voastră.

Rețineți

• Sistemul cordiliero-andin se prelungește în nord-estul Asiei și în Antarctica.

• Fragmentele continentelor inițiale (Scutul Canadian, Podișul Labrador și Munții Appalachi, în America de Nord și Podișul Guyanelor și Podișul Braziliei, în America de Sud) au fost erodate de factorii externi de-a lungul timpului și transformate în podișuri.

• Câmpiile situate între fragmentele vechi și sistemul cordiliero-andin (Câmpia Mississippi, Câmpia Orinoco, Câmpia Amazonului și Câmpia La Plata) sunt străbătute de fluvii importante și reprezintă mari acumulări de sedimente provenite din regiunile înconjurătoare.

Vocabular

Fiord – formă de relief cu aspectul unei văi foarte adânci (invadată în prezent de ape), creată prin eroziunea produsă de deplasarea ghețarilor; fiordurile sunt caracteristice Arhipelagului Arctic, țărmurilor de sud-vest ale Groenlandei și extremității sudice a Americii de Sud.

Lac glaciar – volum de apă care acoperă o adâncitură realizată de ghețari; în cazul Americii de Nord, marile lacuri glaciare arată extensiunea calotei în timpul epocii glaciare.

Aflați mai multe

Peștera Mamutului, situată în Munții Appalachi, în parcul național cu același nume, este cea mai lungă peșteră din lume (630 km). Cuprinde toate formațiunile de eroziune și de acumulare care se produc în calcare. Numele peșterii se datorează dimensiunii sale impresionante.

Peștera Mamutului

Podișul Colorado

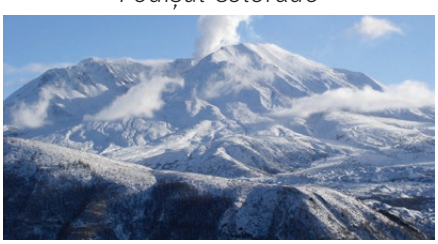
Muntele vulcanic Saint Helens

Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii şi lacuri

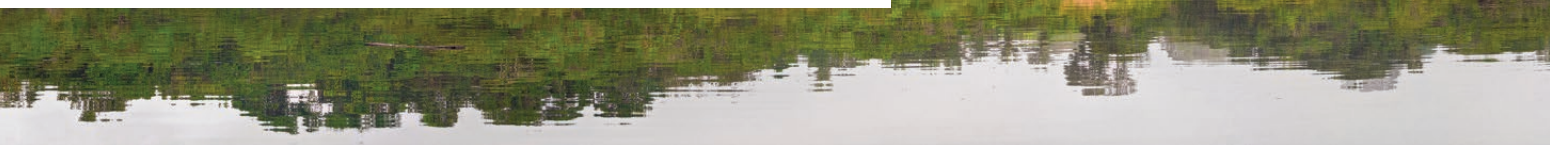

Observați și rezolvați

Pe baza hărții alăturate:

1. grupați fluviile din America de Nord și America de Sud în funcție de bazinele oceanice în care se varsă: Oceanul Arctic, Oceanul Atlantic și Oceanul Pacific.

2. explicați suprafața redusă a bazinelor râurilor colectate de Oceanul Pacific;

3. localizați lacurile reprezentate pe hartă.

4. analizați modul în care sunt localizate lacurile glaciare din nordul Americii de Nord; cum explicați această localizare?

Investigație

Formați cinci grupe de elevi, care vor investiga următoarele teme.

Grupa 1: Comparație între bazinele hidrografice Amazon și Mississippi.

Grupa 2: Modul în care s-au format lacurile din America de Nord.

Grupa 3: De ce este Groenlanda acoperită cu gheață care se topește în prezent?

Grupa 4: De ce bazinele care se varsă în Oceanul Atlantic sunt mai întinse?

Grupa 5: Cum influențează clima elementele hidrografiei?

Fiecare grupă va realiza un plan de investigație adaptat temei și va utiliza informații din diferite surse. Se va desemna câte un elev care va prezenta rezultatele grupei.

Rețeaua hidrografică a Americii de Nord și a Americii de Sud, reprezentată de golfuri, mări, fluvii, râuri, lacuri, ape subterane, apă sub formă de gheață și zăpadă (în Groenlanda, Arhipelagul Arctic și pe munții foarte înalți) este influențată de relief, climă și de modul de utilizare a apelor.

Datorită formei, climei și întinderii celor două continente, fluviile principale (Mississippi, Amazon și Parana) transportă mari cantități de apă.

Amazonul transportă o cantitate de apă de cinci ori mai mare decât fluviul Zair (Congo). Cantitatea de apă transportată este rezultatul mai multor factori:

- relieful regiunii străbătute (cu pantă redusă de curgere și acumularea unui volum mare de apă);
- condițiile climatice (precipitațiile bogate datorită situării sale în zona ecuatorială), suprafața întinsă a bazinului hidrografic (peste 7 mil. km^2). Pe Amazon se produce fenomenul denumit pororoca.

În America de Nord și America de Sud există: lacuri glaciare (în America de Nord), lacuri situate în depresiuni înalte (Lacul Titicaca, de origine tectonică), lacuri hidroenergetice (pe fluviile Columbia, Sao Francisco, Parana și altele). În zona arctică a Americii de Nord și în Amazonia există întinderi mari, ocupate de mlaștini.

Lacul Michigan și orașul Chicago

Lacul Titicaca în Munții Anzi

Fluviul	Lungime (km)	Debit (m^3/s)
Amazon (Ucayali)	6 281	220 000
Mississippi (cu Missouri)	5 970	18 400
Parana–La Plata	4 880	23 000
Mackenzie	4 241	11 000
Sfântul Laurențiu	3 058	14 000
Yukon	2 900	6 000
Orinoco	2 700	29 000

Principalele fluvii

Lacul	Suprafață (km^2)
Lacul Superior	82 000
Huron	59 600
Michigan	57 800
Lacul Urșilor	31 100
Lacul Sclavilor	28 930
Erie	25 700
Winnipeg	23 500
Ontario	19 000

Principalele lacuri

Aplicații

1. Localizați râurile și lacurile din tabelele de mai sus.
2. De ce credeți că Orinoco are un debit mare de apă?
3. Comparați lacurile glaciare din America de Nord cu cele din Europa și indentificați două asemănări și o deosebire.
4. Explicați modul de formare a lacurilor glaciare din aceste continente.
5. Localizați cascadele din imaginile alăturate.

Rețineți

• Hidrografia Americii de Nord și a Americii de Sud este bogată și diversificată, reflectând condițiile de relief și de climă.

• Fluviul Amazon are cel mai întins bazin hidrografic și transportă cel mai mare volum de apă.

• Groenlanda este acoperită cu gheață, fiind un mare rezervor de apă dulce.

• Pe fluvii și râuri se află mai multe cascade: Niagara, Iguaçu, Angel (cu o cădere de 978 m – cea mai înaltă din lume).

Vocabular

Pororoca – fenomen de curgere inversă a apelor Amazonului (de la vărsare spre cursul mijlociu), ca efect al oscilațiilor produse de fluxul din Oceanul Atlantic.

Aflați mai multe

Fluviul Amazon, cel mai mare fluviu al planetei, din punctul de vedere al volumului de apă transportată, are o particularitate interesantă. Pe o lungime mai mare de 2 000 km, de la vest la est, Amazonul coboară abia cu 100 m (100 m la Iquitos, 26 m la Manaus, care este în mijlocul Amazoniei și 0 m la vărsare). Acest lucru arată panta foarte redusă pe care o are fluviul, traversând Câmpia Amazonului.

Cascada Angel

Cascada Niagara

Cascada Iguaçu

Diferențieri climatice

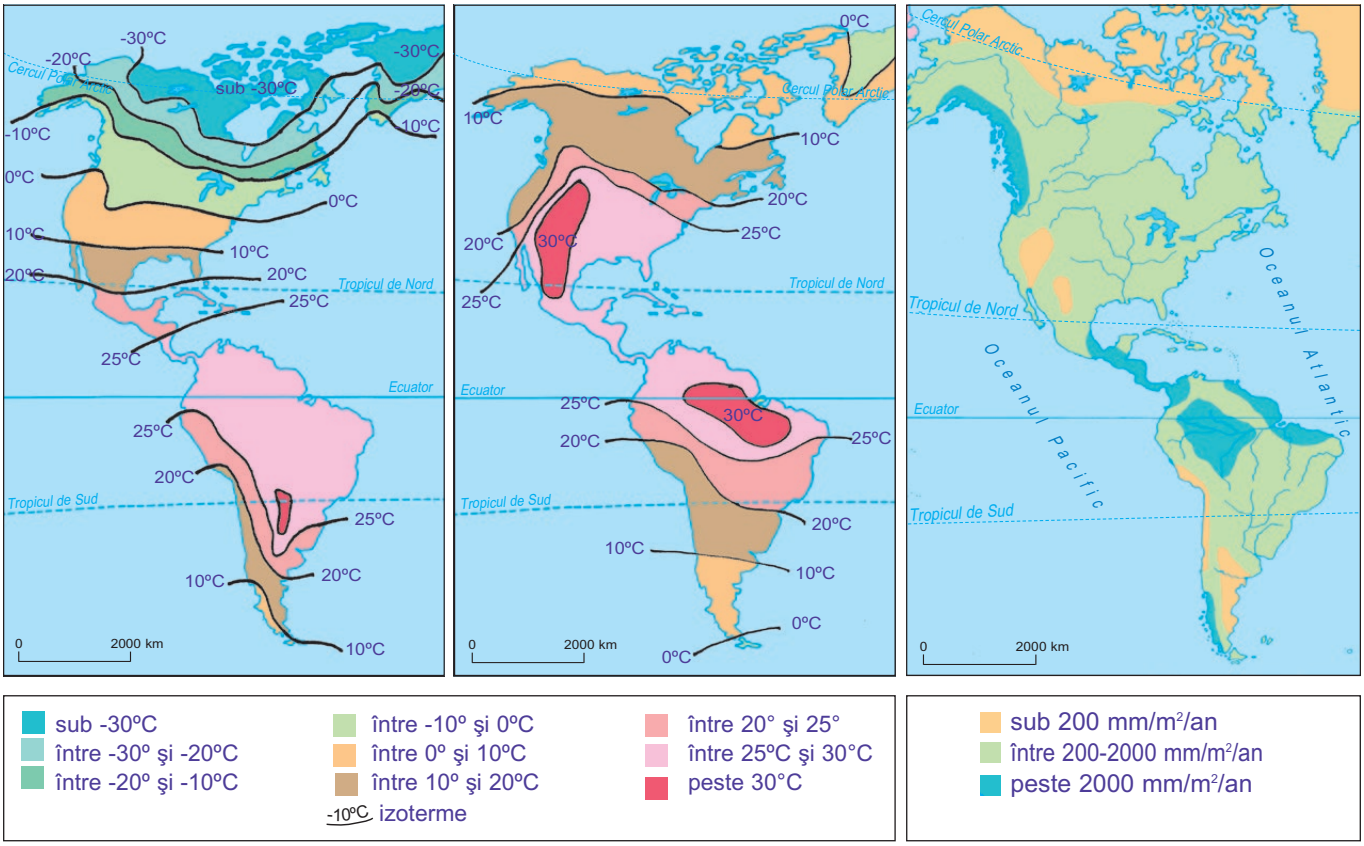

Temperatura medie a lunii ianuarie (stânga) și a lunii iulie (dreapta) *Precipitațiile medii anuale*

Observați și rezolvați

Analizați hărțile de mai sus și precizați:

1. repartiția geografică a temperaturilor medii ale lunii ianuarie;

2. repartiția geografică a temperaturilor medii ale lunii iulie;

3. repartiția celor mai mari cantități de precipitații;

4. cum se modifică temperatura aerului în cursul unui an.

Factorii care determină și influențează clima Americii de Nord și a Americii de Sud, considerate împreună, sunt:

- întinderea mare în latitudine;
- simetria față de Ecuator;
- direcția și înălțimea sistemului montan cordiliero-andin;
- succesiunea treptelor de relief dinspre vest spre est (munți, apoi regiuni joase);
- întinderea mare a regiunilor cu înălțimi reduse (câmpii și podișuri erodate);
- curenții oceanici reci din Oceanul Pacific;
- regiunile înghețate (Antarctica și Groenlanda), care „răcesc” întinderile din apropierea acestora.

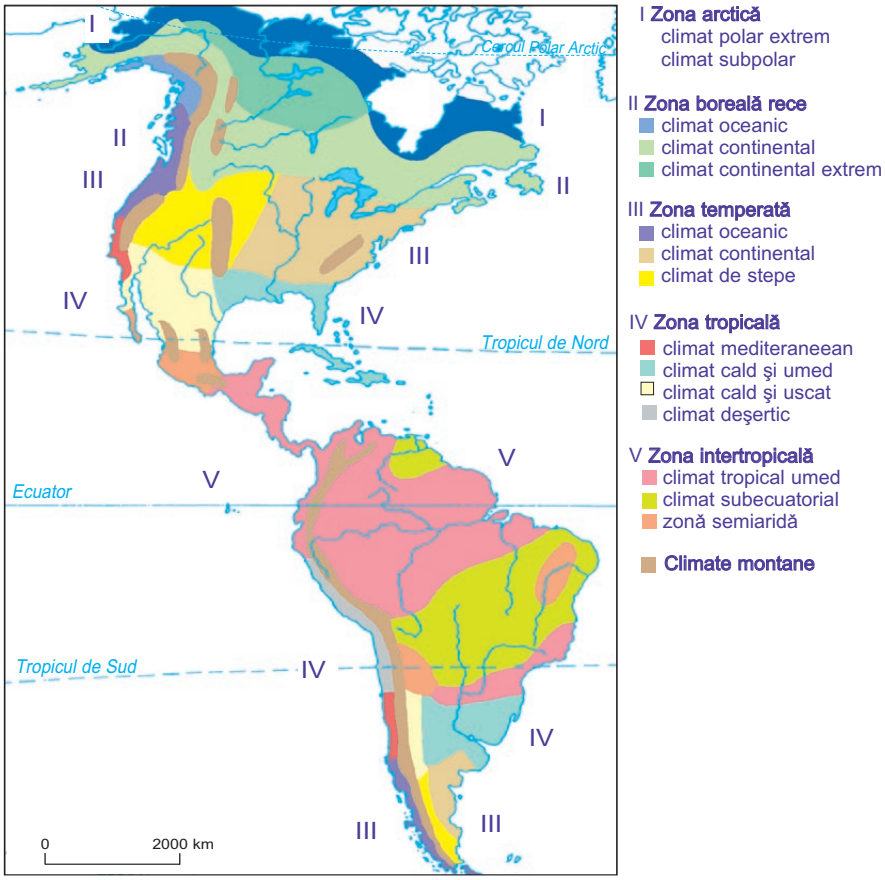

Harta de mai sus prezintă zonele climatice (I–V) și varietăți din interiorul acestor zone. Varietățile sunt rezultatul poziției în cadrul continentului și al reliefului. Dispunerea acestora nu este simetrică față de Ecuator, din cauza formei și a întinderii continentelor.

Aplicații

1. Caracterizați elementele climei (temperaturi, precipitații) caracteristice unei zone de pe harta de mai sus, la alegere, utilizând și hărțile de la pagina anterioară.
2. Descrieți, pe scurt, imaginile de pe această pagină.

Rețineți

• În cazul Americii de Nord și al Americii de Sud, pot fi diferențiați factori care determină clima și factori care o influențează.

• Factorii care determină clima acționează asupra planetei ca întreg și au un caracter latitudinal (zonal).

• Factorii care influențează clima Americii de Nord și Americii de Sud sunt datorați formei și mărimii fiecărui continent, direcției lanțului cordiliero-andin, apropierii de regiunile reci (polare), întinderii și altitudinii unor unități de relief, curenților oceanici etc.

Vocabular

Boreal – nordic.

Izotermă – linie care unește punctele cu aceeași temperatură.

Factori climatici – elemente care determină caracteristicile climei.

Ca efect al combinării acestor factori, clima nu este simetrică în mod riguros. Se regăsesc însă toate tipurile de climă. Acestea sunt însă mai nuanțate. De aceea, zonele de climă redate în harta alăturată sunt ordonate în lungul meridianelor.

Ghețar – Groenlanda

Inundații – America de Nord

Tornadă

Zăpadă

Diferențieri biogeografice

Observați și rezolvați

Urmăriți hărțile alăturate ale Americii de Nord (stânga) și Americii de Sud (dreapta) și pe baza acestora:

1. precizați dacă sunt zone de vegetație prezente doar pe un continent;

2. de ce credeți că depinde întinderea mare a unor zone de vegetație;

3. comparați vegetația celor două continente și explicați:
   - tipul de vegetație cel mai extins din fiecare continent;
   - prezența ghețarilor de calotă doar în America de Nord;
   - poziția pădurilor de conifere;
   - diferențele dintre vegetația zonelor reci de pe cele două continente;
   - extinderea deșerturilor;
   - extinderea mare a pădurii amazoniene.

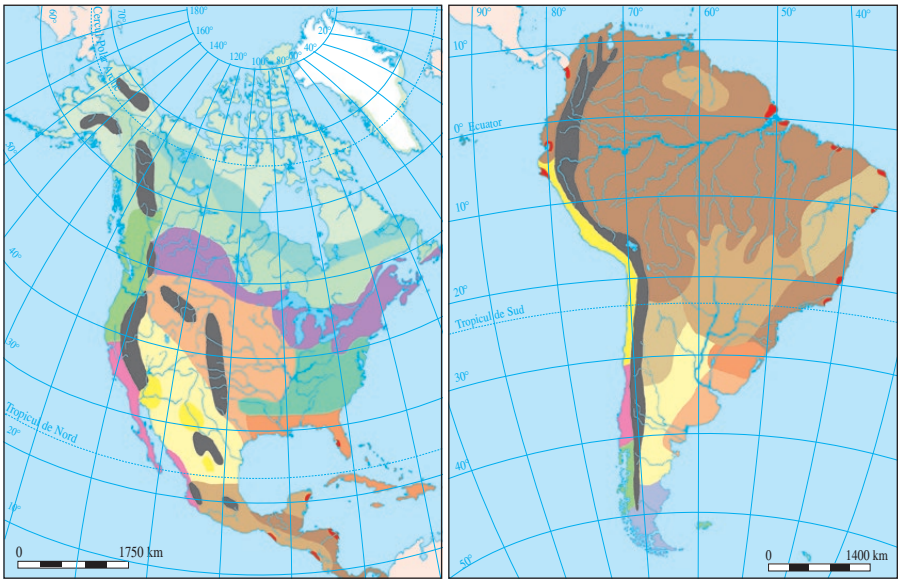

- Ghețari de calotă
- Tundră
- Silvotundră
- Păduri boreale de conifere
- Păduri mixte (de amestec)
- Păduri de foioase
- Păduri subtropicale umede
- Păduri oceanice de conifere
- Vegetație mediteraneeană
- Stepe și prerii
- Vegetație de semideșerturi
- Deșerturi
- Savane
- Păduri ecuatoriale
- Mangrove
- Vegetația munților înalți

- Păduri ecuatoriale
- Savană (llanos, campos)
- Păduri uscate (chaco, caatinga)
- Mangrove
- Deșerturi
- Pădure subtropicală umedă
- Stepă (pampas)
- Savană uscată
- Vegetație mediteraneeană
- Păduri oceanice de conifere
- Silvotundră
- Vegetația munților înalți

Repartiția vegetației naturale în America de Nord și în America de Sud

Pampas în Argentina

Zonele de climă și zonele de vegetație din America de Nord și din America de Sud nu se suprapun în totalitate, din cauza formei și întinderii inegale a uscatului în cele două emisfere. Ca urmare a lățimii mari a continentului nord-american, între paralelele de 40 și 60° lat. N, zonele de climă și de vegetație ocupă suprafețe mai mari, spre deosebire de America de Sud, unde suprafețele situate între aceste limite sunt reduse. Simetria latitudinală remarcată în cadrul continentului african (la vegetație și climă) nu se repetă în mod asemănător pentru America de Nord și America de Sud.

Aplicații

Vegetația Americii de Nord	Animale caracteristice (exemple)	Adaptări ale viețuitoarelor (exemple)
Gheţari	urs-polar, vulpe-polară	
Tundră	ren, antilopă-americană, bou-moscat	
Silvotundră	ren Karibu, bou-moscat, elan	
Taiga	castor, marmotă, urs-grizzly, râs, nurcă, ren, cerb, lynx	
Păduri mixte	urs-brun, raton, urs-negru, jder	
Păduri de foioase	iepure, vulpe, cerb, urs-negru, sconcs	
Stepe și prerii	bizon, rozătoare (popândău, hârciog)	
Păduri ecuatoriale	aligator, crocodil, jaguar, tapir, gorilă, urangutan	

1. Utilizând tabelul de mai sus, realizați următoarele activități:

• Identificați, cu ajutorul internetului, câte un animal din fiecare zonă de vegetație din America de Nord. Descrieți, pe scurt, caracteristicile animalului respectiv (aspect, hrănire, adaptări).

• Menționați adaptările animalelor la condițiile de climă și relief.

Vegetația Americii de Sud	Animale caracteristice (exemple)	Adaptări ale viețuitoarelor (exemple)
Pădure ecuatorială (selvas)	tapir, capibara, furnicar, leneș, jaguar, anaconda, iguană	
Savană umedă (llanos, campos)	jaguar, puma, tatu, porc-sălbatic, nandu	
Deșerturi subtropicale	reptile, insecte	
Stepă (pampas)	cerb-de-pampas, lama, puma, oposum, nandu	
Savană	reptile, rozătoare, sconcs, nandu	
Vegetație montană	lama, condor, alpaca	

2. Notați, într-un tabel asemănător celui de mai sus, adaptările unor viețuitoare la condițiile de climă și hidrografie. Menționați condițiile care au determinat fiecare adaptare.

Rețineți

• Există o legătură strânsă între zonele climatice și zonele de vegetație, deoarece clima determină vegetația.

• Animalele caracteristice au o răspândire mai largă decât zonele climatice și de vegetație, ca rezultat al posibilităților de deplasare.

• Atât plantele, cât și animalele prezintă anumite adaptări, ca rezultat al modificării condițiilor de climă.

Vocabular

Caatinga – formațiune vegetală din America de Sud, formată din ierburi și arbuști joși.

Pampas – formațiune ierboasă caracteristică Americii de Sud, asemănătoare preriilor și stepelor, cu arbuști rari.

Prerie – formațiune vegetală reprezentată predominant de ierburi, care ocupă zonele joase din Podișul Preriilor, unde trăiau efective mari de bizoni.

Anaconda

Aflați mai multe

Galapagos, insulă (aparținând statului Ecuador) situată pe Ecuator, în largul Oceanului Pacific, la aproape 1 000 km de țărm, este cunoscută prin specii de animale care trăiesc aici, în condiții de izolare. Cea mai cunoscută specie o reprezintă iguana, o reptilă de dimensiuni mijlocii, care trăiește pe stâncile din jurul insulei, încălzindu-se la soare. Se scufundă în apa oceanului, pentru a-și procura hrana. Ca aspect, seamănă cu *Stegosaurus*, dispărut de pe Pământ în momentul în care au avut loc schimbări radicale ale mediului. Datorită situării pe Ecuator și căldurii emanate din interiorul Pământului (insula fiind o regiune vulcanică, activă și în prezent), iguana-de-Galapagos nu a suferit adaptări majore, deoarece clima nu s-a schimbat foarte mult.

Iguană în Galapagos

Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)

Observați și rezolvați

Analizați datele din tabelul alăturat și precizați:

1. cu cât a crescut (între anii 2008 și 2022) populația fiecărui continent menționat în tabel;

2. cu cât a crescut populația Americii de Nord, a Americii de Sud și a celor două continente luate împreună;

3. comparați creșterea populației Americii de Sud și a Americii de Nord (separat și luate împreună) cu populația Asiei;

4. cum explicați aceste creșteri diferite;

5. comparați creșterea densității populației din aceste continente.

Continente	Populația (mil. loc.)		Creșterea populației (mil. loc.)	Densitatea populației (loc./km²)	
	2008	2022		2008	2022
America de Nord (și Centrală)	523	591	66	22	24
America de Sud	380	430	50	21	24
Europa	711	723	12	69	70
Asia	4 040	4 700	660	91	105
Africa	948	1 383	435	31	46

Evoluții demografice comparative

Diversitatea umană este rezultatul cunoașterii și populării acestor două continente de-a lungul timpului. Populația celor două continente a crescut în cursul ultimului deceniu cu peste 100 de milioane de locuitori, depășind împreună cu puțin 1 miliard de persoane. Repartiția populației arată influența marilor descoperiri geografice, când grupuri umane de pe alte continente au venit pe teritoriul Americii de Nord și Americii de Sud (locuite inițial de popoare precolumbiene).

Diversitatea etnică pune în evidență principalele popoare care au avut un rol important în popularea continentelor (spanioli, portughezi, englezi, irlandezi, germani, francezi).

Cele două continente au avut o creștere demografică relativ redusă în raport cu Asia și Africa, dar mai ridicată decât a Europei. Diversitatea umană se referă la limbile vorbite, la caracteristicile etnice, religiile predominante și, într-o formă sintetică, la elementele de cultură.

În cazul Americii de Sud există o puternică influență a culturii populare pe care au avut-o și o păstrează populațiile aborigene.

Știați că?

Popularea celor două continente s-a realizat dinspre Asia, relativ recent la scara istoriei (începând cu aproape 40 000 de ani în urmă).

Trecerea din Asia spre nordul Americii de Nord (Alaska) s-a realizat prin traversarea Strâmtorii Bering.

Construcții aztece

Portofoliu

Identificați elemente specifice ale culturii populațiilor din cele două continente. Utilizați cunoștințe dobândite la alte discipline și informații multimedia pentru a realiza o prezentare de cel mult o jumătate de pagină, pe care să o adăugați la portofoliu. Aveți în vedere, printre altele, culturile învățate la orele de istorie: cultura maya, cultura incașilor, a aztecilor etc.

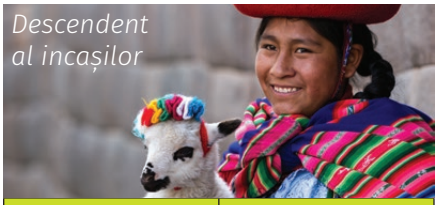

Limbi vorbite	Nr. persoane (mil. loc.)
Spaniolă	380
Engleză	330
Portugheză	240
Franceză	20
Alte limbi	50

Diversitatea lingvistică (limbi oficiale și limbi vorbite)

Țara	Catolicism (%)	Protes-tantism (%)
Argentina	76	8
Bolivia	78	16
Brazilia	65	21
Canada	40	6
Chile	67	16
Columbia	80	11
Mexic	82	8
SUA	21	46
Venezuela	84	16

Diversitate confesională. Ponderea (%) religiilor creștine în totalul populației unor țări

Aplicații

1. Explicați diversitatea lingvistică prin originea populației venite din Europa, după descoperirile geografice.
2. Redați, în 3–5 idei principale, diversitatea etnică, lingvistică și confesională a Americii de Nord și a Americii de Sud.
3. Comparați cele două continente, din punct de vedere al acestei diversități.

Rețineți

• Populația Americii de Nord și a Americii de Sud a avut o creștere numerică mai mică decât cea a Africii și Asiei.

• Diversitatea etnică reflectă influența predominantă pe care au avut-o englezii, spaniolii și portughezii. În cazul unor state mici există și o contribuție a altor populații (italieni, francezi, populații slave, greci, evrei, japonezi, chinezi și coreeni).

• Există grupuri umane provenite din amestecul de populații, cum ar fi metișii, mulatrii și creolii.

• În ceea ce privește diversitatea lingvistică, predomină trei limbi europene: spaniolă, engleză și portugheză, dar se vorbesc și alte limbi, inclusiv ale locuitorilor aborigeni.

• Diversitatea confesională evidențiază predominarea religiilor creștine (catolicism, protestantism), dar există și alte grupuri confesionale mai mici (iudaism, islamism, confesiuni neoprotestante, hinduism, budism).

• Diversitatea culturală reprezintă o sinteză a unor grupuri umane diferite, suprapuse populației aborigene. Aceasta consemnează, de asemenea, elemente referitoare la construcții, opere literare și artistice, mod de viață etc.

Vocabular

Aborigen – termen utilizat pentru a desemna populația originară a Americii de Nord și de Sud care a locuit aceste continente înainte de venirea europenilor.

Incași – populație aborigenă care a construit o civilizație și o cultură avansate pe platourile andine din America de Sud.

Metis – persoană provenită din amestecul populațiilor aparținând unor grupe etnice diferite.

Precolumbian – element, construcție, cultură, popor sau eveniment anterior descoperirii Americii Centrale de către Columb.

FIGURI UMANE

Identificați elemente de asemănare și deosebire între persoanele din imagini.

Aflați mai multe

Descoperirile geografice au reprezentat momentul de început al cunoașterii și colonizării celor două continente americane.

Vikingii, care au ajuns primii pe țărmurile nord-americane (secolul al X-lea, cu 500 de ani înainte de Columb), nu au influențat popularea continentelor.

Se consideră că descoperirile lui Cristofor Columb reprezintă momentul inițial al cunoașterii Americii Centrale.

Un rol important în cercetarea Americii de Sud l-a avut Amerigo Vespucci. Continentul sud-american a fost ulterior parcurs de Francisco Pizarro, care a ajuns și în regiunile locuite de incași.

Harta politică și contraste teritoriale între state

Harta politică a Americii de Nord și Centrale

Harta politică a Americii de Sud

Observați și rezolvați

Urmărind hărțile de mai sus:

1. denumiți și localizați cele mai întinse trei state (cu capitalele lor);

2. denumiți 6–7 state din cele două continente care au ieșire la ambele oceane;

3. denumiți două state care nu au ieșire la mare;

4. denumiți 3–4 state insulare mici;

5. descrieți pe scurt imaginile de la pagina următoare;

6. Groenlanda este un stat?

Harta politică a Americii de Nord și Centrale cuprinde 22 de state, două foarte întinse (Canada și SUA), un stat mijlociu (Mexic) și mai multe state mici, situate pe continent (Nicaragua, Honduras etc.) sau pe insule (Cuba, Costa Rica etc.).

Harta politică a Americii de Nord și Centrale este rezultatul unor procese de colonizare, expansiune și apoi de dobândire a independenței, care au avut loc din sec. al XVIII-lea până la începutul sec. al XX-lea. Formarea unor state independente mici, din regiunea Antilelor, a avut loc până în sec. al XX-lea. Cel mai cunoscut exemplu de colonizare și expansiune l-a reprezentat formarea Statelor Unite ale Americii (de la est spre vest), printr-un proces complex de extindere, conflicte, cumpărări de terenuri și anexări, începând din 1783 până în 1853.

Harta politică a Americii de Sud cuprinde 13 state, formate inițial pe baza unor înțelegeri între Spania și Portugalia. Astfel, portughezii urmau să ocupe jumătatea de est, iar spaniolii, partea de vest.

Mexic, stațiunea Cancun

Guatemala, vulcan activ

Aplicații

Comparați două state (A, B), la alegere, câte unul din fiecare continent. Aveți în vedere caracteristicile din tabelul de mai jos. Realizați un tabel asemănător, în care să notați, pe scurt, aceste caracteristici. Utilizați hărțile și tabelele din manual, precum și din alte surse.

Caracteristici	Statul A	Statul B
Poziția și localizarea		
Suprafața		
Populația		
Capitala		
Trepte de relief		
Climă		
Vegetație predominantă		
Limbi vorbite		
Religii		
Grupuri etnice		

Rețineți

• Hărțile politice ale Americii de Nord și Americii de Sud consemnează existența a trei state de dimensiuni aproape continentale (Canada, SUA și Brazilia) și trei țări foarte populate (SUA, Brazilia, Mexic). De asemenea, există țări mici ca întindere (Belize, Haiti, Barbados etc.) și foarte puțin populate (Antigua și Barbuda etc.).

• Principalele asemănări între Canada și SUA sunt suprafața comparabilă și limba vorbită predominant. Aceste două state formează America anglo-saxonă.

• America Centrală și America de Sud au ca element comun originea neolatină a limbilor vorbite (spaniolă și portugheză). De aceea, este denumită și America Latină. În Guyana și Trinidad-Tobago se vorbește limba engleză, în teritoriul dependent Guyana Franceză, limba franceză, iar în Surinam, limba olandeză.

• Contrastele teritoriale se referă la mărimea țărilor, caracteristicile naturale, numărul și densitatea populației, resursele naturale, activitățile economice, rolul unor state în lume.

Vocabular

Contrast teritorial – caracteristici referitoare la deosebirile mari între anumite aspecte geografice ale țărilor.

Teritorii dependente – teritorii care aparțin administrativ de alte țări; de exemplu, Groenlanda, Puerto Rico (teritoriu dependent de SUA), Guyana Franceză (teritoriu de peste mări al Franței) etc.

SUA, New York

Brazilia, Rio de Janeiro

Columbia, Bogota

Știați că?

Groenlanda este un teritoriu dependent de Danemarca, în curs de a-și obține independența. Este foarte întins (2,1 mil. km^2), dar extrem de puțin populat (56 000 loc. și 0,03 loc./km^2 densitatea populației).

Forme de aglomerare urbană

Observați și rezolvați

1. Identificați și localizați orașele din tabelul alăturat care au peste 10 milioane de locuitori.

2. Identificați și denumiți orașele cu o populație mai mare de 5 milioane de locuitori.

3. Ce orașe, dintre cele de pe hartă și din tabel, credeți că au perspective de de dezvoltare? Argumentați.

4. Comparați populația orașelor din tabel cu cea a orașului București (cu 2,2 mil. loc.).

Lima

Portofoliu

Alegeți un oraș dintre cele localizate pe hartă.

Realizați o scurtă caracterizare a acestuia, precizând: poziția, condițiile naturale (relief, climă, hidrografie), numărul de locuitori, limba vorbită predominant, importanța. Utilizați hărțile și fotografiile din manual. Consultați și alte surse.

Adăugați această caracterizare la portofoliul vostru.

Harta orașelor din America de Nord și America de Sud

Orașul (aglomerația urbană)	Nr. loc. 2022 (mil.)	Statul
Ciudad de Mexico	21,8	Mexic
Sao Paulo	20,7	Brazilia
New York	19,6	SUA
Buenos Aires	14,0	Argentina
Los Angeles	12,9	SUA
Lima	12,2	Peru
Rio de Janeiro	11,8	Brazilia
Chicago	9,5	SUA
Bogota	8,9	Columbia
Santiago	8,4	Chile
Dallas	8,0	SUA

Aglomerații urbane (2022)

Pe cele două continente, fenomenul urban are anumite tradiții. Au fost construite orașe cu fizionomii distincte de către populațiile precolumbiene (maya, incași și azteci).

Orașele Sao Paulo, Ciudad de Mexico și New York sunt printre cele mai mari orașe ale planetei.

Aglomerațiile urbane se formează prin extinderea teritoriului orașelor existente (îndeosebi a orașului cel mai mare) și prin asocierea orașelor (aglomerații).

În America de Sud există în prezent un fenomen de creștere accelerată a unor orașe: Santiago, Bogota, Lima, Caracas.

SUA – Sistemul de metropole și megalopolisul american

Orașe	Populație (mil. loc.)
New York	19,6
Washington	6,4
Boston	4,8
Baltimore	2,8
Philadelphia	6,2
Hartford	0,2
Total	**40,0**

Metropole și orașe ale megalopolisului american

Boston

Philadelphia

Baltimore

Aplicații

1. Enumerați orașele megalopolisului american de pe coasta nord-estică, de la sud la nord.
2. Precizați factorii care duc la asocierea orașelor în spațiu sub forma aglomerațiilor urbane și a megalopolisului.
3. Precizați influența aglomerațiilor urbane asupra mediului înconjurător.

Rețineți

- Forma elementară de urbanizare este orașul propriu-zis, individualizat spațial.
- Aglomerațiile urbane provin din creșterea populației, gruparea în teritoriu a orașelor și apropierea dintre acestea.
- Megalopolisul este forma cea mai complexă de concentrare urbană, fiind alcătuit din aglomerații, orașe mari și orașe mici pe o suprafață individualizată.
- Partea de nord-est a SUA este considerată un megalopolis.

Aflați mai multe

La începuturile sale, New York s-a numit New Amsterdam. Cel mai mare oraș al SUA a atras în trecut, dar și acum, locuitori din alte regiuni și continente, fiecare cu propria limbă.

Deși nu este capitală, New York este considerat unul dintre cele mai importante orașe din lume, un punct de convergență și de atracție, în care o componentă principală o are funcția bancară și comercială. Aici se află sediul Organizației Națiunilor Unite.

Diferențieri economice regionale

Observați și rezolvați

Urmăriți hărțile alăturate și pe baza acestora:

1. precizați unde sunt localizate resursele de petrol;

2. comparați resursele din America de Nord (și Centrală) cu cele din America de Sud, identificând câte două asemănări și două deosebiri între acestea;

3. localizați cele mai extinse suprafețe ocupate de culturi agricole în cele două continente și explicați de ce sunt situate în acele regiuni;

4. explicați de ce agricultura din SUA are un randament foarte mare;

5. prezentați 3–4 resuse regenerabile din cele două continente.

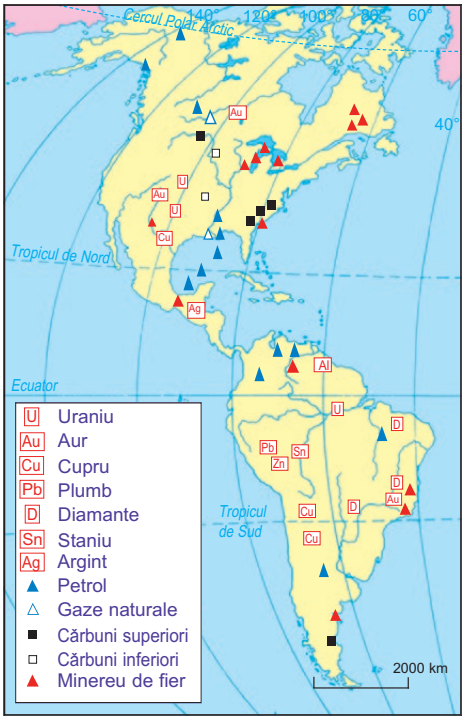

Utilizarea terenurilor

Resursele naturale

Aplicații

Analizați datele din tabelul de mai jos.

Produse agricole	State (și locul lor mondial)
Grâu	SUA (3), Canada (7), Argentina (9)
Porumb	SUA (1), Brazilia (3), Mexic (6)
Soia	Brazilia (1), SUA (2), Argentina (3)
Cafea	Brazilia (1), Columbia (4), Honduras (5)

1. Pe baza acestor date, comparați produsele obținute în America de Nord cu cele din America de Sud.

2. Menționați ce alte culturi agricole există în cele două continente.

Principalele resurse sunt: petrol, cărbuni, gaze naturale, minereuri feroase și neferoase. Cantități mari de petrol se găsesc în jurul Golfului Mexic, Alaska și nordul continentului sud-american. Minereuri de fier se extrag din Brazilia, zona Marilor Lacuri și Peninsula Labrador. America de Sud are rezerve importante de minereuri neferoase (în Podișul Braziliei și Munții Anzi), precum și resurse de diamante și uraniu.

Anumite plante de cultură (porumb, cartof, arborele-de-cacao), care își au originea pe aceste continente, au o răspândire largă.

Repartiția resurselor naturale a influențat existența unor activități industriale. America de Nord și America de Sud prezintă diferențieri ale repartiției terenurilor arabile și ale agriculturii. Se practică o agricultură comercială (în nord), dar și o agricultură de subzistență (în America Latină).

Pe cele două continente americane există diferențieri regionale evidente. Regiunile de exploatare a cărbunilor și petrolului din America de Nord au dus la formarea concentrărilor industriale. În America de Sud observăm o concentrare mai mare a industriilor în apropierea regiunilor de exploatare a minereurilor de fier (Brazilia).

Concentrări industrial

1. Sudul Canadei
2. Vestul Canadei
3. Megalopolisul american
4. Marile Lacuri
5. Centru
6. Ohio
7. Appalachi
8. Golful Mexic
9. Pacific (Vestul American)
   a. Seattle;
   b. San Francisco;
   c. Los Angeles
10. Mexic
11. Sud-estul Braziliei (Belo Horizonte – Sao Paolo)
12. La Plata (Buenos Aires)

Exploatarea petrolului din Golful Mexic

Aplicații

1. Denumiți și localizați concentrările industriale, redate pe harta de mai sus.
2. Explicați repartiția geografică a acestor concentrări.
3. Prezentați, pe scurt, specificul a două concentrări industriale, la alegere. Utilizați datele și hărțile din manual, precum și alte mijloace de informare.

Rețineți

• Spre deosebire de America de Nord unde industria este foarte dezvoltată, America de Sud are o dezvoltare modestă, fiind concentrată mai ales în Brazilia.

• Căile de comunicație terestră sunt foarte importante pentru continentul nord-american (SUA deține 40% din rețeaua feroviară mondială), iar porturile principale, situate în ambele continente, au o intensă activitate comercială și de transport.

• SUA și Canada au agricultură comercială dezvoltată, iar celelalte țări, în mod predominant, o agricultură de subzistență.

• SUA este cea mai mare producătoare de porumb, grâu, iar Brazilia este principala producătoare de cafea și soia.

• SUA au în prezent o economie mai dezvoltată în raport cu celelalte țări, fiind totodată cea mai dezvoltată la nivel mondial.

Vocabular

Agricultura comercială – agricultură de înalt randament, în care produsele agricole sunt destinate atât consumului intern, cât și exportului.

Agricultură de subzistență – agricultură cu randament redus și mecanizare slabă, care satisface parțial necesitățile de produse alimentare ale populației.

Aflați mai multe

În SUA, aproximativ 4% din populație (reprezentată de fermieri) asigură produse agricole de bază pentru întreaga populație a țării, dar și pentru locuitori de pe alte continente.

America de Nord și America de Sud reprezintă, în ultimii ani, regiuni de mare interes turistic: Munții Stâncoși, Fluviul Colorado, Insulele din Marea Antilelor, regiuni litorale (Miami, Rio de Janeiro), urmele civilizațiilor maya, aztece și incașe, marile orașe nord-americane cu arhitectură modernă, muzee, locuri de distracție (Disney World, Florida) sau orașe cu un anumit specific cultural și social (Las Vegas, Hollywood).

Templu maya

Activitate de grup

Realizați, împreună cu alți colegi, grupe de câte trei elevi. Fiecare grupă va alege o regiune de interes turistic (dintre cele de mai sus, sau altă regiune din cele două continente), asupra căreia va realiza o documentare, folosind surse diferite. Prezentați elementele de importanță turistică, recomandându-le și altor colegi.

STUDIU DE CAZ

Particularități geografice ale unor state

Suprafața: 9 369 417 km²
Populația: 333 287 557 loc. (2022)
Capitala: Washington

Canionul Colorado

Plajă în Hawai

STATELE UNITE ALE AMERICII

Poziție Statele Unite ale Americii cuprind o parte continentală, Alaska și arhipelagul Hawaii. Ca stat federal, este format din 50 de state componente (48 pe continent, la care se adaugă Alaska și Hawaii).

Caracteristici naturale SUA, ca rezultat al întinderii și poziției sale, sintetizează caracteristicile naturale principale ale continentului nord-american.

• Partea de est cuprinde munți foarte vechi (Appalachi), asemănători munților din nordul Europei (Alpii Scandinaviei și munții Scoției).

• În centru se întinde o zonă formată din podișuri (Podișul Ohio, Podișul Missouri și Podișul Preriilor), care înconjoară Câmpia Mississippi, străbătută de fluviul cu același nume și de afluenții săi.

• În partea de vest, mai înaltă, se întinde sistemul montan nord-american, format din două aliniamente (Munții Stâncoși, în est și

Observați și rezolvați

Urmăriți harta alăturată și, pe baza acesteia, precizați:

1. dispunerea marilor unități de relief;
2. limitele, oceanele și mările înconjurătoare;
3. localizarea fluvului Mississippi și a afluenților principali ai acestuia;
4. localizarea podișurilor interioare.

munții Coastelor, Cascadelor și Sierra Nevada, în vest). Între aceste aliniamente montane există două podișuri: Podișul Marelui Bazin și Platoul Colorado.

• În Alaska, sistemul cordilier nord-american se curbează spre vest, continuându-se în Asia. Aici se află cele mai mari înălțimi din SUA (Vf. McKinely, 6 194 m).

• Insulele Hawai au un relief vulcanic și înălțimi care depășesc 4 000 m (Mauna Kea, 4 205 m), Mauna Loa (4 170 m).

În raport cu întinderea teritoriului, Statele Unite ale Americii au zone climatice și de vegetație corespunzătoare poziției sale geografice.

Rețeaua hidrografică este formată din fluvii importante (Mississippi, Colorado, Columbia, Rio Grande). În nordul părții continentale se întind Marile Lacuri (Lacul Superior, Michigan, Huron, Erie și Ontario), iar în Alaska, fluviul Yukon.

Elemente de geografie umană Populația actuală a SUA s-a format din amestecul populațiilor indigene cu locuitori veniți din Europa (irlandezi, englezi, germani, italieni, spanioli, greci), din Africa (îndeosebi locuitori din zona Golfului Guineei) și din Asia (japonezi și chinezi). În SUA trăiește și o importantă comunitate de evrei.

Populația urbană deține peste 80% din totalul populației.

Există 120 de orașe cu o populație mai mare de 100 000 de locuitori. 10 dintre acestea au peste 5 milioane de locuitori (New York are 19,6 mil. loc. și Los Angeles 12,9 mil. loc.), iar 30 de orașe au o populație între 1 și 5 milioane de locuitori. Partea de nord-est a SUA formează megalopolisul american.

Resursele naturale principale sunt: minereurile neferoase, uraniu, petrol, gaze naturale și cărbuni. Energia electrică este obținută în centrale atomoelectrice (1/3 din energia atomoelectrică a lumii), dar și din hidroenergie, energie solară și energie eoliană. SUA este un mare exportator de produse agroalimentare. Are o extinsă rețea de transporturi, cuprinzând: transporturi feroviare, autostrăzi, transporturi aeriene (cu 1/3 din totalul mondial – Atlanta, cel mai mare aeroport din lume), transporturi maritime, fluviale și transportul prin conducte. SUA reprezintă o regiune de mare atracție turistică.

Rolul SUA în lume Deși ponderea în realizarea unor produse industriale s-a diminuat în ultimii ani, SUA rămâne, din multe puncte de vedere, principala putere economică, având comerțul dezvoltat și resurse financiare deosebite. Este, de asemenea, principala putere militară din lume, asigurând o stabilitate la nivel mondial. Statele Unite se confruntă cu o serie de probleme noi, cum ar fi migrația internațională.

Aplicații

Sintetizați cele mai importante elemente prezentate în textul de mai sus, identificând și notând 8–10 idei principale.

Delta fluviului Mississippi

Chicago

Miami

Activitate de grup

Organizați-vă în grupe de câte 2–3 elevi.

1. Analizați o hartă a SUA, pe care sunt trasate limitele, denumirile și capitalele statelor componente. Notați denumirile statelor și capitalele acestora. Alegeți câte două state și realizați o documentare asupra specificului acestora. Prezentați informațiile obținute.

2. Realizați câte o scurtă prezentare geografică a fiecărei imagini din cele două pagini, precizând localizarea și 2–3 caracteristici principale.

Suprafața: 9 897 170 km²
Populația: 39 566 248 loc. (2022)
Capitala: Ottawa

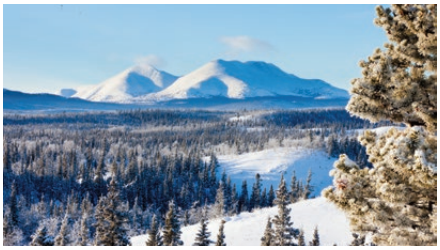

Taiga

Montreal

Fluviul Sfântul Laurențiu

CANADA

Poziție Canada este situată în partea de nord a continentului nord-american, cuprinzând un spațiu continental și Arhipelagul Arctic.

Caracteristici naturale Canada conservă unul dintre cele mai vechi nuclee continentale (format din Scutul Canadian și Podișul Labrador). Arhipelagul Arctic a fost acoperit cu ghețari care au creat fiorduri. Relieful cuprinde o regiune montană, în vest, un podiș (Pod. Preriilor), în centru și câmpii litorale, în nord. Lacurile glaciare (Lacul Urșilor, Sclavilor, Winnipeg), împreună cu cele situate între Canada și SUA, marchează limita calotei glaciare din timpul Cuaternarului. În estuarul fluviului Sfântul Laurențiu se înregistrează maree înalte. Pe cea mai mare întindere are un climat rece, iar insule din arhipelagul arctic (Ellesmere, Baffin) păstrează ghețari.

Elemente de geografie umană Canada, deși este al doilea stat ca întindere din lume, este puțin populată (loc 37 pe glob), densitatea fiind de 4 loc./km². Este un stat federal (cu 13 state componente) cu două comunități: una de limbă engleză și una de limbă franceză (ambele limbi sunt oficiale). Principalele aglomerații urbane sunt menționate în tabelul alăturat.

Aglomerații urbane	Populație (mil. loc.)
Toronto	6,7
Montreal	4,4
Vancouver	2,8
Calgary	1,6
Edmonton	1,1
Otawa	1,4

Populația acestor aglomerații urbane reprezintă aproape ½ din populația țării.

Canada este cunoscută prin resurse importante de minereu de fier, cărbuni, petrol, gaze naturale, uraniu, aur și diamante.

Industriile, moderne și diversificate, sunt concentrate în aglomerațiile urbane și în jurul marilor orașe.

Canada este un important producător de grâu și de orz.

Acest stat are, de asemenea, o activitate importantă de exploatare a pădurilor și de prelucrarea lemnului.

Rolul Canadei în lume Canada, stat foarte întins, cu resurse bogate și economie modernă, reprezintă un model de dezvoltare economică și are o prezență mondială vizibilă, chiar dacă este puțin populată.

Aplicații

1. Analizați harta fizică a Canadei și identificați: insule înconjurătoare, fluvii, mări și golfuri.
2. De asemenea, utilizând hărți ale climei și vegetației Americii de Nord, precizați caracteristicile acestor două elemente pe teritoriul Canadei.
3. Liniile trasate pe suprafața Groenlandei arată grosimea gheții în metri. Cum se modifică aceasta de la centru spre margini? Cum explicați acest lucru?

Amazonia

Brasilia

Suprafața: 8 510 416 km²
Populația: 203 062 512 loc. (2022)
Capitala: Brasilia

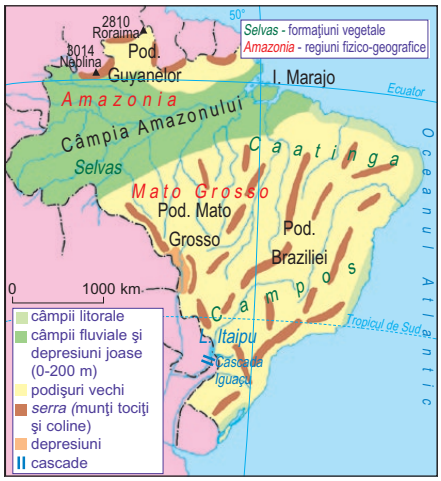

Hidrocentrala Itaipu

Belo Horizonte

BRAZILIA

Poziție Brazilia ocupă aproape jumătate din suprafața Americii de Sud, fiind situată în partea de est a acesteia, cuprinzând Podișul Braziliei (integral) și Amazonia (cea mai mare parte). Are un țărm foarte lung, situat spre Oceanul Atlantic.

Caracteristici naturale Podișul Braziliei, împreună cu Podișul Guyanelor (situat în nord) reprezintă două fragmente ale vechiului continent sudic Gondwana. Podișul Braziliei, erodat timp îndelungat, prezintă aliniamente ale foștilor munți, numite serra. În vestul acestuia se află Podișul Mato Grosso, unde trăiesc populațiile aborigene. Întinderea teritoriului brazilian cuprinde mai multe formațiuni vegetale, cum ar fi: selvasul (în Amazonia), caatinga și campos.

Elemente de geografie umană Brazilia este una dintre puținele țări de pe glob cu poziții apropiate ale suprafeței (loc 5 mondial) și populației (loc 7 mondial) și este cea mai populată țară de limbă portugheză din lume. Existența statului este rezultatul unei înțelegeri între spanioli și portughezi, prin care portughezii au explorat și colonizat partea de est a Americii de Sud. S-au adăugat în timp populații venite din Africa. Numărul de locuitori este rezultatul unei creșteri recente. Principalele aglomerații urbane (în anul 2022) sunt menționate în tabelul alăturat. Orașele braziliene au o arhitectură modernă, dar și suburbii suprapopulate (favelas).

Aglomerații urbane	Populație (mil. loc.)
Sao Paulo	20,7
Rio de Janeiro	11,8
Belo Horizonte	4,9
Brasilia	3,8
Porto Alegre	3,7
Salvador	3,3

Brazilia este o țară cu resurse importante de fier, uraniu, diamante, aur, minereuri neferoase, cărbuni, păduri întinse (selvas) și hidroenergie. Dintre activitățile industriale, se remarcă producția foarte mare de energie electrică, hidroenergia reprezentând mai mult de jumătate. Este cunoscută prin producții semnificative la nivel mondial de oțel, automobile, energie electrică, aluminiu și cafea (loc 1 mondial, cu 1/3 din producție).

Rolul Braziliei în lume Sao Paulo este unul dintre cele mai mari orașe din lume, Brazilia este un exportator important de minereuri și cafea. Fiind cea mai mare țară de limbă portugheză, continuă promovarea acesteia în lumea contemporană.

Aplicații

1. Analizați harta fizică a Braziliei, precum și alte hărți și localizați marile unități de relief și principalele fluvii.

2. De asemenea, utilizând hărți ale climei, vegetației și economiei Americii de Sud, precizați caracteristicile acestor elemente pe teritoriul Braziliei.

PROIECT

America de Nord și America de Sud

Mexic

Aborigeni, Podișul Mato Grosso

Activitate de grup

Aveți în vedere următorul tabel cu state din America de Nord (și Centrală) și din America de Sud, câte 7 state din fiecare continent.

Statul	Suprafața (km²)	Populația (mil. loc.)	Capitala
Haiti	27 060	11,6	Port-au-Prince
Argentina	2 780 400	46,0	Buenos Aires
Cuba	109 900	11,1	Havana
Bolivia	1 098 600	12,0	La Paz și Sucre
Republica Dominicană	48 300	10,7	Santo Domingo
Chile	756 100	20,0	Santiago și Valparaiso
Jamaica	10 990	2,8	Kingston
Columbia	1 141 800	51,7	Bogota
Guatemala	109 000	17,4	Guatemala
Peru	1 285 200	33,4	Lima
Mexic	1 964 400	127,5	Ciudad de Mexico
Uruguay	176 210	3,5	Montevideo
Nicaragua	130 400	6,4	Managua
Venezuela	916 450	33,4	Caracas

1. Formați grupe de câte 2 elevi. Fiecare grupă va alege unul dintre aceste state.

Argentina, lac glaciar în Anzi

Bogota, capitala Columbiei

2. Realizați o caracterizare geografică a statului ales, notând pe o pagină separată:

a. unul dintre elevi: poziția, localizarea, vecinii, suprafața, capitala; caracteristici naturale (relieful predominant, hidrografia, tipul de climă, vegetația predominantă);
b. celălalt elev: elemente de geografie umană (populația, densitatea populației, orașele principale, resurse naturale, activități economice).

3. Identificați 3–4 caracteristici geografice și 2–3 motive pentru a vizita statul respectiv.

4. Reuniți cele două părți (realizate de fiecare elev) într-o scurtă prezentare geografică. Notați pe scurt, pe cel mult o pagină, constatările principale.

Pentru această activitate, documentați-vă din surse diferite, hărți și imagini din manual, atlase, site-uri cu informații geografice, cărți sau reviste.

5. Prezentați pe scurt, la sfârșitul orei, în cel mult un minut, două caracteristici principale și un motiv pentru a cunoaște mai bine statul respectiv.

După fiecare prezentare, câte un elev din celelalte grupe va formula o întrebare, la care trebuie să i se răspundă imediat. Pe măsura prezentării statelor, un coleg care se oferă (sau este numit de profesor) va completa un tabel asemănător celui de mai jos.

Statul	Un motiv pentru a-l cunoaște mai bine

(Tabelul va continua cu celelalte state.)

Havana, capitala Cubei

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulare

Cele două continente luate ca întreg au cea mai mare întindere în latitudine, de la nord la sud.

Suprafețele de uscat formează două continente, America de Nord (cuprinzând și America Centrală) și America de Sud, comparabile ca întindere cu celelalte continente ale planetei noastre.

Ca rezultat al dispunerii în latitudine, se întâlnesc aproape toate tipurile de climă și zonele biogeografice. Acestea nu au simetrie latitudinală (ca în cazul Africii), din cauza configurației continentelor.

Înainte de venirea europenilor, au existat civilizații precolumbiene (maya, aztecă și incașă), care au construit orașe, temple și au avut calendare proprii.

Trei grupuri de populații europene au avut o influență mai mare: englezii și irlandezii (în nord), spaniolii (în America Centrală și de Sud) și portughezii (în Brazilia).

America de Nord (anglo-saxonă) se continuă cu o parte centrală (America Centrală), cu populații predominant de origine hispanică.

În America de Sud o parte a populației este de origine portugheză (Brazilia), iar alta hispanică. Marile metropole din America de Nord și din America de Sud (Sao Paulo, Ciudad de Mexico, New York, Buenos Aires, Los Angeles) sunt printre cele mai mari aglomerații din lume.

Atât America de Nord, cât și America de Sud au spații întinse, relativ greu accesibile, utilizate încă insuficient (Amazonia, Patagonia, Mato Grosso, insulele arctice, nordul continental al Canadei).

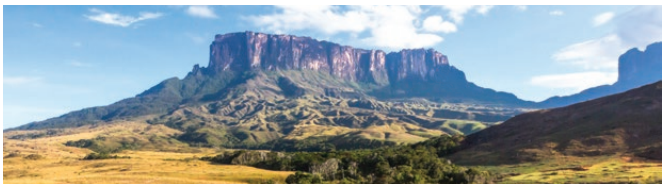

Muntele Roraima, Podișul Guyanelor

Evaluare

I. Identificați răspunsul corect, notând litera corespunzătoare acestuia.

1. Cel mai mare oraș din emisfera nordică din cele două continente este:
   a. Buenos Aires; c. New York;
   b. Ciudad de Mexico; d. Sao Paulo.

2. Formațiunea vegetală ierboasă principală din America de Nord se numește:
   a. campos; c. prerie;
   b. pampas; d. stepă.

3. Nu are ieșire la mare statul:
   a. Bolivia; c. Mexic;
   b. Columbia; d. Peru.

4. Cel mai mare aeroport din cele două continente, după traficul anual de pasageri, este situat la:
   a. Atlanta; c. Chicago;
   b. Brasilia; d. Miami.

5. Cel mai populat stat din America Latină este:
   a. Argentina; c. Columbia;
   b. Brazilia; d. Mexic.

6. Efectuând prima călătorie în jurul lumii, Magellan a trecut din Oceanul Atlantic în Oceanul Pacific prin:
   a. Canalul Panama;
   b. Oceanul Arctic;
   c. Strâmtoarea Drake (între Insula Țara de Foc și Antarctica);
   d. Strâmtoarea Magellan.

7. Are ieșire atât la Oceanul Atlantic, cât și la Oceanul Pacific:
a. Brazilia;
b. Columbia;
c. Peru;
d. Venezuela.

8. Canada și SUA au în comun, printre altele:
a. Câmpia Mississippi;
b. Lacul Michigan;
c. Munții Stâncoși;
d. Peninsula Labrador.

9. Cel mai mare oraș din emisfera sudică, dintre cele de mai jos, este:
a. Brasilia;
b. Ciudad de Mexico;
c. New York;
d. Rio de Janeiro.

10. Selvasul, caatinga și camposul sunt:
a. asociații de vegetație;
b. câmpii;
c. podișuri.
d. zone de climă;

10 x 2 puncte = 20 de puncte

II. Completați propozițiile de mai jos cu termenii potriviți, astfel încât informația să fie corectă și completă. Notați, pe o pagină separată, termenul corespunzător fiecărei cifre.

Al doilea stat din lume ca suprafață este ..... (1)..... . În partea de nord-est a Americii de Nord se află cea mai întinsă insulă din lume, denumită.....(2).....Fluviul Amazon se varsă în Oceanul .....(3)..... Țara de Foc este o insulă care se află în partea de sud a continentului .....(4)..... . În vestul acestui continent se înalță Munții ..... (5)..... .

5 x 4 puncte = 20 de puncte

III. Aveți în vedere următorii termeni: *Amazon, Podișul Braziliei, Gondwana, Munții Anzi, vulcani.* Realizați un text de cel mult 4–5 rânduri în care, folosind toți termenii de mai sus, să prezentați caracteristici ale celor două continente.

5 x 4 puncte = 20 de puncte

IV. Explicați, pe scurt, întinderea mare a pădurii ecuatoriale din America de Sud (selvas) în bazinul Amazonului. Prezentați două cauze ale acestei constatări.

2 x 5 puncte = 10 puncte

V. Explicați, pe scurt, formarea lacurilor glaciare din America de Nord, precizând două elemente ale acestui fenomen.

2 x 5 puncte = 10 puncte

VI. Identificați răspunsurile corecte, încercuind litera corespunzătoare acestora.

1. Megalopolisul american are în partea sa centrală aglomerația urbană:
a. Boston;
b. Chicago;
c. New York;
d. Washington.

2. Groenlanda are cele mai mari asemănări cu:
a. Alpii Scandinaviei;
b. Munții Alpi;
c. Munții Anzi;
d. Munții Stâncoși.

3. Incașii au locuit și au construit orașe în:
a. Munții Anzi;
b. Munții Stâncoși;
c. Podișul Braziliei;
d. Podișul Mexic.

4. Fluviul Amazon, care transportă cel mai mare volum de apă din lume, are la vărsarea în Oceanul Atlantic:
a. un fiord;
b. o deltă;
c. un estuar;
d. un țărm înalt.

5. Engleza și franceza sunt limbi oficiale în:
a. Brazilia;
b. Canada;
c. Mexic;
d. SUA.

5 x 2 puncte = 10 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte
TOTAL TEST = 100 de puncte

Cascada Iguaçu

DACĂ VREȚI SĂ ȘTIȚI MAI MULT

Popularea Americii de Nord și de Sud

În raport cu Africa, Europa și Asia, Americile au fost populate mai târziu. Grupurile umane au ajuns din Asia de nord-est în nord-vestul Americii de Nord (Alaska), traversând Strâmtoarea Bering, situată între cele două continente. Traversarea strâmtorii s-a făcut fie pe uscat (ca rezultat al coborârii nivelului oceanului în timpul glaciațiunii), fie pe un „pod de gheață” (între cele două continente) fie, probabil, cu ajutorul unor ambarcațiuni.

Popularea Americii s-a realizat de la nord la sud, într-un interval de timp cuprins între 35 000 și 15 000 de ani. Se poate observa o asemănare între aspectul mongoloid al oamenilor din America de Nord și de Sud cu cei din Asia. La venirea europenilor, locuitorii pe care i-au găsit aici au fost denumiți amerindieni (adică „indieni din America”).

Partea de nord-est a Americii de Nord (inclusiv insulele arctice și Groenlanda) a fost populată cu 4 000–5 000 de ani în urmă, locuitorii fiind denumiți eschimoși.

Amerindieni – începutul sec. al XIX-lea

Civilizații precolumbiene

Sculptură olmecă

Înainte de venirea europenilor (sec. al XVI-lea) au existat mai multe grupuri de oameni care au creat culturi și civilizații regionale. Acestea au fost:

- cultura olmecă (1 500–500 î.H.), pe coasta Golfului Mexic, cunoscută prin marile sculpturi de capete umane monolitice;
- culturi din zona statului Peru (X–VIII î.H.), cunoscute prin ceramică;
- culturi ale zapotecilor (500 î.H.–800 d.H.);
- cultura Nazca, în Peru (300 î.Hr.–600 d.H.);
- cultura Theotihuacan (în Mexic);
- civilizația maya (300–1 000), cunoscută prin piramide și astronomie;
- cultura toltecilor (în jurul anului 1000), în Mexic;
- cultura incașilor (1 000 – 1 500), cu orașele Machu Pichu și Cuzco;
- cultura aztecilor (1 300–1 500), în Mexic.

Machu Pichu – ruine incașe

Plante de cultură

În afară de plantele cultivate care își au originea în Europa (orz, secară), Orientul Apropiat (grâu, mazăre, in, linte), China (mei, soia, orez, varză), Asia de Sud-Est (banan, mandarin, trestie-de-zahăr), o serie de plante sunt originare din America de Nord (floarea-soarelui, dovleacul), America Centrală (porumb, fasole, avocado, bumbac, ardei) și America de Sud (arahide, cartof, manioc, cartof-dulce, ananas). Aceste plante de cultură (floarea-soarelui, cartof, fasole, bumbac etc.) au fost apoi duse în Europa și în alte continente.

Cultură de floarea-soarelui

AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA

4

Australia

Antarctica

Oceania

Noua Zeelandă

Pe globul geografic, Australia și Oceania sunt situate în partea opusă Europei. Australia este situată la sud de Ecuator (deci în emisfera sudică), iar Oceania este o întindere cuprinzând insule și părți din Oceanul Pacific, situată atât la nord, cât și la sud de Ecuator și de ambele părți ale meridianului de 180° (opus primului meridian), în ambele emisfere (estică și vestică).

Antarctica este un continent individualizat, situat în jurul Polului Sud, în interiorul calotei sudice (limitată de cercul polar antarctic).

Sunt trei întinderi foarte diferite: un continent temperat (Australia), arhipelaguri oceanice (Oceania) și un continent „înghețat” (Antarctica).

În urma parcurgerii acestei unități, veți reuși:

- să identificați poziția și elementele geografice principale referitoare la Australia, Oceania și Antarctica;
- să prezentați specificul geografic al Antarcticii și Australiei;
- să demonstrați că fauna australiană este unică pe Terra;
- să comparați Europa cu Australia;
- să vă informați asupra caracteristicilor și specificului Oceaniei;
- să explicați specificul celor trei întinderi și rolul lor în lumea contemporană.

AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA

Australia și Oceania. Caracterizare geografică

Australia – caracterizare geografică generală

N
10° 41’ lat. S
Capul York
S
43° 40’ lat. S
Capul de Sud-Est
E
153° 40’ long. E
Capul Byron
V
113° long. E
Capul Cuvier

Punctele extreme ale Australiei

Extremitatea sudică luată în considerare este situată în partea de SV a Tasmaniei.

Observați și rezolvați

Analizați harta de mai sus și, pe baza acesteia:

1. localizați oceane, mări, insule, golfuri și strâmtori situate în jurul Australiei;
2. denumiți câte două unități de relief pentru fiecare treaptă;
3. calculați, cu aproximație, distanțele nord-sud și vest-est ale Australiei;
4. localizați și prezentați principalele resurse ale Australiei.

Australia și Oceania sunt considerate, uneori, un singur continent. Tasmania, situată în prelungirea sudică a Australiei, este o insulă desprinsă de continent, legată geografic de Australia, nu de Oceania.

Ca rezultat al poziției geografice și întinderii continentului, Australia are patru zone latitudinale de climă (subecuatorială, tropical-uscată, subtropicală, temperată) și șase zone biogeografice principale.

Relieful este format din podișuri, munți erodați (în partea de vest), o câmpie (Marea Câmpia a Australiei, în centru) și munți vechi (în partea de est și sud-est). O mare parte a Australiei este un întins deșert, cu acumulări de nisip.

Australia ca stat (Uniunea Australiană) ocupă integral continentul.

Oceania – particularități geografice

Oceania nu are caracteristicile unui continent, deoarece este doar o asociere de insule și arhipelaguri situate în Oceanul Pacific. Este formată din insule continentale (Noua Guinee și Noua Zeelandă), insule vulcanice și insule coraligene. Această întindere este împărțită în 11 state și mai multe teritorii dependente.

Aplicații

Urmăriți tabelul de mai jos. Realizați un comentariu referitor la suprafața și populația acestor țări, comparativ cu ale altor țări cunoscute.

State	Suprafața (km²)	Populația (loc.)	Capitala
Noua Zeelandă	267 100	5 124 100	Wellington
Papua-Noua Guinee	462 800	9 311 900	Port Moresby
Uniunea Australiană	7 688 000	26 120 000	Canberra

Activitate individuală

Realizați o comparație între Noua Zeelandă și țara noastră. Aceste două state au întinderi comparabile și sunt situate, fiecare, aproape la antipodul celeilalte. Precizați: paralelele importante care traversează cele două țări, întinderea, populația, tipul de climă predominant, resursele naturale. Utilizați și informații din alte surse.

Rețineți

• Australia este cel mai mic continent, dar are o deosebită individualitate geografică.

• Oceania reprezintă o întindere din Oceanul Pacific, formată din insule mai mari (Noua Guinee, Noua Zeelandă) și numeroase insule mici, asociate în arhipelaguri.

Vocabular

Antipod – poziție diametral opusă pe suprafața globului a două puncte sau suprafețe.

Austral – sudic.

Oceania, insulă coraligenă

Oceania, insulă vulcanică

Aflați mai multe

Australia este o țară cu resurse naturale bogate și cu producții mari de cărbuni (loc 4 mondial), minereuri de fier (loc 1 mondial, cu 1/3 din producția totală), nichel, uraniu, diamante, aur (loc 2 mondial), argint, plumb, zinc, bauxită (loc 1, cu 1/4 din producția mondială), cupru și, mai recent, gaze naturale și petrol. Sub raport agricol, Australia produce cantități mari de grâu, orz, sfeclă-de-zahăr, bumbac și banane. Are efective foarte mari de ovine (loc 2 mondial). Are o populație mică în raport cu întinderea teritoriului (densitatea medie a populației este de 3 loc./km²). Principalele orașe: Canberra (capitala statului) și aglomerațiile urbane Sidney (5,3 mil. loc.), Melbourne (5 mil. loc.), Perth (2,2 mil. loc.), Adelaide (1,4 mil. loc.), Brisbane (2,6 mil. loc.).

Antarctica, munte

Antarctica, țărm abrupt

Atenție!

Se poate face o distincție între continentul propriu-zis (Antarctida) și regiunea din jurul Polului Sud (Antarctica), situată în interiorul Cercului Polar. Prin Antarctica se înțelege atât continentul, cât și regiunile înconjurătoare (mări cu banchiză).

Aplicații

1. Comparați, din punct de vedere geografic (poziție, caracteristici naturale și de geografie umană), Arctica și Antarctica, utilizând hărți din atlase, precum și informații din alte surse.

2. Calculați distanțele dintre marginile continentului antarctic și continentele sudice (America de Sud, Africa și Australia). Precizați la ce constatări ați ajuns.

3. Ce exploratori români au ajuns în Antarctica?

4. Identificați pe harta Antarcticii: oceanele și mările înconjurătoare, munți, vârfuri și teritorii.

5. Explicați de ce credeți că țările care au stații de cercetare în Antarctica sunt interesate de exploatarea acesteia.

Antarctica – elemente de identitate geografică

▲3602 Înălțimea deasupra nivelului mării
2400 Grosimea calotei glaciare
Ghețar continental
Ghețari de șelf
Banchiză permanentă
Banchiză temporară
3000 Izohipsă
Limita banchizei în perioade de maximă extindere (august-septembrie)

Poziție și limite Antarctica este situată în jurul Polului Sud. În linii generale, este cuprinsă în interiorul Cercului Polar de Sud. Din suprafața totală (14 mil. km² și 9,3% din suprafața uscatului), cea mai mare parte (13,7 mil. km²) este acoperită cu gheață.

Condițiile naturale Uscatul antarctic se compune din două părți: Antarctica de Est, un podiș înalt, care reprezintă o parte a fostului continent sudic Gondwana și Antarctica de Vest, formată din munți recenți (din timpul orogenezei alpine), asemănători și situați în continuarea munților Anzi din America de Sud. Este cel mai înalt continent al planetei, având o altitudine medie de 2 600 m. Altitudinea maximă se apropie de 5 000 m (Mount Vinson, 4 897 m). Continentul antarctic (Antarctida) are aspectul unui întins podiș cu depresiuni interioare, traversat de munți.

Clima este polară, cu temperaturi negative aproape tot anul. În timpul iernii australe (noaptea polară), temperaturile coboară până la −70°C, iar în cursul anotimpului cald (vara polară), pe margini temperaturile au uneori și valori pozitive.

Antarctica reprezintă cea mai mare acumulare de apă dulce a planetei. Grosimea gheții depășește 4 000 m.

Vegetația este formată din mușchi și licheni, iar sub gheață au fost descoperite microorganisme. Pe marginea continentului trăiesc mamifere (foca, morsa) și păsări (pinguini).

Elemente de geografie umană Populația (4 000 de persoane vara și 1 000 iarna) este formată din cercetători care lucrează în cele aproape 40 de stațiuni științifice care aparțin de: Argentina, Uruguay, Statele Unite ale Americii, Federația Rusă, Regatul Unit, China, Brazilia, Polonia, Noua Zeelandă, Italia, India, Japonia, Chile, Germania, Franța, Australia.

Antarctica are resurse de minereuri feroase, neferoase, cărbuni, petrol, gaze naturale și uraniu.

STUDIU DE CAZ

Unicitatea biogeografică australiană

Australia are elemente distincte care arată că acest continent este unic din punct de vedere biogeografic (vegetație și, îndeosebi, faună), cuprinzând multe specii endemice (care trăiesc doar aici). Această caracteristică a Australiei provine din următoarele cauze:

• izolarea continentului față de alte arii continentale;

• despărțirea de celelalte fragmente ale continentului sudic Gondwana, realizată într-un moment inițial al acestui proces;

• stabilizarea climei timp îndelungat și lipsa unor ierni geroase.

În prezent, Australia are o dispunere zonală a climei și formațiunilor vegetale, dar și o dispunere concentrică a acestora, ca efect al scăderii precipitațiilor din exteriorul continentului spre interior (harta alăturată).

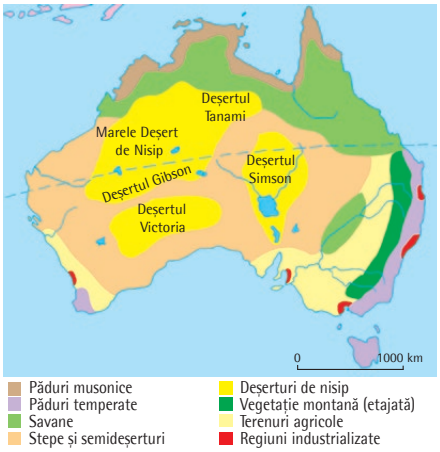

Australia - harta vegetației

În Australia trăiesc multe viețuitoare endemice (85% din floră, 85% dintre mamifere și 1/2 dintre păsări).

Dintre animalele endemice, menționăm câteva: **oposum**, specia care a stat la baza originii animalelor marsupiale; **cangurul** (inițial animal arboricol) se caracterizează prin dezvoltarea disproporționată a membrelor inferioare, care îl ajută să se deplaseze prin salturi foarte mari (până la 12 m lungime); **ornitorincul** reprezintă o combinație între mamifer, reptilă, pasăre și pește; este adaptat la viața semiacvatică, are plămânii separați de abdomen (ca la balenă), nu vede în apă, hrana este detectată prin atingere cu ciocul, depune ouă, iar puii sunt hrăniți cu lapte; este un animal paradoxal, greu de definit și clasificat; **echidna** – un marsupial insectivor, nocturn, cu țepi duri și denși, care trăiește în zonele de tufișuri; **koala** este un animal nocturn, vegetarian și pașnic.

Marea Barieră de Corali

Dintre păsări (majoritatea endemice) amintim: **emu**, **pasărea-liră** și multe varietăți de **papagali**.

În nord-est se află Marea Barieră de Corali.

În Tasmania trăiește **lupul-marsupial**, **vulpea-marsupială**, **wombatul**, **pisica-de-Tasmania** și **diavolul-tasmanian**.

Cangur

Rețineți

• Australia și Antarctica sunt unice prin caracteristicile lor geografice (climă, faună, hidrografie, relief).

• Australia are animale unice, endemice, rezultate din evoluția lor și din caracteristicile continentului.

Koala

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulare

Australia are o suprafață mai mică decât Europa, fiind situată în emisfera sudică, la antipodul acesteia.

Antarctica are anumite particularități geografice bine individualizate: este un continent (Antarctida) acoperit cu un ghețar continental, are un climat polar și vegetație aproape absentă.

Oceania nu este un continent, ci o întindere a Oceanului Pacific, pe suprafața căreia există foarte multe insule de dimensiuni mari, mici și foarte mici (vulcanice sau coraligene).

Australia este cel mai jos continent, cu altitudinea medie de 350 m, iar Antarctica, cel mai înalt, cu altitudinea medie de 2 600 m.

Întinderi din Australia și Antarctica au făcut parte din vechiul continent sudic Gondwana având, până la un moment dat, o evoluție comună cu celelalte fragmente (India, cea mai mare parte a Africii, Podișul Braziliei).

Australia și Oceania sunt slab populate, iar Antarctica nu este locuită permanent.

Resursele naturale din Antarctica sunt similare celor din Australia: cărbuni, minereuri feroase și neferoase, diamante, petrol și gaze naturale.

Australia este un stat federal (Uniunea Australiană), cu o economie dezvoltată și orașe moderne.

Oceania cuprinde 11 state independente (dintre care 8 sunt de mici dimensiuni) și teritorii dependente de alte țări (de exemplu, Noua Caledonie).

Munți din Australia

Evaluare

I. Identificați răspunsul corect, notând litera corespunzătoare acestuia.

1. Cel mai jos continent al planetei este:
   a. America de Sud;
   b. Antarctica;
   c. Australia.
   d. Europa;

2. Continentul sudic Gondwana a fost fragmentat în mai multe părți de:
   a. formarea unor rifturi în Oceanul Atlantic și Oceanul Indian;
   b. ridicarea lanțului cordiliero-andin;
   c. ridicarea lanțului alpino-himalayan;
   d. erupțiile vulcanice din Cercul de Foc al Pacificului.

3. Insulele coraligene sunt formate din:
   a. mici erupții vulcanice actuale;
   b. acumularea unor schelete de animale;
   c. părți desprinse din continent;
   d. depunerea unor sedimente provenite din eroziunea continentelor.

4. Între Arhipelagul Indonezian (care aparține Asiei) și nordul Australiei se află:
   a. Insulele Noii Zeelande;
   b. Insula Noua Guinee;
   c. Oceania.
   d. Peninsula Malacca;

5. Animalele care se înmulțesc prin ouă și își hrănesc puii cu lapte se numesc:
   a. marsupiale; c. răpitoare;
   b. primate; d. reptile.

6. Se află la antipodul Australiei:
a. Africa; c. Europa;
b. Antarctica; d. Oceania.

7. Australia este situată în:
a. o emisferă; c. trei emisfere;
b. două emisfere; d. patru emisfere.

8. În lungul liniei de schimbare a datei, la ora 0 (24), se întâlnește următoarea situație:
a. la vest de această linie este o zi, iar la est, ziua următoare;
b. la vest de această linie este o zi, iar la est, ziua anterioară;
c. la est și la vest de această linie este aceeași oră;
d. toată suprafața Pământului are aceeași zi.

8 x 3 puncte = 24 de puncte

II. Realizați un text, de cel mult 10 rânduri, în care să explicați cauzele existenței actualei faune a Australiei, utilizând următorii termeni: *endemic, izolare, marsupiale, canguri, climă, vegetație, stabilitate, savane, Tasmania, pădure tropicală.*

10 x 3 puncte = 30 de puncte

III. Precizați dacă propozițiile următoare sunt adevărate sau false. Notați, pe o pagină separată, A, dacă sunt adevărate sau F, dacă sunt false.

1. Groenlanda este acoperită cu un gheţar continental, mai mare decât Antarctica. ☐A ☐F

2. Pe marginile continentului antarctic, apa oceanului îngheață permanent sau temporar, sub formă de banchiză. ☐A ☐F

3. Pe cele mai mari întinderi, Antarctica este, datorită altitudinii ridicate, o regiune muntoasă. ☐A ☐F

4. Munții din Antarctica de Vest se află în prelungirea Anzilor. ☐A ☐F

5. Oceania se suprapune unei părți (mai ridicate) din Placa Pacifică. ☐A ☐F

5 x 4 puncte = 20 de puncte

IV. Explicați procesele de formare și de topire a gheții în Antarctica, precizând două caracteristici ale acestora.

2 x 5 puncte = 10 puncte

V. Prezentați două cauze ale interesului unor țări (dintre cele care au stațiuni de cercetare) pentru explorarea Antarcticii.

2 x 3 puncte = 6 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte
TOTAL TEST = 100 de puncte

Animale din Australia

Foci în Antarctica

DACĂ VREȚI SĂ ȘTIȚI MAI MULT

Câte continente sunt pe Terra?

După parcurgerea continentelor, ne putem întreba, totuși, câte sunt și care sunt acestea, deoarece, în unele cazuri, există păreri diferite.

Astfel, deși majoritatea geografilor consideră că Europa și Asia sunt continente bine individualizate, în anumite situații sunt tratate împreună, sub forma unui singur continent, denumit Eurasia.

De asemenea, continentele din emisfera vestică (Lumea Nouă) sunt considerate uneori un singur continent (America). America de Nord (împreună cu America Centrală), pe de o parte și America de Sud, pe de altă parte, sunt continente separate, după cum se observă pe orice glob sau planiglob, fiind legate printr-o zonă foarte îngustă.

Antarctica este foarte bine individualizată și, chiar mai mult, are o poziție centrală față de continentele din emisfera sudică.

Australia este, de asemenea, un continent foarte bine individualizat, iar în jurul ei sunt insule mari care o înconjoară: Tasmania, Noua Guinee și Insulele Noua Zeelandă.

Oceania nu este un continent, ci o parte a Oceanului Pacific, în care se află mai multe arhipelaguri și insule individualizate. Este legată de Australia și putem să le considerăm împreună: Australia–Oceania.

Gândire critică – Activitate pe grupe

Citiți cu atenție textul de mai sus. Aveți în vedere următoarele 10 întinderi ale uscatului: Europa, Asia, Eurasia, Africa, America de Nord, America de Sud, America (de Nord și de Sud), Australia, Antarctica, Australia și Oceania.

Formați 10 grupe. Fiecare grupă va analiza și va discuta elementele care justifică sau nu denumirea de continent. Utilizați informații din manual, atlase, hărți și alte surse.

Aveți în vedere și datele din tabelul de mai jos.

Continent	Suprafață		Populație	
	mil. km²	% din total	mil. loc.	% din total
Europa	10,3	6,9	723	10,5
Asia	45,0	29,8	4 700	60,3
Europa și Asia	55,3	36,7	5 423	70,8
Africa	29,2	20,2	1 383	14,9
America de Nord	24,1	16,2	591	7,9
America de Sud	17,8	11,9	430	5,8
America (de Nord și de Sud)	41,9	28,1	1 021	13,7
Antarctica	14,0	9,3	–	–
Australia	7,7	5,0	26	0,4
Oceania	0,8	0,7	19	0,2
Australia și Oceania	8,5	5,7	45	0,6

Câte un reprezentant al fiecărei grupe va prezenta concluziile.

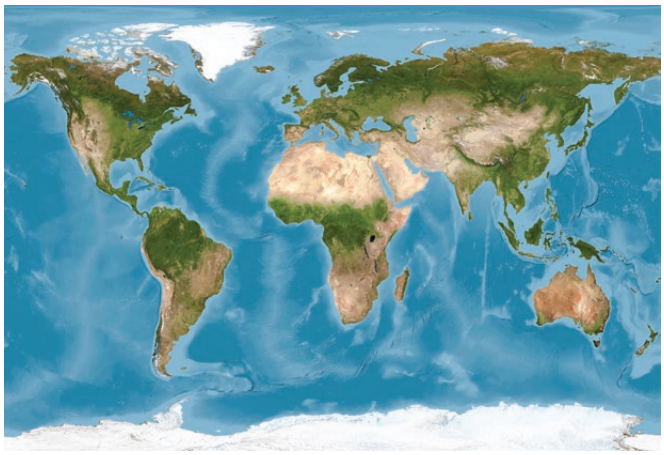

Continentele Terrei

ELEMENTE DE GROGRAFIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

5

Incendiu de pădure

Poluare atmosferică

Poluarea apelor

Topirea gheţarilor

Cu toţii am auzit despre mediul înconjurător şi despre problemele actuale ale acestuia. Mediul înconjurător cuprinde toate componentele naturale şi cele introduse de om care fac posibilă viaţa şi existenţa societăţii omeneşti. Este foarte greu să ne imaginăm cum ar fi existenţa oamenilor în afara mediului actual sau în condiţiile unui mediu foarte degradat.

În paginile următoare vom încerca să înţelegem mai bine ce este mediul înconjurător, care sunt componentele sale, relaţiile care există între acestea şi felul în care se transformă.

Se vorbeşte despre „încălzirea” globală, poluarea şi degradarea mediului, precum şi despre pericolele care au apărut. De aceea cunoaşterea şi protecţia mediului au devenit probleme fundamentale ale societăţii, în ansamblul ei.

După parcurgerea geografiei continentelor, aveţi multe exemple de situaţii care arată diversitatea tipurilor de mediu, degradarea lui în diferite regiuni ale globului, precum şi felul în care pot fi preîntâmpinate fenomenele negative, periculoase.

În urma parcurgerii acestei unităţi, veţi reuşi:

- să înţelegeţi ce este mediul înconjurător;
- să prezentaţi elemente ale mediului înconjurător;
- să identificaţi în diferite surse exemple de degradare a mediului;
- să manifestaţi interes pentru cunoaşterea mediului din jurul vostru;
- să înţelegeţi importanţa participării la acţiuni de protejare a mediului.

Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea

Observați și rezolvați

Urmăriți imaginile alăturate și, pe baza acestora:

1. descrieți ce reprezintă fiecare imagine;
2. menționați ce credeți că determină cel mai mult aspectul din fiecare imagine;
3. identificați elementele comune din imagini;
4. precizați ce observați doar în câte una dintre imagini.

Stațiune mediteraneeană

Pădure ecuatorială

Industrie

Aplicații

Urmăriți mai multe imagini din manual, pe care le-ați întâlnit până acum. Pe baza acestora, realizați un tabel asemănător celui de mai jos, în care să notați:

	Elemente ale mediului înconjurător (exemple)
Elemente naturale	
Elemente introduse de om (antropice)	

Stepă

Elementele care alcătuiesc mediul înconjurător, văzut din perspectiva omului și a comunităților umane, se pot clasifica în două mari grupe: elemente naturale (vânt, aer, viețuitoare etc.) și elemente introduse de om (industrii, construcții, orașe etc.).

Acestea formează împreună mediul de viață și existență al societății omenești, adică mediul care o înconjoară - mediul înconjurător.

Componentele mediului înconjurător (elemente naturale și antropice, procese, fenomene) și legăturile dintre acestea pot fi grupate pe geosfere, astfel: atmosferă, hidrosferă, biosferă, relieful scoarței terestre, antroposferă.

Se mai adaugă componente care se referă la planetă ca întreg și la elemente situate în interiorul scoarței terestre.

Între elementele mediului înconjurător există mai multe categorii de legături.

Cele mai importante se realizează în interiorul fiecărei geosfere, între acestea, precum și în interacțiunea cu societatea omenească.

Factorii care determină și influențează mediul înconjurător

Categorii de factori	Factori ai mediului înconjurător (exemple)
Caracteristicile Terrei ca planetă	poziția planetei noastre în Sistemul Solar, forma și dimensiunile Pământului, mișcările Pământului, proprietățile fizice și chimice ale Terrei
Caracteristicile și dinamica atmosferei	aerul și compoziția sa, atmosfera ca geosferă, radiația solară, fenomenele și procesele meteorologice, zonele climatice și climatele Terrei, fenomene climatice extreme
Componentele hidrosferei și factorii acesteia	hidrosfera ca geosferă, apa și componentele sale, transformările apei, apele continentale, oceanele și mările, ghețarii, resursele din hidrosferă
Factorii determinați de relief	configurația reliefului, treptele și unitățile de relief ale continentelor, procesele de modelare a reliefului, relieful situat sub oceane
Factorii substratului	structura internă a planetei, dinamica plăcilor tectonice, vulcanismul, cutremurele de pământ, resursele scoarței terestre
Biosfera și factorii biotici	biosfera ca întreg, rolul fotosintezei, biomuri, zone de vegetație și zone biogeografice, circuite de materie și energie, biosfera ca sursă de oxigen, producția biosferei, resursele biosferei
Factorii determinați de sol	solul și caracteristicile sale, pedosfera ca înveliș planetar al solurilor, tipuri și resurse de sol
Factorii introduși de om (antropici)	repartiția populației pe Terra, exploatarea resurselor, activitățile economice, construcțiile realizate pe Terra, zgomote și noxe, urbanizarea și metropolizarea, fenomene accidentale în antroposferă, caracteristici ale comunităților umane, prezența umană, tehnologia
Timpul și rolul său în mediul înconjurător	evoluția continentelor și a oceanelor, evoluția geosferelor, dinamica reliefului terestru, evoluția învelișului biotic, evoluția științei și a tehnologiei, adaptări ale omului la mediu

Atenție!

Parcurgeți cu atenție tabelul de mai sus. Nu este necesar să memorați, doar să înțelegeți cum se grupează o parte dintre factorii mediului.

Activitate de grup

Formați 9 grupe de elevi, corespunzătoare categoriilor de factori.

Fiecare grupă va alege din coloana din dreapta a tabelului câte un factor al mediului înconjurător.

Utilizând date din manual, fotografii și informații din alte surse, fiecare grupă va realiza o scurtă prezentare a factorului ales și a influenței acestuia asupra mediului și a oamenilor.

Rezultatele vor fi prezentate de câte un elev din fiecare grupă.

Vocabular

Mediu înconjurător – elemente, fenomene, procese și modul de asociere a acestora la suprafața planetei.

Geografia mediului înconjurător – preocupare sintetică a geografiei de cunoaștere a mediului înconjurător (cu elementele, fenomenele și procesele sale), dintr-o perspectivă funcțională, spațială (sub aspectul întinderii) și a evoluției în timp; spre deosebire de alte discipline, geografia mediului înconjurător are în centru influența acestuia asupra omului (și invers).

Peisaj forestier din zona temperată

Hong Kong, aglomerare umană

Diversitatea tipurilor de medii

Aspectele vizibile ale mediului înconjurător pot lua forme diferite, în funcție de regiunea în care sunt situate.

În **regiunile polare**, elementul determinant îl reprezintă alternanța perioadelor de zi și de noapte, factorul principal îl reprezintă temperatura foarte scăzută și prezența apei înghețate.

Regiunile temperate reci, acoperite cu păduri de conifere, au ca elemente determinante prezența unui covor vegetal abundent (taiga), alternanța înghețului și dezghețului și popularea redusă.

Stepele și **silvostepele** temperate sunt determinate de precipitațiile mai reduse, care au generat un covor erbaceu; ca urmare a unei locuiri intense, predomină terenurile arabile.

Deșerturile temperate, aride, nu oferă condiții ospitaliere, ci mai multe restricții rezultate din lipsa precipitațiilor și a apei, temperaturi, vânturi.

Regiunile mediteraneene, cu condiții climatice deosebite, locuite din timpuri îndepărtate, reprezintă zone de concentrare a populației și culturi agricole adaptate.

Regiunile tropical-uscate (deșerturile tropicale calde) au precipitații foarte reduse, insolație foarte puternică, covor vegetal aproape absent și locuire redusă.

Regiunile tropicale cu două anotimpuri sunt rezultatul alternanței anotimpurilor (unul secetos și unul ploios), care favorizează diversitatea animalelor și a așezărilor omenești.

Regiunile tropical-umede au permis dezvoltarea unor păduri bogate și extinse, dar în curs de diminuare, ca efect al exploatărilor de către om.

Regiunile musonice determină existența a două anotimpuri, precipitații ridicate, concentrarea populației și crearea unei agriculturi intense (îndeosebi cultura orezului), pentru subzistență.

Agricultură intensivă

Aglomerație urbană

Nod de comunicații

Observați și rezolvați

Analizați imaginile de mai sus.

1. Descrieți elementele mediului înconjurător care sunt redate în imagini, pe baza celor învățate până acum.

2. Comparați elementele mediului înconjurător prezente în aceste imagini. Prezintați, pe scurt, concluziile.

Rețineți

- Mediul înconjurător, din punctul de vedere al geografiei, reprezintă totalitatea condițiilor pe care acesta le oferă societății omenești.
- Există factori naturali și factori introduși de om (antropici). Între diferiți factori, există relații (legături) care definesc caracteristicile mediului înconjurător.
- Mediul natural s-a transformat în timp, ca urmare a evoluției sale și a influențelor exercitate de om.
- Cunoașterea elementelor mediului înconjurător reprezintă o parte importantă a păstrării unor condiții favorabile societății omenești.
- Elementele mediului înconjurător sunt într-o evoluție continuă, îndeosebi prin influența umană crescândă.

Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane

Ape poluate

Poluare industrială

Principalele forme de degradare a mediului sunt: hazardurile naturale și antropice, eroziunea terenurilor, poluarea aerului și a apelor continentale, a oceanelor și a mărilor, despăduririle și deșertificarea.

Hazardurile naturale sunt fenomene întâmplătoare, declanșate în urma modificării echilibrelor dintre factorii mediului înconjurător.

Dintre formele de degradare, cele mai importante sunt cele legate de poluare. Există mai multe tipuri: după domeniul în care se desfășoară: poluarea aerului, a apei, a terenurilor și solurilor, a învelișului biotic și a peisajelor.

Poluarea aerului reprezintă introducerea unor substanțe nocive în atmosferă.

Poluarea apelor continentale reprezintă deversarea în acestea a unor substanțe provenite din activități industriale sau agricole. Poluarea oceanului se realizează prin fluviile care aduc substanțe poluante și poate fi făcută și în mod accidental, prin scurgeri de petrol, deversarea unor substanțe în mare etc.

Deșertificarea reprezintă un fenomen natural accelerat de acțiunea oamenilor, care duce la extinderea teritoriilor ocupate de deșerturi și transformarea lor în suprafețe aride.

Despăduririle reprezintă o formă prin care exploatarea pădurilor lasă locul altor fenomene (aridizare, alunecări de teren, eroziune).

O problemă nouă o reprezintă schimbarea mediului în ansamblul său. Elementul principal al acestui proces este încălzirea globală.

Aplicații

Citiți cu atenție textul de mai sus. Pentru unul dintre tipurile de mediu de la pagina anterioară, prezentați formele principale de degradare a acestuia.

Observați și rezolvați

1. Analizați fotografiile alăturate și precizați ce reprezintă fiecare.

2. Cum credeți că pot fi diminuate aceste fenomene?

Activitate individuală

Realizați un rezumat de cateva rânduri al textului alăturat, identificând 4–5 tipuri de modificare a mediului.

Atenție!

În evoluția Pământului, modificarea mediului a fost determinată, până în prezent, de cauze naturale.

Odată cu dezvoltarea tehnologiei, creșterea populației și extinderea transporturilor, societatea omenească a devenit principala cauză a modificării mediului și, mai ales, a diferitelor forme de degradare.

Societății îi revine însă și sarcina de a păstra propriul ei mediu de existență.

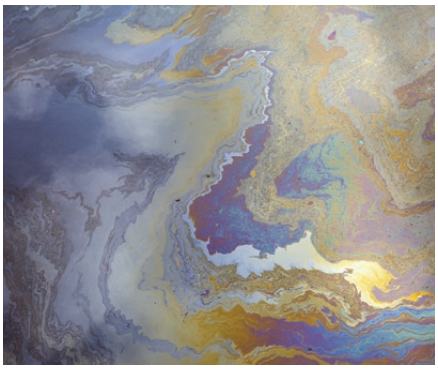

Poluarea oceanului cu petrol

Observați și rezolvați

Urmăriți imaginile alăturate. Pe baza acestora precizați, pentru fiecare imagine:

1. denumirea fenomenului reprezentat;
2. modul în care fiecare fenomen duce la degradarea mediului;
3. ce elemente de poluare sunt prezente;
4. care sunt modalitățile de diminuare a efectelor;
5. cum se poate renunța la deșeurile care nu sunt reciclabile;
6. ce asemănări și ce deosebiri sunt între ultimele două imagini;
7. cum credeți că pot fi prevenite incendiile.

Poluarea apelor

Deversări de deșeuri

Incendii forestiere

Poluarea aerului

Formele de degradare pe care le suportă mediul înconjurător sau elemente ale acestuia sunt în realitate mult mai diversificate.

Acestea cuprind și: accidentele tehnologice, acumulările de steril (din industria metalurgică și energetică), zgomotele, acumulările de PET-uri pe râuri, defrișările neraționale, alunecările de teren, eroziunea torențială, inundațiile, cutremurele și vulcanismul, depozitarea deșeurilor radioactive, războaiele etc.

Toate aceste au un element comun: se modifică echilibrul natural între elementele mediului înconjurător, rezultând un mediu transformat, cel mai frecvent, degradat.

Capacitatea de refacere a naturii este foarte mare, dar nu este nesfârșită. În multe cazuri, modificările sunt ireversibile.

Se apreciază că în prezent este ultimul moment în care se mai poate face ceva pentru salvarea planetei noastre.

Activitate de grup

Identificați în această unitate (*Elemente de geografia mediului înconjurător*) termeni referitori la mediul înconjurător, poluare, degradare etc., conform tematicii.

Formați grupe de 3–4 elevi și stabiliți, pentru fiecare grupă, câte un număr egal de termeni.

Fiecare grupă se va informa din surse diferite (internet, dicționare etc.) asupra termenilor și fenomenelor respective.

La sfârșit, câte un reprezentant al fiecărei grupe va prezenta, pe scurt, semnificația termenilor analizați.

Aplicații

Recitiți textul de mai sus. Pe baza acestuia, dar și a altor cunoștințe acumulate până acum, precizați:

1. Sunt aceste fenomene reversibile?
2. Este ultimul moment pentru salvarea planetei?
3. Care credeți că este primul lucru care trebuie făcut?

Schimbări globale ale mediului

În ultima perioadă (de la mijlocul secolului trecut până în prezent) s-au constatat anumite modificări ale elementelor mediului, care au un caracter global; de aceea se numesc schimbări globale ale mediului.

Printre factorii care au contribuit la aceste schimbări sunt:

• revoluția industrială – prin extinderea folosirii cărbunilor și apoi a petrolului pentru ardere, obținerea energiei electrice sau mecanice;

• dezvoltarea unor procese tehnologice care duc la acumularea unor cantități mari de poluanți în atmosferă; prin existența acestor substanțe în aer, se modifică pătrunderea radiației solare și crește încălzirea suprafeței terestre;

• dezvoltarea transporturilor (auto, aeriene, pe apă), care a mărit sensibil cantitatea de poluanți introdusă în atmosferă și hidrosferă;

• accidentele tehnologice și cele rezultate din transporturi, care reprezintă un risc pentru mediu;

• arderile de vegetație, tot mai frecvente și pe întinderi mai mari;

• distrugerea vegetației naturale și a faunei;

• eroziunea terenurilor și degradarea calității solurilor;

• aridizarea unor regiuni și încălzirea climatică;

• creșterea frecvenței unor fenomene extreme;

• creșterea cantității de deșeuri, ca efect al creșterii populației.

Observați și rezolvați

Analizați imaginile alăturate și, pe baza acestora:

1. precizați, pentru fiecare caz în parte, modul în care contribuie la poluarea atmosferei și a apelor;

2. cum credeți că poate fi redusă această poluare, în fiecare caz;

3. dați exemple de mijloace de transport nepoluante.

Important! Caracterul global al schimbărilor de mediu

Schimbările elementelor mediului au efecte în regiunile unde se produc, dar și la nivelul planetei ca întreg. Acestea au, astfel, un caracter global.

Acest lucru este favorizat de circulația aerului, dar și de circulația mondială a oamenilor, produselor și tehnologiei.

Transporturi auto

Transporturi feroviare

Banchiză

Observați și rezolvați

Pe baza imaginilor alăturate:

1. precizați care este rolul radiației solare în cazul fiecărui fenomen reprezentat;

2. explicați cum se produce fenomenul denumit efect de seră;

3. comparați o seră cu atmosfera Pământului, identificând asemănări și deosebiri între acestea.

Atmosfera Pământului

Efectul de seră

Vocabular

Încălzire globală – creșterea temperaturii medii la suprafața planetei și, în general, a temperaturilor din diferite regiuni.

Aridizare – fenomen de creștere a temperaturii la suprafața continentelor și, odată cu aceasta, a evaporației și extinderea suprafețelor de acest fel (aride).

Fenomene extreme – fenomene naturale care apar la un moment dat și aduc modificări radicale ale fenomenelor meteorologice și ale vremii; cele mai cunoscute sunt formarea tornadelor.

Gândire critică

Există aprecieri conform cărora încălzirea climatică globală este un fenomen doar temporar, fără a fi o tendință generală de modificare a climei. Acest lucru se bazează pe ipoteza că datele de temperatură se înscriu într-o evoluție normală, față de care există abateri în anumiți ani. Încălzirea globală poate să fie urmată, pe termen îndelungat, și de un fenomen invers: răcirea suprafeței terestre, ca efect al acumulării unor poluanți în aer (care contribuie atât la încălzirea climatică, cât și la diminuarea pătrunderii radiațiilor solare).

Analizați aceste alternative: încălzire globală și răcire. Prezintați, pe scurt, concluziile.

Efectul principal al modificărilor referitoare la încălzire îl reprezintă schimbarea cantității de radiație solară venită de la soare și modul în care aceasta este păstrată la suprafața Pământului sub formă de căldură.

După cum știți, suprafața Pământului nu se încălzește direct de la Soare, ci prin intermediul atmosferei.

Efectele acestor schimbări sunt observabile prin: scăderea suprafeței banchizei polare (îndeosebi cea din Oceanul Arctic), creșterea temperaturii medii în mai multe regiuni ale globului, creșterea concentrației de dioxid de carbon, care contribuie la acumularea căldurii la suprafața Pământului, extinderea regiunilor aride etc. Aceste exemple arată că, în momentul de față, planeta noastră se află într-un proces de încălzire, ca rezultat al activităților antropice.

Aplicații

1. Ce modificări ale mediului ați observat în jurul vostru?
2. Precizați în ce măsură credeți că au un caracter mai larg, global.
3. Demonstrați caracterul global al modificărilor mediului.
4. Analizați dacă ar putea exista și o răcire a climei.

Rețineți

- Planeta noastră se află în prezent într-un proces de încălzire.
- Încălzirea este rezultatul modificărilor din atmosferă, ca efect al introducerii unor substanțe poluante și a dioxidului de carbon.
- În mod indirect, defrișarea terenurilor și extinderea deșerturilor au ca efect secundar aridizarea unor zone.
- S-a observat producerea mai frecventă a unor fenomene extreme (tornade, inundații etc.).
- În câțiva ani planeta se va încălzi mai mult, dar la scara timpului geologic ar trebui să se răcească.

PROIECT ȘI INVESTIGAȚIE

PROIECT

În clasele anterioare și în acest an ați aflat despre mai multe fenomene naturale sau datorate omului, care au loc în mod întâmplător, accidental. Acestea poartă numele de hazarduri.

Aveți în vedere următoarele fenomene de acest fel: erupții vulcanice, cutremure, inundații, alunecări de teren, avalanșe, tsunami, incendii, îngheț, furtuni de nisip, accidente tehnologice etc.

Realizați, în timpul vacanței de vară, o consemnare a unor fenomene de acest fel despre care este posibil să aflați din diferite surse.

Notați, pe scurt, aceste fenomene, într-un tabel asemănător celui de mai jos și prezentați-le la începutul anului școlar viitor.

Data/săptămâna	
Fenomenul produs	
Cauza	
Locul (regiune, țară)	
Scurtă caracterizare	
Sursa informației	
Imagini	

INVESTIGAȚIE

În anul școlar viitor veți studia *Geografia României*, în care există o tematică largă asupra mediului înconjurător din țara noastră. Pentru vacanța de vară, vă propunem o activitate de investigație asupra unor aspecte referitoare la mediul înconjurător din localitatea voastră. Realizați următoarele:

- Identificați suprafața pe care o veți studia.
- Realizați o scurtă caracterizare geografică a acesteia (poziție, forme de relief, caracteristici climatice, ape, vegetație, faună, locuitori, așezările omenești, resurse, activități economice).
- Identificați și denumiți forme de degradare a mediului înconjurător: poluare (aer, apă, sol), modificarea vegetației etc.
- Descrieți, pe scurt, fiecare element observat.
- Realizați câteva fotografii cu telefonul mobil.
- Precizați, pe scurt, ce măsuri pot fi luate pentru diminuarea lor.

Spre sfârșitul vacanței, adunați aceste date într-o scurtă lucrare, de cel mult 4–5 pagini, pe care urmează să o prezentați într-una dintre primele ore de geografie din clasa a VIII-a.

Efecte ale cutremurelor (2023)

Erupție vulcanică

Inundații

Alunecare de teren

Incendiu de vegetație

Avalanșă

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Cairo și Valea Nilului

Seul – Coreea de Sud

India – concentrare de populație

Recapitulare

Asia, Africa, America de Nord, America de Sud, Australia, Antarctica, continente extraeuropene, au atât elemente comune, dar și de diferențiere, ca rezultat al poziției geografice, a formei și întinderii fiecărui continent.

Podișul Guyanelor, Podișul Braziliei, Africa (cea mai mare parte), Peninsula Arabică, India (Podișul Deccan), Australia și Antarctica reprezintă întinderi ale vechiului continent sudic Gondwana.

Oceania nu este un continent, ci o asociere de insule situate în Oceanul Pacific, mai apropiate de Australia.

Asia concentrează cel mai mare număr de locuitori (4,7 mld.), iar Africa ocupă locul al doilea (cu 1,4 mld. loc.).

Aceste continente au orașe și aglomerații urbane foarte mari, în evoluție, extindere și dezvoltare continue: Sao Paulo, Shanghai, Beijing, New York, Los Angeles, Buenos Aires, Tokyo, Dhaka, Cairo, Lagos, Kinshasa, Rio de Janeiro, Karachi, Jakarta, Seul, precum și alte orașe foarte mari din China și India.

Țările cu o puternică dezvoltare economică sunt: SUA, Canada, China, Japonia, Taiwan, Australia, Coreea de Sud, Singapore, Brazilia, Mexic, Hong Kong (provincie a Chinei), Israel, Turcia, Kazahstan, precum și alte țări (Arabia Saudită, EAU, Kuwait).

Poluarea mediului înconjurător este, în prezent, principala problemă a lumii, deoarece modificarea lui influențează condițiile de existență ale oamenilor. Un fenomen important îl reprezintă încălzirea globală actuală.

Evaluare

I. Citiți cu atenție afirmațiile de mai jos și identificați răspunsul corect, notând pe o pagină separată litera corespunzătoare acestuia.

1. Cea mai întinsă suprafață de uscat este ocupată de:
a. Africa;
b. America de Sud;
c. Asia;
d. Australia.

2. După Asia (4,7 mld. loc.), al doilea continent ca populație (1,4 mld. loc.) este:
a. Africa;
b. America de Nord;
c. America de Sud;
d. Europa.

3. În toate direcțiile se află punctul cardinal nord (și Polul Nord) din următorul loc:
a. Ecuator;
b. Polul Nord;
c. Polul Sud;
d. primul meridian.

4. Linia de schimbare a datei este situată în:
a. America de Sud;
b. Asia de Sud-Est;
c. Australia;
d. Oceania.

5. Cea mai clară continuitate între două continente este între:
a. Africa și Asia;
b. Europa și Africa;
c. Australia și Asia;
d. Asia și Europa.

6. Groenlanda și Antarctica se aseamănă prin:
a. existența zilei polare în același timp;
b. suprafața comparabilă;
c. poziția geografică;
d. existența gheții.

7. Asia și America de Sud se aseamănă prin:
a. existența unor lanțuri muntoase ale ultimei orogeneze;
b. poziția în aceeași emisferă;
c. existența a trei peninsule în partea de sud;
d. sunt înconjurate de câte două oceane.

8. Turcia, Federația Rusă, Kazahstan, Panama și Egipt au în comun următoarea caracteristică:
a. au canale care leagă două mări;
b. au o populație comparabilă ca număr de locuitori;
c. au o întindere comparabilă;
d. sunt situate pe două continente.

8 x 4 puncte = 32 de puncte

II. Notați, pe o pagină separată, câte o asemănare între:
Brazilia și Portugalia .....
China și SUA .....
R. D. Congo și Nigeria .....
Insulele Tasmania și Țara de Foc .....
Kazahstan și Mongolia .....
Japonia și Noua Zeelandă .....
Pakistan și Bangladesh .....

7 x 4 puncte = 28 de puncte

III. Construiți un text de cel mult 5–6 rânduri, cu titlul „Zonalitatea fenomenelor pe Terra”, în care să utilizați, o singură dată, cinci termeni, la alegere dintre: *Polul Nord, Ecuator, zonalitate, Polul Sud, climă, vegetație, planiglob, sferă, peisaj, ocean, continent, relief.*

5 x 3 puncte = 15 puncte

IV. Explicați, pe scurt, trei factori care determină caracteristicile mediului înconjurător al unui teritoriu (regiune, țară).

3 x 5 puncte = 15 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte
TOTAL TEST = 100 de puncte

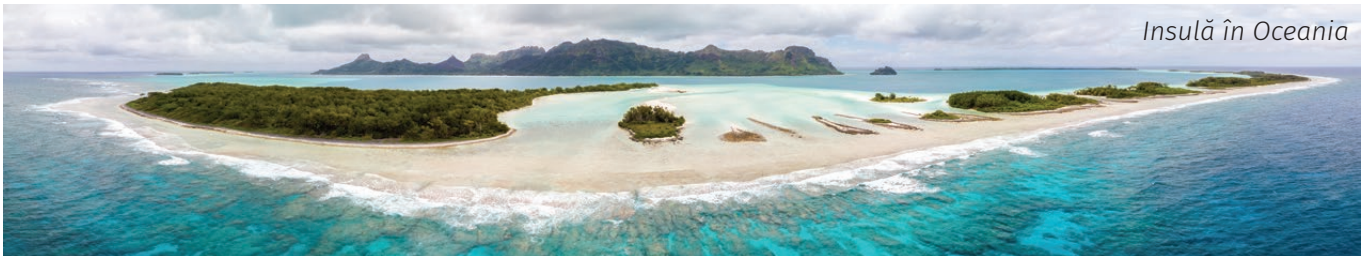
Insulă în Oceania

DACĂ VREȚI SĂ ȘTIȚI MAI MULT

Kiribati – statul situat în patru emisfere

La începutul fiecărui an sunt transmise imagini succesive din țările care trec într-un nou an. Acestea încep cu arhipelagul-stat Kiribati, situat în Oceania și traversat de meridianul de 180° (longitudine vestică și, în același timp, estică), opus primului meridian (0°).

Ca rezultat al poziției, la intersecția Ecuatorului cu meridianul de 180°, arhipelagul-stat are porțiuni situate în cele patru emisfere. Insulele ocupă o suprafață totală foarte redusă (700 km²) în raport cu întinderea mare a oceanului în care sunt situate (5 mil. km², aproximativ ½ din suprafața Europei). Insulele arhipelagului-stat sunt atoli (inclusiv cel mai întins atol din lume).

Populația este foarte redusă numeric (122 700 loc. în 2022).

Capitala statului Kiribati este Bairiki (cu aproape ½ din populația statului).

Arhipelagul este extins foarte mult de la vest la est (peste 4 000 km), ceea ce face ca acesta să se suprapună mai multor fusuri orare și să aibă, astfel, ore locale diferite. S-a stabilit ca întregul arhipelag să aibă ora părții situate la vest de meridianul de 180° (long. V și E), unde se află și capitala, precum și cea mai mare parte a locuitorilor. Deși partea de est intră mai devreme cu 1–2 ore într-o nouă zi și, pe 1 ianuarie, într-un an nou, prin uniformizarea apartenenței la același fus orar a întregului stat, se consideră ora 0 (24) comună pentru întregul teritoriu.

Citiți cu atenție textul de mai sus și, pe baza acestuia, dar și a cunoștințelor acumulate, precizați:

1. De ce meridianul de 180° are atât longitudine estică, dar și vestică?
2. Ce este linia de schimbare a datei?
3. Selectați 2-3 idei principale din textul de mai sus.

Singapore

Situat pe o insulă aflată la sud de Peninsula Malacca, foarte aproape de linia Ecuatorului (la 1° lat. N), este un stat foarte mic (730 km²), dar foarte populat (4,1 mil. loc.), cu o mare densitate a populației (5 600 loc./km²). Statul-insulă Singapore are o diversitate etnică (chinezi, malaiezieni, indieni) și religioasă (budism, creștinism, islamism).

Deși nu are resurse, activitatea economică este foarte dezvoltată, în domenii cum ar fi: tehnologie înaltă (peste ½ exportată), construcția de nave, rafinarea petrolului (loc 13 mondial), industria chimică, farmaceutică și biotehnologie, precum și transporturile navale (loc 6 pe glob, mult timp primul port mondial) și aeriene.

Explicați cum credeți că a fost și este posibilă o astfel de dezvoltare a statului Singapore.

Singapore

Portul Ningbo

Ningbo – cel mai mare port din lume

De 4–5 ani, cel mai mare port din lume a devenit Ningbo (depășind de două ori ca mărfuri transportate cel de-al doilea port mondial, Shanghai). Este situat la Marea Chinei de Sud, în lungul unui golf al acesteia. S-a dezvoltat foarte mult, deoarece Shanghai nu mai avea posibilități de extindere; este un port aproape în întregime nou. Orașul (cu 3,7 mil. loc.) este abia pe locul 24 în China după numărul de locuitori, dar portul a devenit primul din lume.

India – un colos demografic

India este în prezent al doilea stat ca număr de locuitori (cu 1 407 564 000 loc.), după China (cu 1 412 600 000 loc.), conform datelor din 2022.

Ca efect al stagnării populației Chinei și al creșterii foarte mari a populației Indiei, în foarte scurt timp (câteva luni sau un an) India va depăși China sub acest aspect. Caracterul nesigur al aprecierilor și statisticilor referitoare la populație face foarte dificilă cunoașterea exactă a numărului real de locuitori.

Creșterea naturală a populației (0,7% în India și 0% în China) sugerează o depășire iminentă a Chinei de către India (dacă nu cumva acest lucru s-a și produs).

În perioada 2010–2022 populația Chinei a crescut cu 91 mil. loc., iar a Indiei cu aproape 360 mil. loc. Densitatea medie în China a crescut de la 138 loc./km², la 148 loc./km² (deci cu 10 loc./km²), iar în India, de la 349 loc./km², la 433 loc./km² (cu 84 loc./km²).

Limbile principale vorbite sunt: hindi, bengali, marati și tamil, iar limbile oficiale sunt hindi și engleza. Deși predomină populațiile și limbile indo-europene, se păstrează în sudul Indiei și limbi vorbite de populațiile dravidiene, autohtone, anterioare venirii populațiilor indo-europene.

Structura religioasă a populației cuprinde hinduși (80%), musulmani (14%), creștini (2%), sikh (2%) etc.

Deși atât în Pakistan, cât și în Bangladesh trăiesc tot indieni, aceștia sunt organizați după religia lor predominant islamică (91% musulmani în Bangladesh și 96% în Pakistan). India, Pakistan și Bangladesh s-au despărțit pe criterii religioase între 1947 (India de Pakistan) și 1971 (Pakistan de Bangladesh), în urma unor evenimente istorice.

Populația urbană (35% din totalul populației Indiei) este concentrată în aglomerații foarte mari: Delhi (16,4 mil. loc.), Mumbay (18,4 mil. loc.), Calcutta (14 mil. loc.), Hyderabad (6 mil. loc.), Bangalore (8,5 mil. loc.), Chennai (Madras, 8,6 mil. loc.), precum și în Ahmadabad, Pune, Surat (fiecare cu peste 5 mil. loc.).

Creșterea ridicată a numărului de locuitori atrage după sine provocări noi Indiei, ca putere demografică și economică, referitoare la creșterea poluării și a deșeurilor, creșterea orașelor, asigurarea produselor agricole pentru o populație tot mai numeroasă etc. Totodată, favorizează creșterea și expansiunea economică, inovația tehnologică, activitățile de cercetare, comerțul etc.

Identificați în textul de mai sus trei idei referitoare la India pe care le considerați cele mai importante.

Mumbay – cel mai mare oraș din India

RECAPITULARE FINALĂ

I. Continentele și oceanele Terrei

Suprafața și adâncimea/altitudinea oceanelor și a continentelor planetei

Ocean/Continent	Suprafață (mil. km²)	Adâncime/Altitudine maximă (m)	Adâncime/Altitudine medie (m)
Oceanul Pacific	179,6	11 034	4 028
Oceanul Atlantic	92,0	9 219	3 450
Oceanul Indian	74,9	7 450	3 900
Asia	45,0	8 848	950
Africa	29,2	5 895	750
America de Nord	24,1	6 190	720
America de Sud	17,8	6 962	580
Oceanul Arctic	14,1	5 450	1200
Antarctica	14,0	4 897	2 600
Europa	10,3	5 642	340
Australia și Oceania	8,5	4 509	350

Urmărind datele din tabelul de mai sus, comparați:

- întinderea celor mai mari două oceane;
- suprafața Oceanului Atlantic față de cele mai întinse trei continente;
- întinderea Antarcticii și a Oceanului Arctic.

II. Continentele – elemente geografice comune

Oricât ar părea de dificil de apreciat, între continente există anumite elemente comune. Astfel:

- continentele sunt înconjurate de oceane (ca diviziuni ale hidrosferei) și de mări ale acestora;
- existența tuturor treptelor principale de relief, în proporții diferite;
- substratul comun sau asemănător (aceleași categorii de minerale și roci);
- cele mai vechi nuclee continentale au făcut parte dintr-o întindere comună de uscat;
- poziția actuală a continentelor, a nucleelor acestora și a lanțurilor montane actuale este rezultatul deplasării plăcilor tectonice;
- mediul înconjurător, pentru toată întinderea continentelor, are aceleași componente, dar sub forme și în proporții diferite;
- contactul dintre continente și oceane se realizează prin forme asemănătoare: țărmuri, golfuri, peninsule, insule, mări, zone de vărsare a râurilor (estuare, delte).

III. a. Comparație între continente (criterii și exemple)

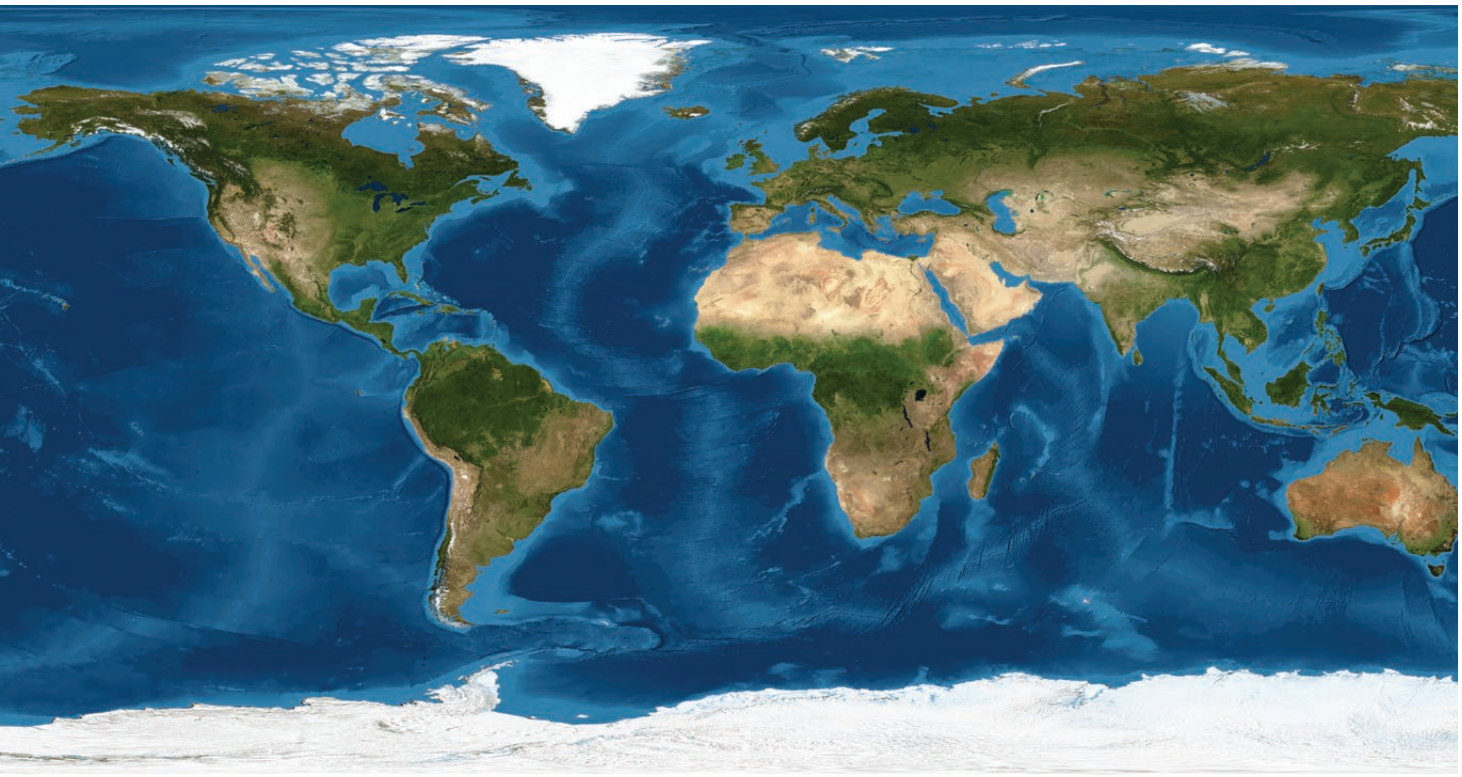

Continentele Terrei – harta fizică

III. a. Comparație între continente (criterii și exemple)

Criterii	Australia și Oceania	Europa
Poziție geografică Linii geografice	emisfera sudică 10° lat. S; 40° lat. S	emisfera nordică 40° lat. N; 70° lat. N
Suprafața (mil. km²) Populația (mil. loc.)	8,5 45	10,3 723
Temperaturi medii (N/S) Precipitații medii	25–30° în N; 0–5° în S 200–400 mm	20–24° în S; 0–5° în N 600–700 mm
Precipitații maxime Precipitații minime	12 000 mm (Hawaii) 126 mm (Creck, Australia)	4 268 mm (Munții Dinarici) 162 mm (Delta Volgăi)
Temperaturi maxime Temperaturi minime	50,6° C (Oodnadatta) –28° C (Mitchell, Australia)	47° C (Sevilla, Spania) –55° C (Scingor)
Densitatea populației	5 loc./km²	70 loc./km²
Altitudinea maximă Altitudinea medie Altitudinea minimă	Vf. Java (5 029 m), Noua Guinee 350 m –16 m (Lacul Eyre)	Vf. Elbrus (5 642 m), Caucaz 340 m –28 m (Delta Volgăi)
Cel mai lung fluviu/lac	Murray (3 717 km) / Eyre	Volga (3 531 km) / Ladoga
Resurse	huilă, fier, neferoase, uraniu, diamante, bauxită	petrol, gaze naturale, huilă
Orașe și metropole	Sidney, Melbourne, Brisbane, Perth	Istanbul, Paris, Londra, Rin-Ruhr

Realizați o comparație între cele două continente, precizând:

- poziția fiecăruia, liniile geografice principale;
- relieful predominant (altitudini);
- clima (temperatura medie, maximă și minimă, precipitații);
- hidrografie (râuri, lacuri, mări, golfuri, oceane);
- resurse și orașe.

III. b. Elemente comparative ale geografiei continentelor (selectiv)

Caracteristici	Europa	Asia	Africa
Suprafața (mil. km²)	10,3	45,0	29,2
Altitudinea maximă Altitudinea minimă	Vf. Elbrus (5 642 m) Delta Volgăi (–28 m)	Vf. Chomolungma (8 848 m) Marea Moartă (–397 m)	Kilimanjaro (5 895 m) Lacul Assal (Djibouti) (–173 m)
Cel mai lung fluviu Cel mai întins lac	Volga (3 531 m) Ladoga	Ghang Jiang (6 300 km) Marea Caspică	Nil (6 671 km) Lacul Victoria
Temperatura max. abs. Temperatura min. abs.	47°C (Sevilla, Spania) –55°C (Scingor, Fed. Rusă)	53° (Jakobabad, Pakistan) –71° (Oimeakon)	58,2° (El Azizia, Libia) –23,9° (Ifrana, Maroc)
Precipitații max. Precipitații min.	4 268 mm (Alpii Dinarici) 162 mm (Delta Volgăi)	26 461 mm (Cherrapunji, India) 15 mm (Oman)	10 470 mm (Debundsha, Camerun); 0,5 mm (Aswan)
Populația (mil. loc.)	723	4 700	1 383
Densitatea populației	70 loc./km²	105 loc./km²	46 loc./km²
Cel mai întins stat Cel mai populat stat	Fed. Rusă (4,3 mil. km²) Fed. Rusă (partea europeană) (112 mil.)	Fed. Rusă (12,9 mil. km²) China (1 420 700 mil.)	Algeria (2,4 mil. km²) Nigeria (216 mil. loc.)
Limbi vorbite (ex.)	limbi indo-europene (romanice, slave, germanice), dar și alte limbi (turcice, fino-ugrice etc.)	sino-tibetane, indo-europene (indiană, persană), sud-est asiatice, japoneză, dravidiană	limbi ale comunităților tribale și ale populațiilor colonizatoare (franceză, engleză, portugheză etc.), arabă
Civilizații istorice (ex.)	neolitică, minoică, etruscă, greacă, elenistică, romană, bizantină, europeană (medievală, modernă, contemporană)	sumeriană, asiro-babiloniană, iudaică, feniciană, persană, elenistică, romană, arabă, bizantină, otomană	Valea Nilului (Egipt, Sudan), civilizația elenistică și romană, nigeriană, etiopiană, arabă
Religii (ex.)	creștini (catolici, ortodocși, protestanți), musulmani	budiști, hinduși, musulmani (sunniți, șiiți), confucianiști, mozaism	musulmani (sunniți), creștini (catolici, protestanți), animiști

Continentele Terrei – harta politică

EVALUARE FINALĂ

I. Notați, pe o pagină separată, răspunsul corect pentru fiecare dintre următoarele întrebări, identificând litera corespunzătoare acestuia, după modelul 1. – a, 2. – b, 3. – c.

1. Antarctica este înconjurată de:
a. două continente; c. patru continente;
b. trei continente; d. cinci continente.

2. Insula Groenlanda și continentul antarctic se aseamănă prin:
a. poziția geografică;
b. întinderea comparabilă;
c. existența ghețarilor;
d. existența zilei polare în același timp.

3. America de Sud și America de Nord, luate împreună, se întind de la sud la nord, pe o lungime echivalentă cu ¾ din lungimea unui meridian (de exemplu, meridianul de 70° long. V). Distanța dintre extremitatea nordică a Americii de Nord și extremitatea sudică a Americii de Sud este de aproximativ:
a.10 000 km; c. 20 000 km;
b. 15 000 km; d. 25 000 km.

4. Asemănarea dintre fluviile Amazon și Dunăre este:
a. debitul;
b. direcția de curgere;
c. lungimea cursului;
d. suprafața bazinului hidrografic.

5. O faună specifică (cu specii vechi, endemice) caracterizează:
a. America de Sud; c. Australia;
b. Antarctica; d. Europa.

6. Zonalitatea geografică (latitudinală) este cea mai evidentă în cazul:
a. Africii; c. Asiei;
b. Americii de Sud; d. Australiei.

7. Cea mai veche republică este:
a. Franța; c. San Marino;
b. R. D. Congo; d. Turcia.

8. De la Polul Sud se poate localiza în toate direcțiile punctul cardinal:
a. N; b. S; c. E; d. V.

9. Linia de schimbare a datei (zilei) este:
a. cercul polar de sud;
b. Ecuatorul;
c. meridianul de 0° (primul meridian);
d. meridianul de 180° long. E și V.

10. Cel mai mare număr de locuitori (aproximativ 140 mil.) situați pe o insulă se află în:
a. Hondo (Honshu); c. Jawa;
b. Islanda; d. Sri Lanka (Ceylon).

10 x 2 puncte = 20 de puncte

II. Precizați dacă propozițiile de mai jos sunt adevărate sau false. Notați, pe o pagină separată, A, dacă sunt adevărate sau F, dacă sunt false.

1. Cercul Polar arctic înconjoară un continent.
2. Deplasarea continentelor a avut loc în raport cu Africa.
3. Cel mai întins stat din lume este China.
4. Al doilea stat din lume după numărul de locuitori este India.
5. Statul Bangladesh și insula Jawa se asemănă prin densitatea populației (de peste 1 000 loc./km^2).

6. Nilul curge de la nord la sud.
7. Legătura pe mare dintre Marea Mediterană și Marea Roșie se realizează prin canalul Panama.
8. Cel mai mic stat din lume este Andorra.

8 x 2 puncte = 16 puncte

III. Citiți cu atenție textul de mai jos.

Planeta noastră este organizată: pe geosfere (atmosferă, hidrosferă etc.), pe continente și oceane, pe mai multe fragmente ale scoarței, denumite plăci litosferice (tectonice), iar populația și teritoriul acesteia sunt grupate în state. Statele au o anumită întindere, un număr de locuitori, capitală, activități economice și o formă de guvernământ (republică, monarhie) etc.

Cel mai întins stat este Federația Rusă, iar cel mai populat este China. Concentrări mari de populație sunt în megalopolisuri, metropole, aglomerații, în anumite state de întindere mijlocie și pe câteva insule (Jawa).

Turcia, Federația Rusă și Kazahstan sunt state eurasiatice. India (al doilea stat ca număr de locuitori), Pakistan, Bangladesh, Indonezia și câteva țări africane populate (Nigeria, Egipt, Etiopia, R. D. Congo) au creșteri mari ale numărului de locuitori. Câmpia Mesopotamiei și Valea Nilului au avut civilizații istorice vechi. Limbile romanice (neolatine) au apărut în Europa, dar au fost difuzate și în America Latină (limba portugheză în Brazilia, limba spaniolă în America Centrală și de Sud).

Pe baza textului și a cunoștințelor voastre, identificați răspunsul corect la întrebările de mai jos.

1. Cel mai întins și populat stat în care se vorbește o limbă romanică (neolatină) este: .....(1).....
2. Sfera lumii vii (formată din plante și animale) se numește .....(2).....
3. Insula Jawa aparține statului denumit ..... (3).....
4. China va putea fi întrecută ca număr de locuitori de .....(4).....
5. Centrul megalopolisului din partea de NE a SUA este orașul .....(5).....
6. Civilizațiile inițiale din America Centrală și de Sud sunt denumite civilizații .....(6).....
7. Africa subsahariană este considerată la sud de deșertul .....(7).....
8. Învelișul de soluri este denumit ..... (8).....
9. Orașul Istanbul este situat pe continentul .....(9).....
10. Cel mai mic stat este statul .....(10).....

10 x 2 puncte = 20 de puncte

IV. Urmăriți tabelul de mai jos.

Grupe de țări	Caracteristici				
	Sunt insule	Se vorbește aceeași limbă	Nu au ieșire la mare	Sunt foarte populate	Sunt puțin populate
Portugalia și Brazilia					
Ungaria și Austria					
Singapore și Sri Lanka					
China și India					
Mexic și Argentina					
Mongolia și Kazahstan					

Realizați corespondența dintre grupele de țări din coloana din stânga și anumite caracteristici (din coloanele următoare). Notați răspunsurile într-un tabel asemănător, bifând căsuțele corespunzătoare.

6 x 2 puncte = 12 puncte

V. Localizați și denumiți pe harta de la pagina următoare, prin cifre (de la 1 la 10), următoarele elemente geografice.

• patru continente (cu cifre de la 1 la 4);

• două oceane (cu cifrele 5 și 6);
• două peninsule (cu cifrele 7 și 8);
• cea mai întinsă mare, înconjurată de trei continente (notată cu 9);
• cel mai întins stat din emisfera sudică (notat cu 10).

10 x 1 punct = 10 puncte

VI. Aveți în vedere datele din tabelul de mai jos, care prezintă populația fiecărui continent în doi ani diferiți (2008 și 2022).

Continent	Populația (mil. loc. / 2008)	Populația (mil. loc. / 2022)
Europa	711	723
Asia	4 040	4 700
Africa	948	1 383
America de Nord	524	591
America de Sud	381	430
Australia și Oceania	36	45
Total	6 640	7 872

Notați, pe foaia de test, răspunsurile la următoarele întrebări:

1. Cu cât a crescut populația Africii față de populația Europei între acești ani?
2. Cu cât a crescut populația totală a lumii între 2008 și 2022?
3. Care este populația totală a Americii de Nord și de Sud în 2022?
4. Care este numărul de locuitori cu care a crescut în fiecare an populația totală a lumii, între 2008 și 2022 (în 19 ani).
5. De câte ori a crescut populația Africii între 2008 și 2022, comparativ cu populația actuală a țării noastre (20 mil. loc.)?
6. Explicați cele observate mai sus, elaborând un text de cel mult 2–3 rânduri, precizând o constatare în acest sens.

6 x 2 puncte = 12 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte

TOTAL TEST = 100 de puncte

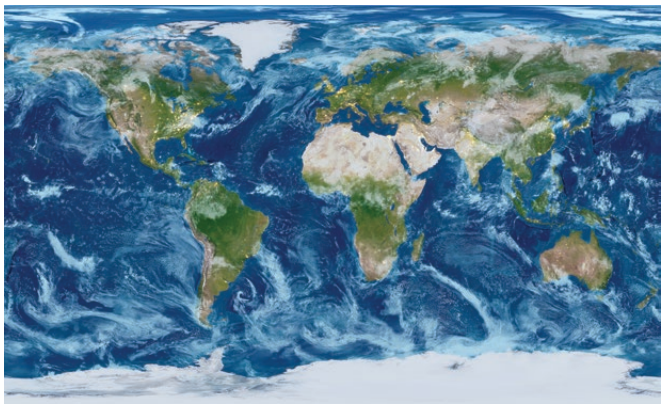

Continentele – elemente de comparație

AUTOEVALUARE

Evaluare finală – răspunsuri

I. 1. b, 2. c, 3. b, 4. b, 5. c, 6. a, 7. c, 8. a, 9. d, 10. c.

10 x 2 puncte = 20 de puncte

II. 1. F, 2. A, 3. F, 4. A, 5. A, 6. F, 7. F, 8. F

8 x 2 puncte = 16 puncte

III. 1. Brazilia, 2. biosferă, 3. Indonezia, 4. India, 5. New York, 6. precolumbiene (sau amerindiene), 7. Sahara, 8. pedosferă, 9. Europa, 10. Statul Papal (Vatican).

10 x 2 puncte = 20 de puncte

IV. Sunt insule: Singapore și Sri Lanka.

Se vorbește aceeași limbă în: Portugalia și Brazilia; Mexic și Argentina.

Nu au ieșire la mare: Ungaria și Austria.

Sunt foarte populate: China și India.

Sunt puțin populate: Mongolia și Kazahstan.

6 x 2 puncte = 12 puncte

V. 1 – 4. oricare patru continente localizate corect; 5 – 6. oricare două oceane localizate corect; 7 – 8. două peninsule localizate corect; 9. Marea Mediterană; 10. Australia.

10 x 1 punct = 10 puncte

VI. 1. cu peste 400 mil. loc.; 2. cu peste 1,2 mld. loc.; 3. 1 mld. loc.; 4. peste 60 mil. loc.; 5. de 60 de ori; 6. creșterea foarte mare a populației Asiei și Africii, creșterea ridicată a populației totale, creșterea redusă a populației Europei.

6 x 2 puncte = 12 puncte

Total punctaj = 90 de puncte; Din oficiu = 10 puncte

TOTAL TEST = 100 de puncte

Evaluarea portofoliilor

La sfârșitul anului școlar veți prezenta și veți discuta portofoliile individuale pe care le-ați realizat. Acestea vor cuprinde totalitatea rezultatelor activităților voastre din timpul anului (fișe de lucru, teste, fișe de observații, rezultate ale investigațiilor și proiectelor), precum și modul de prezentare ales pentru fiecare dintre acestea (poster, text ilustrat cu imagini, hărți, prezentare PowerPoint). Criteriile de evaluare sunt: corectitudinea științifică, claritatea elaborării, ilustrarea corespunzătoare, originalitatea abordării, utilizarea surselor adecvate.

Fișă finală de autoevaluare a comportamentului

Suntem la finalul acestui an și este foarte util să vă evaluați modul în care ați realizat sarcinile diverse de învățare, comportamentul individual sau în grup și utilizarea diferitelor tehnici de învățare, completând o fișă după modelul celei de mai jos. Acest lucru vă va ajuta să vă îmbunătățiți activitatea de învățare în continuare.

Comportamentul meu	Întotdeauna	Deseori	Uneori	Rareori	Deloc
M-am pregătit pentru fiecare lecție					
M-am documentat pentru sarcinile de lucru primite					
Am colaborat în grupele de lucru					
Am analizat cu atenție sursele cartografice					
Am urmat cu atenție indicațiile primite					
Am cerut informații suplimentare					
Mi-am planificat timpul pentru învățare					
Am discutat cu colegii rezultatele obținute					
Am selectat anumite teme despre care vreau să știu mai multe					

Octavian Mândruț • Alexandru Nedelea
Ștefania Voicu • Irina Vînturiș

Geografie

Manual pentru clasa a VII-a